IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 199 (2195) | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. | TRST, nedelja 17. avgusta 1952 | Cena 25 lir

Neuspešni italijanski poizkusi mednarodne osamitve Jugoslavije

Beograjski komentarji o razburjenju italijanskega tiska zaradi obiska ameriškega min. Pacea v Beogradu. Italija bi z izoliranjem FLRJ rada uresničila svoje imperialistične težnje. Načrtno pošiljanje bolgarskih vohunov diverzantov v FLRJ. Skupina jugoslovanskih častnikov na angleških manevrih v Zahodni Nemčiji. Zasedanje gospodarskega sveta

Tudi Vlko Červenkov padel v nemilost?

BEOGRAD, 16. — Italijanski tisk, ki stalno trdi, da je cilj italijanske politike utrditev miru, se razburja ob vsakem koraku zahodnih sil, katerega namen je okrepitev Jugoslavije, ki se dejansko, ne samo z besedami, bori za utrditev miru in za dobre sosedne odnose z vsemi miroljubnimi državami. Povod za najnovejše razburjenje italijanskega časopisja je bil obisk ameriškega vojnega ministra Paceja. «Giornale d'Italia» je v zvezi s tem celo napisal, da je ameriška zunanja politika v težkem položaju, ker so njeni državni interesi v nasprotju z moralo».

«Zdi se», poudarja „Politika", «da bi za „Giornale d'Italia" bilo moralno, če bi Združene države Amerike podprle italijanske aspiracije do Jugoslavije, in v zvezi s pisanjem ostalih italijanskih listov ugotavlja, da se zdi, da ima italijanski tisk ameriške politike za zelo naivne in površne ljudi, ki neodgovorno zastopajo interese svoje države. Pri tem pa», zaključuje „Politika", «italijanski listi ne povedo, da so ZDA, ki so dobro ocenile, kako se uporablja ameriška pomoč v Jugoslaviji, ugotovile, da se Marshallova pomoč v Italiji razsipa in uporablja neodgovorno».

«Mednarodna politika», revija Zveze novinarjev Jugoslavije, ugotavlja, da je obisk ameriškega ministra Paceja znak pozornosti in prijateljskega razumevanja Amerike za Jugoslavijo in njene napore za ohranitev miru in neodvisnosti v današnjih napetih mednarodnih odnosih, ko mora Jugoslavija paziti ne samo na manevre sovjetskih satelitov, temveč tudi na svojega zapadnega soseda, ki z raznimi diplomatskimi manevri skuša prikazati Jugoslavijo kot glavno nevarnost za Italijo.

«Mednarodna politika» poudarja, da je Jugoslavija s svojo politiko nasproti sosedom, ki je dovedla do konkretnih rezultatov, dejansko pokazala svojo privrženost načelom miroljubnega sodelovanja med narodi, in v zvezi z italijanskimi manevri ugotavlja, da bo gospod Pace ob svojem obisku Rimu videl, kako velika je razdalja med zahtevami in krivicanjem na eni strani in stvarnimi napori in željo Rima za ustvaritev mednarodnega sodelovanja in ohranitev miru na drugi strani.

V drugem članku pod naslovom «Italija ne želi sporazuma z Jugoslavijo» komentira «Mednarodna politika» pisanje italijanskega tiska in ravnanje italijanske vlade, ki je doslej odbila vsako možnost za sporazum z Jugoslavijo, kar dokazuje, da italijanski uradni krogi nimajo najmanjše želje za sporazumno rešitev. Nasprotno, ugotavlja «Mednarodna politika», dejstva dokazujejo, da stremi Italija za tem, da na vseh področjih poveča negotovost, in to ne samo v svojih odnosih z Jugoslavijo, temveč tudi med Jugoslavijo in njenimi sosedi Avstrijo, Grčijo in Turčijo.

«Mednarodna politika» pobija dejstva, ki dokazujejo, da poskuša Italija s pomočjo intrig, elevet in lažnih informacij, ki jih širi po diplomatskih, izolirati Jugoslavijo, pospešiti pa njene mednarodne pozicije. Italija misli, da bo z izolacijo lahko dosegla svoje imperialistične pretenzije ne samo glede Trsta, temveč tudi glede drugih jugoslovanskih in balkanskih krajev. Samo tako se lahko tolmačijo nedavni hysterični izpadi italijanskega tiska in uradne intervencije italijanskega ambasadorja v Washingtonu Tarchianija ob izjavah visokih ameriških funkcionarjev o jugoslovanski vojski in ob njihovi obljubi, da bo Jugoslavija dobila težko orožje. V tej izjavi so italijanski krogi videli polom svojih poskusov izolirania Jugoslavije, zaključuje «Mednarodna politika».

Jugoslovansko zunanje ministrstvo je danes poslalo bolgarskemu veleposlaništvu v Beogradu novo protestno noto, katero protestira zaradi sovražne aktivnosti organov bolgarske vlade ter zahteva, naj bolgarska vlada preneha z nasprotnim delovanjem proti Jugoslaviji in naj svojo politiko usmeri z načeli listine Združenih narodov. Jugoslovanska vlada ugotavlja, da bolgarski organi kljub neštetim protestom še nadalje pošiljajo v Jugoslavijo skupine vohunov, diverzantov in teroristov.

Nota navaja vrsto dejstev o delovanju bolgarskih vohunov in diverzantov na jugoslovanskem ozemlju, ki dokazujejo, da so vohuni, ki so padli v roke jugoslovanskih oblasti, prejemali navodila ne samo od oficirjev bolgarske državne varnosti, temveč tudi od bolgarskega veleposlaništva v Beogradu. Ta aktivnost bolgarske vlade in njenih organov, ki traja že več kot štiri leta, predstavlja brezobzirno kršitev obveznosti mirovne pogodbe in osnovnih načel, katera spoštujejo vse miroljubne države v svojih mednarodnih odnosih.

Jugoslovanska vlada ugotavlja, zaključuje nota, da ta aktivnost bolgarske vlade proti Jugoslaviji in delovanje bolgarskih organov resno ogroža mir in varnost na Balkanu sploh.

Na povabilo britanskega generalštaba bo konec tega meseca odpotovala v Zahodno Nemčijo skupina jugoslovanskih višjih oficirjev, ki bodo prisostvovali jesenskim manevrom. Po končanih manevrih bodo oficirji pod vodstvom generalnega polkovnika Peka Dapčeviča odpotovali v Veliko Britanijo, kjer bodo kot gostje britanskega generalštaba obiskali nekaj središč za vežbanje in vojaške ustanove.

Nocoj je odpotovala iz Beograda v Avstrijo jugoslovanska delegacija, ki bo na konferenci mešane jugoslovansko-avstrijske komisije, ki se bo začela 19. t. m. v Gleichenbergu, na osnovi sklepov brionskega protokola, sklenjenega med obiskom avstrijskega zunanjega ministra dr. Gruberja, odredila obmejni promet in položaj avstrijskih dvolastnikov.

Danes je bil v Beogradu podpisan sporazum o obnovitvi rednega letalskega prometa med Avstrijo in Jugoslavijo. Na podlagi sklepov sporazuma bo avstrijsko letalstvo sodelovalo v rednih progah Beograd-Frankfurt in Beograd-Zuerich. Poleg tega bo avstrijsko letalstvo lahko vršilo tranzit čez jugoslovansko ozemlje.

Letne plenarne konference interparlamentarne unije, ki bo od 27. avgusta do 5. septembra v Bernu se bo udeležila tudi jugoslovanska parlamentarna delegacija pod vodstvom predsednika zveznega sveta Vladimira Simiča. Jugoslovanska delegacija bo odpotovala 25. t. m. iz Beograda.

Pod predsedništvom Borisa Kidriča, predsednika zveznega gospodarskega sveta, se je danes na Bledu začelo zasedanje gospodarskega sveta Jugoslavije, na katerem je bilo ugotovljeno, da se je družbeni plan v industriji v prvem polletju normalno razvijal, da je suša najbolj prizadela Srbijo, da so se cene na notranjem tržišču normalizirale, da so bili z reorganizacijo drž. aparata zniževani izdatki za 14 odst. in da je vrednost izvoza v letošnjem prvem polletju za 14 milijard večja kot v istem času lani.

Zaradi suše, ki je napravila veliko škodo, je zvezni gospodarski svet prepovedal izvoz pšenice, rži, ječmena, ovsa, koruze in krme. Poleg tega je zvezni svet prepovedal tudi izvoz starega železa, strojnega liva, aluminija in bakrenih izdelkov.

Pred dnevi smo poročali, da je albanski predsednik vlade Enver Hodža izgubil zaupanje Moskve. Po vesteh Jugopressa je tudi Vlko Červenkov padel v nemilost. Govori se, da bo njegov položaj v stranki in v vladi prevzel sedanji podpredsednik vlade Georgi Cankov.

Verjetnost teh vesti potrjuje dejstvo, da je v zadnjem času odstranjeno s položajev več eksponentov Červenkova.

Iz diplomatskih virov javljajo, da so bile konec julija v Pragi in Budimpešti konference zastopnikov Informbiroja. Paralelno s konferenco informbirojevskih vojaških strokovnjakov, ki je bila v Pragi, so bile tudi seje tajništva Informbiroja, na katerih je glavno besedo imel Palmiro Togliatti. Njemu je bila dana naloga, da tolmači moskovsko politiko čakanja.

Na informbirojevskem sestanku v Budimpešti pa so zastopniki jugoslovanskih političnih emigrantov polagali račune o svojem dosedanjem delu in morali priznati, da je njihova radijska propaganda doživela neuspeh. Sestanka v Budimpešti sta se udeležila tudi voditelja avstrijske informbirojevske stranke Firnberg in Koplenig. Njuno prisotnost spravljajo v zvezo z načrtom, da se središče jugoslovanskih informbirojevcev preseli na Dunaj.

Moskva o Avstriji

PARIZ, 16. — Agencija Tass je objavila besedilo sovjetskega odgovora na zahodno tristransko noto o avstrijski mirovni pogodbi. Sovjetska nota pravi, da zahodni predlog o sklenitvi «skrajšane pogodbe» ne zagotavlja «demokratičnih svoboščin avstrijskemu ljudstvu» in «mu ne jamči pravice, da si svobodno izvoli svojo vlado».

Sovjetski odgovor pravi, da je «Italija, kljub sklenitvi mirovne pogodbe, prišla pod vpliv treh zahodnih velesil», kar bi se zelo lahko zgodilo tudi v Avstriji. Nota zvračа nato na zahodne države odgovornost za zastoj v pogajanjih o pogodbi in predlaga obnovitev pogajanj na prejšnjih osnovah, pri čemer naj se ne upošteva spomenica avstrijske vlade od 31. julija, sestavljena «pod vplivom treh zahodnih velesil in zato nesprejemljiva za vlado ZSSR».

LONDON, 16. — Nedavno je pomočnik ministra za prevoze, sir Norman Guttery, otvoril v Plymouthu peti in najvažnejši člen v veriki evropskih postaj za pomoč pri obalni plovbi. Ta nova postaja obsega vso jugozahodno angleško obalo. Ostale postaje delujejo na Danskem, v Nemčiji, ena postaja, ki obsega vzhodno angleško obalo, ter postaja, ki obsega severozahodno angleško obalo in Irsko.

DANES SODBA v aleksandrijskem procesu

Ministrski predsednik Ali Maher se je posvetoval s sodniki vojaškega sodišča v Kafr El Davarju - Aretacije v Kairu

KAIRO, 16. — Vojaško sodišče, ki sodi v Kafr El Davarju udeležence delavskih demonstracij, bo šele jutri izreklo sodbo. Prav tako bo šele jutri znana usoda Mustafe Kamisa, ki je obdolžen namernega umora in za katerega je tožilec zahteval smrtno kazen. Proces proti Kamisu je bil končan še danes zjutraj, vendar bo sodišče izreklo sodbo skupno z obsodbo vseh ostalih obtožencev. Ostalih 28 oseb, ki je pred sodiščem, je obtoženih «ščuvanja k nasilju, požiga in poškodb tujega imetja». V poučenih krogih predvidevajo vsaj eno smrtno obsodbo.

V Kafr El Davarju je bil danes popoldne ministrski predsednik Ali Maher, ki se je štiri ure razgovarjal s sodniki vojaškega sodišča in predstavniki delavcev tovarne, kjer je prišlo do incidentov. Po njegovem odhodu se je proces nadaljeval z zasliševanjem prič.

Maher je v Aleksandriji odredil ustavitev vseh dopustov v policiji in vojski. Tudi guvernerji provinc morajo brezpogojno ostati na svojih mestih.

Policija je danes zjutraj aretirala deset delavcev in štiri dni v Kairu. Dolžijo jih, da so bili člani «komunistične celice».

Hude borbe na Koreji

TOKIO, 16. — Kitajski oddelki so danes izvedli sedmi in osmi napad v štirih letih na grič «Bunker kill», ki so ga v torek zasedli ameriški «marines». Borbe okoli tega griča so posebno ostre že nekaj dni in tudi ponoči ne ponehajo. Mogočni reflektorji osvetljujejo bojišče, da je svetlo kot podnevi.

Zavezniški bobniki so včeraj ponoči napadli severnokorejsko preskrbovalno središče Cunghva južno od Pjongjanga.

V Pan Mun Jomu nič novega. Kitajski delegati so izročili zavezniškim podatke, ki naj omogočijo razpoznavanje taborišč zavezniških ujetnikov. Pogajanja za premirje bodo obnovljena v torek.

Pekinški radio je danes sporočil, da je vojaška kontrolna komisija v Sangaju sekvestrirala «v javnem interesu» dve ladjedelnici, katerih lastnik je angleška družba «Mollers Ltd.».

ZAČASNI DNEVNI RED ZASEDANJA glavne skupščine Združenih narodov

Na začasnem dnevnem redu sedmega zasedanja glavne skupščine, ki se bo začelo 14. oktobra v New Yorku, je 65 vprašanj - Koreja, Tunis, Maroko, Avstrija, Nemčija: glavni problemi na dnevnem redu

NEW YORK, 16. — Tajništvo Združenih narodov je danes zvečer sporočilo začasni dnevni red 7. zasedanja glavne skupščine OZN, ki se bo začelo 14. oktobra v New Yorku. Dnevni red obsega 65 vprašanj in bo verjetno še precej spremenjen do začetka zasedanja. Menijo, da se bo pravo delo skupščine začelo šele po prvem torku v novembru, ko bodo končane predsedniške volitve v Ameriki in znani rezultati.

Korejska vojna ni posebej navedena na dnevnem redu, ki obsega vrsto političnih vprašanj. Vendar je pod štev. 16 vpisana debata o poročilu komisije OZN za združitev in obnovo Koreje in o poročilu glavnega zastopnika OZN za obnovo Koreje. Zelo verjetno je, da bodo ob tej priložnosti razpravljali o vsem korejskem položaju. Zlasti če ne bo kazalo, da je kaj upanja za sklenitev premirja.

Eden izmed glavnih argumentov na dnevnem redu je vprašanje odnosov Francije z njenimi protektorati v Severni Afriki. Skupina arabskoazijskih delegacij je zahtevala diskusijo o sporu med Francijo in Tunizijo, Irak pa se je zavzel za debato o položaju v Maroku. Na zadnjem zasedanju je glavna skupščina odklonila vpis maroškega vprašanja na dnevni red, v aprilu pa Varnostni svet ni hotel diskutirati o tuniškem vprašanju.

Na dnevnem redu je tudi še enkrat vprašanje sprejema novih članov v OZN. Glavna borba se bo verjetno razvila ob vprašanju, kdo naj zastopa Kitajsko.

Med drugimi vprašanji, ki jih vsebuje začasni dnevni red, je predvsem treba omeniti avstrijsko zahtevo, da se sklene mirovna pogodba, vprašanje splošnih volitev v vsej Nemčiji, sprejem frankistične Španije v OZN in razdelitev Palestine. Brezkončni govorniški dvoboji se bodo verjetno razvili o vprašanju razorožitve.

Noetove barke ni na Araratu

DOGU BAJAZIT (Vzhodna Turčija), 16. — Francoska planinska odprava, ki je šla na goro Ararat iskat ostanke Noetove barke, se je razočarana vrnila. Na gori, kjer se je po izročilu ustavila barka očaka Noeta ob koncu vesoljnega potopa, niso našli prav ničesar, kar bi bilo podobno ladji ali njenim ostankom, niti tiste «skale v obliki ladje», o katerih so pripovedovali nekateri potniki. Edino, kar so planinci (med katerimi je bil tudi posebni dopisnik agencije AFP) videli, je ledena gmota, 1200 m pod vrhom, ki jo je z mnogo domišlijije mogoče primerjati primitivnemu čolnu. Vendar pri tem ne more iti za «Noetovo barko», pravijo planinci, ker led pač vsako leto spreminja svojo obliko.

Odprava pa še ni izgubila vsega upanja in bo nadaljevala iskanje v Araratovem pogorju, zlasti v okolici jezera Korhan.

Iskanje Noetove barke je precej oviral snežni metež, ki je že pred tremi leti prisilil k prezgodnji vrnitvi ameriško ekspedicijo, ki je prav tako iskala na Araratu svetopisemske ostanke. Čeprav barke niso našli, so francoski planinci kljub temu zadovoljni, ker se jim je posrečilo doseči 5.156 m visoki vrh Ararata, kar je vsekakor lep planinski podvig, ki gotovo odtehta svetopisemsko razočaranje.

Kaj so in kaj niso „leteči krožniki"

CHAUATUQUA (New York), 16. — Willy Ley, nemški inženir, specialist za raketne izstrelke, je imel včeraj predavanje, na katerem je zatrdil, da «leteči krožniki» niso ne medplanetarna vozila, niti sovjetsko tajno orožje.

Ley trdi, da «krožniki» ne morejo prihajati z drugih planetov, kajti vsi, ki trdijo, da so jih videli, niso slišali ničesar. Ley pravi, da bi predmet s premerom 30 m, ki bi potoval z brzino od 500 do 1.500 m na sekundo moral povzročati precejšen šum, ki bi bil na zemlji dobro slišen. Ley je opozoril, da povzroča nemški izstrelek V1 v razdalji one milje trušč, ki presega hrumenje niagarskih slapov v razdalji 400 m.

O hipotezi, da so «leteči krožniki» novo sovjetsko orožje, je Ley menil, da razpolagajo Rusi z ozemljem, ki je trikrat obširneje od ZDA in da zaradi tega nikakor ni verjetno, da bi svoja tajna orožja preskušali onkraj železne zavese.

Ko je Ley razložil poslušalcem, kaj niso «leteči krožniki», je izjavil, da so po njegovem mnenju to optični pojavi, ki nastajajo v ozračju ob določeni temperaturi in pod vplivom raznih drugih faktorjev.

Nemoralna dejanja z značkami divizije „Trieste"

PESCARA, 16. — V Monte Silvano so aretirali nekega Osvalda Clerica, starega 22 let, oblečenega v uniformo poročnika italijanske vojske z značkami divizije «Trieste». Clerico je zagrešil več dejanj proti morali, posilstev mladoletnih itd. Njegovo zadnje dejanje je bilo, da je z izgovorom, da jo bo vzel za služkinjo, odpeljal na samoten kraj 14-letno Natalio Bergamini in jo posilil.

Policija je uvedla preiskavo in zaenkrat trdi, da je Clerico neupravičeno nosil uniformo pripadnika divizije «Trieste».

Trije so preplavali Rokavski preliv

LONDON, 16. — Trinajst plavalcev iz šestih različnih držav je poskušali včeraj preplavati Rokavski preliv. Trije — dva moška in ena ženska — so to tudi izpeljali.

Preliv so preplavali Victor Birkett, star 26 let, imenovan «orjak iz Eastbourna», v 15 urah in 36 minutah, miss Kathleen Mayo iz Lanchashira v 16 urah 55', in Baker Soliman iz Kaira v 18 urah 15'.

Rekord, ki ga je leta 1950 postavil Egipčan Hasan Abd El Rehim (10 ur 50 minut), je torej še vedno v veljavi.

Smrtna žrtev zaradi devetih kokoši

FOGGIA, 16. — Besno streljanje zaradi devetih kokoši je spravilo na noge vso vas Incoronata v bližini Foggie. Nekaj mož se je približalo kokošnjaku nekega kolona, da bi kradli kokoši, toda pasje lajanje je priklicalo dva nočna čuvaja. Nastalo je streljanje med čuvaji in tatovi, pri katerem je eden izmed tatov obležal mrtev. Njegovi sokrivci so zbežali in odnesli s seboj 9 kokoši v skupni vrednosti 5.000 lir.

POPLAVE IN NEURJA v Angliji in Franciji

Velike poplave v Južni Angliji, kjer je več tisoč oseb brez strehe Prebivalstvo pričakuje pomoč na strehah svojih hiš - Orkan v Franciji

LONDON, 16. — Silovito neurje se je včeraj zgrnilo nad Južno Anglijo in spravilo v nered vse življenje v teh pokrajinah. Doslej poročajo o sedmih smrtnih žrtvah, večinoma zaradi strele, pa tudi zaradi poplav.

Reki Exe in Barley sta prestopili bregove in poplavili več krajev. Besneče vode so odnašale živino, drevesa in celo lesene hiše. V Exfordu, v grofiji Somersetshire je poplavljenih 50 hiš, ki so jih prebivalci morali zapustiti skozi okna prvega nadstropja. V večernih urah so začele prestopati bregove tudi razne druge reke in potoki v Devonu in Somersetshiru. Porušenih je več mostov, brzojavne in telefonske linije pa so prekinjene. V vasi Combe Martin v grofiji Devon sta utonili dve osebi. V vaseh Dulverton in Exford rešujejo vojaška amfibijska vozila prebivalstvo. Ogromna večina živine pa je utonila in razdivjane vode nosijo proti morju številna živalska trupla.

V Lynmouthu je veter prevrnil v morje sedem avtomobilov, voda pa je odnesla pet mostov. V Bulvertonu in drugod se je prebivalstvo zateklo na strehe, ki pa tudi ne nudijo varnega zatočišča, ker se zaradi izpodjedanja vode hiše rušijo.

Poročila, ki prihajajo iz Devona in Somersetshira, so vsako uro bolj vznemirljiva. Poleg mrtvih je tudi mnogo pogrešanih. Vojska, policija in številne skupine prostovoljcev pomagajo prebivalstvu. Tudi Rdeči križ je bil mobiliziran. Vsi razpoložljivi čolni so uporabljeni za prevažanje živil in obleke prebivalstvu, ki na strehah svojih hiš pričakujejo pomoč. Samo v Lynmouthu je tisoč prebivalcev brez strehe.

Katastrofa se je začela z močnim dežjem in točo in s silovitim vetrom, ki je pihal z brzino do 160 km na uro.

Med mrtvimi so tudi trije mladi skavti, ki so utonili, ko je voda zalila skavtsko taborišče ob reki Bray. Reka Lyne je menjala tok in teče zdaj po glavni ulici mesta Lynmouth. Največ škode povzročajo velike skale, ki jih vali voda in ki «vdirajo skozi zidove kot tanki», kot pravijo očividci.

O hudih neurjih poročajo tudi iz Francije. Strahovit vihar, ki je včeraj pustošil v okolici mesta Arpajon v bližini Pariza, je v krogu s polumerom 30 km popolnoma osmukal vse drevje, ki je zdaj golo kot pozimi. V neki bolnišnici je sunek vetra v trenutku razbil sto oken in veliko število bolnikov je bilo ranjenih.

V kraju Sarrogue v Juri se je podrl zvonik. Tudi v Vogezih je divjalo hudo neurje. V osrednji Franciji je bilo mesto Clermond Ferrand 48 ur brez stikov z ostalim svetom, ker je silovit veter onemogočil vse zveze.

Drzen rop v Frankfurtu

FRANKFURT, 16. — Trije oboroženi banditi so danes izvedli drzen rop v menjalnici v Bockenheimu na periferiji Frankfurta. Gangsterji so prav po ameriško vdrli v glavno dvorano banke in začeli blazno streljati. V splošni paniki, ki je nastala, je eden izmed zločincev preskočil ograjo, stopil k blagajni in se polastil 3.000 mark (niti pol milijona lir). Napadalci so nato zbežali na avtomobilu «Volkswagen», ki jih je čakal pred vrati.

Policija je takoj stopila v akcijo in komaj pol ure po zločinu aretirala enega izmed roparjev, 27-letnega Rudolfa Kirchnerja, ki sta ga ostala dva ranila in vrgla iz avtomobila. Po njegovih izpovedih sta bila njegova gangstrska tovariše 27-letni Georg Meiss in 24-letni Karl Maikranz, oba iz Frankfurta, ki se baje mislita vpisati v tujsko legijo.

Avto, s katerim so banditi zbežali, so že našli. Neki trgovec, ki je videl njihov beg, se je spustil s svojim avtom v dir za njimi in pri tem neprekinjeno trobil. Banditi so izgubili hladno kri in začeli streljati na zasledovalca, ki pa ga niso zadeli.

Pri streljanju v banki sta bila ubita dva uradnika.

TOULOUSE, 16. — Od 15. do 17. avgusta bo v Tolosi peti kongres španske socialistične stranke v emigraciji.

Druga poroka angleškega zunanjega ministra: Anthony Eden in njegova žena zapuščata občinski urad, medtem ko policija komaj zadržuje radovedneže. Edenova poroka je razburila nekatere moraliste v Angliji in ZDA, ker je konservativni zunanji minister ločen in njegova prva žena še živi.

Naš tedenski pregled

Teden, ki je pravkar zatonil, ni razen avgustovske vročine prinesel nič posebno novega (in končno je tudi trditev, da je vročina nekaj novega, posmeh nam vsem, ki jo že poldrugi mesec v potu svojega obraza in telesa prenašamo). Obnavljanje bolj ali manj nepomembnih dogodkov pa je kaj nehvaležen posel, posebno v těh pasjih dneh.

Evo Peron so na pol pokopali (popolnoma pokopali je sploh ne bodo, ker bo ostala v mavzoleju ob vznožju spomenika, kjer si jo bodo zvesti državljani in radovedni tujci vsak dan lahko ogledovali); mrtvih na srečo ob tej priložnosti ni bilo, ranjenih pa več kot 500. Kje je treba boljšega dokaza, da je res že svetnica! Sicer pa smo radovedni, kako bo Vatikan reagiral na to propagandistično potrebo peronističnega režima...

V pomanjkanju važnejših državniških poslov, ki v tej vročini počivajo, se je Eden poročil s Churchillovo nečakinjo; zdaj so v angleški vladi že trije člani ožje ali širše dinastije Churchill: očak Winston, Duncan Sandys in Anthony Eden. Med puritanci je stvar vzbudila nekaj zgledovanja, ker je Eden ločen, njegova prva žena pa še živi.

V Moskvi zidajo nebotičnik, in kot pišejo sovjetski listi, znajo samo ruski strokovnjaki izdelati tako drzne načrte, postaviti tako neomajne temelje, sestaviti tako nedosežno železno ogrodje, vlivati tako trden cement in kar je še opravkov pri zidanju nebotičnikov, ki jih drugod po svetu seveda ne poznajo, vsaj takih ne, ki jih ne prevrne prva burja...

V Italiji pa sestavljajo volilni zakon, in spet ni nikogar na svetu, ki bi znal tako spraviti sitega volka in celo kozo, da je neomejena vlada že vnaprej zagotovljena enemu samemu, pa je obenem demokracije na pretek, takorekoč za izvoz, kot delovne sile.

In so spet v Rimu sorodni Moskvičanom v nedosežnosti na področju obrambe miru s sejanjem razdora.

* * *

O tem smo pravzaprav govorili že zadnjič in nočemo utrujati čitateljev z dolgočasnim ponavljanjem. Opozorili bi le, da se je vse, kar smo o italijanski politiki na Balkanu zapisali, pokazalo v klasični popolnosti ob obisku ameriškega ministra Paceja v Beogradu in pri maršalu Titu. Naš stari znanec «Messaggero Veneto», ki nam je simpatičen zato, ker odkrito pove, na kar njegovi vrstniki samo hinavsko namigujejo, je objavil uvodnik s kričečim naslovom kar na treh kolonah: «Brez Italije ni mogoča balkanska obrambna zveza». (Članek so podpisale tiste znamenite tri zvezdice, ki jih poznamo še od Bitoraja...).

Pripomnili bi samo, da o balkanski «obrambni zvezi» (kar pomeni, v obliki formalno sklenjenih paktov) sploh nihče ne govori, razen morda v Rimu, kjer bi verjetno radi tako zvezo ustvarili zato, da bi tudi Italija lahko imela svoje prste tam, kjer je ne srbi. Namigovanja na «obrambno zvezo» v Rimu pa imajo še drug smisel. Znano je jugoslovansko stališče, da formalna pogodba še nič ne pomeni, kadar je res sila (primerov iz zgodovine je nič koliko; omenili bi samo italijansko-jugoslovanski prijateljski pakt, ki ga je nekaj let pred vojno sklenil Ciano s Stojadinovičem in ki se je, kot znano, odlično obnesel).

To jugoslovansko stališče poznajo dobro tudi v Rimu, pa bi ga radi nekako po ovinkih izkoristili za svoje potrebe: ZDA naj zahtevajo od Jugoslavije pristop k takšni «obrambni zvezi», če hoče dobiti orožje, da se bo lahko branila pred sovjetsko napadalnostjo; Beograd tega pogoja ne bo hotel sprejeti — dobro, pa naj izpolni drugega, «lažjega» — prepusti naj Trst Italiji... Zelo brihtno, kajne?

Dejansko se italijanska diplomacija s temi in podobnimi načrti zelo ukvarja in ima morda celo kaj iluzij. Zato je bil beograjski dopisnik «Anse» verjetno neprijetno presenečen, ko mu je na blejski tiskovni konferenci ameriški minister Pace na vprašanje, kako je z ameriškim stališčem, da bi morala Jugoslavija skleniti vojaške pogodbe, odvrnil, da Jugoslavija lahko sklene dogovore ali ne, kakor želi; saj to je njena pravica».

«Messaggero Veneto» pa piše, da vsak tovor orožja, ki pride na Reko ali v Split, «povečuje italijansko zaskrbljenost». Da, v Rimu so čisto resno zaskrbljeni, da se bo Jugoslavija lahko res branila, če bo napadena, in da tudi repriza bratskega nastopa proti Franciji iz leta 1940 ne obeta nobenega rezultata.

* * *

Združeni narodi so spet začeli razpravljati o razoroževanju. Kdo ve česa si od tega ne moremo obetati, saj je jasno, da oboroževanje ni vzrok, tembeč posledice sedanje napetosti v svetu. Zato pa je diskusija o razoroževanju najlepša priložnost za propagandistično vojno, na katero se zlasti Kremelj dobro razume. Svet pa od tega niti za dlako ni boljši.

Vendar je zadnji zahodni predlog zanimiv. Ne bi mogli reči, da je pozitiven, ker skuša speljati razpravljanje iz okvira Združenih narodov, ki so za to edina prava tribuna, na pogajanja med velesilami, med «petimi velesilami», pravi predlog. Čeprav od tega ni mogoče pričakovati praktičnih rezultatov, ker bo vse skupaj, če ne že prej, obtičalo pri diskusiji, kdo je «peta velesila», Cangkajškova ali Maocetungova Kitajska, gre vendar le za nevaren precedens, ki utegne na kakšnem drugem področju dobro služiti sovjetski želji, izogniti se nadzorstvu OZN in diskutirati «med brati», med velesilami.

Po tem načrtu bi se naj najprej velesile dogovorile o zmanjšanju svojih oboroženih sil, nato pa naj bi podobno ukrenile tudi vse ostale države, katerih vojske količkaj veljajo, na posebnih «regionalnih konferencah», to pot pod okriljem razorožitvene komisije ON, kar bi lahko tudi razumeli, pod okriljem velesil. Taka razlaga tega pristavka seveda ni nujna, je pa odvisna od tega, kako gledajo velesile na problem in v kakšni meri lahko v danem trenutku uveljavljajo svojo voljo med Združenimi narodi.

* * *

Na Srednjem vzhodu so izgubili še enega kralja. Jordanski parlament je «z obžalovanjem» odstavil kralja Talala, za katerega se že dalj časa vodi huda bitka; je pri zdravi pameti ali ni? Nam se zdi resnica nekje na sredi: čisto normalen brčkas Talal ni, proti njegovemu kraljevanju pa ne ugovarjajo samo zdravniki, temveč tudi in v prvi vrsti Angleži, ker se jim zdi preveč povezan z nacionalističnim arabskim gibanjem, medtem ko je bil njegov rajnki oče Abdulah bolj «priden» in je bil zaradi tega tudi umorjen.

Skratka, Talal, ki se je dokaj dolgo boril „da so ga priznali za kralja, je bil odstavljen, kralj pa je postal njegov sin Husein, ki mu do polnoletnosti manjka še pičlo leto. Med sedmimi kralji na Srednjem vzhodu so zdaj trije mladoletni. Najmlajšemu, Ahmedu Fuadu, ki še ni odrastel zibelki, je prepustil kraljevsko krono v dediščino egiptovski Faruk, ki mu zdaj grozijo s zaplembo premoženja.

O «čiščenju» v Egiptu je slišati sila resne stvari. Zaenkrat pa gre še samo za dobre namene. Počakati bo treba, če bomo hoteli videti, kako bodo izpolnjeni. Kaže, da se «čistik» ne bo izognil niti Mustafa Nahas, bivši vafdistični predsednik egiptovske vlade. Po Kairu se nekaj šušlja o luksuzni jahti, ki je last Madame Nahas, in o posebnem pristanišču pred Nahasovo luksuzno vilo, ki je bilo zgrajeno med njegovim ministrovanjem.

Nahasova usoda bo zelo verjetno odvisna od tega, kakšno bo njegovo stališče do sedanje vlade. Če ji bo poskušal ustvarjati težave, da bi po možnosti spet sam prišel na vlado in obranil svoje in svojih vrstnikov privilegije, mu zelo verjetno grozi «čistka». Če bo pridan, bo morda tudi Maher pogledal skozi prste — če se ne bo le preveč bal potencialnega sovražnika.

Zdi se, da se je težišče borbe v Egiptu preneslo na Maherja in vafdiste. Maher, ki je znan kot izredno spreten politik, bo nedvomno skušal utrditi svoj položaj, ki mu ga je naklonil vojaški udar. Govorice o agrarni reformi, davčnih reformah, spremembah v trgovini z bombažem itd. pa gotovo niso zelo prijetne za ušesa vafdističnih voditeljev.

V ozadju pa čaka tretja sila: združenje «mohamedanskih bratov», radikalna nacionalistična organizacija, katere voditelji niso obloženi s tolikimi ministrskimi grehi kot večina vafdističnega vodstva. «Mohamedanski bratje» pravijo, da so za napredek Egipta in za ustavo, «zasnovano na koranu». Kako je mogoče spraviti v sklad napredek in koran, je nekoliko težavno vprašanje. Imajo pa ti «bratje» z vafdisti skupno skrajno protiangleško politiko, le da so manj diplomatsko-okretni, bolj radikalni in manj izbirčni v sredstvih.

Z nekaj besedami: položaj v Egiptu še nikakor ni razčiščen.

r. c.

Rasna diskriminacija v Južni Afriki

JOHANNESBURG, 16. — Južnoafriška policija je danes predpoldne aretirala 60 domačinov, ker so kršili zakon o rasni diskriminaciji. 20 aretacij je bilo na železniškem križišču Uitenhage zaradi kršenja predpisov o policijski uri za domačine, medtem ko so jih 40 zaprli v mestu Port Elizabeth, ker so prišli na železniško postajo skozi vzhodna vrata, ki so določena samo za Evropce.

Kampanja proti zakonom o rasni diskriminaciji v Južni Afriki se je v zadnjih dneh zelo okrepila. Predstavnik «Gibanja proti krivičnim zakonom» je izjavil, da bo v 24 urah kampanja pasivne rezistence neevropskega prebivalstva južne Afrike dosegla višek. Policija je povsod v pripravljenosti.

Od 27. junija, ko se je začela kampanja proti rasnim zakonom, je bilo zaradi kršenja teh zakonov aretiranih 2.263 oseb.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, nedelja 17. avgusta
Liberat, Radivoj
Sonce vzide ob 5.07 in zatone ob 19.10. Dolžina dneva 14.03, Luna vzide ob 1.31 in zatone ob 17.3
Jutri, ponedeljek 18. avgusta
Helena, Bronislava

7 dni

Ob otvoritvi V. mednarodnega velesejma za turizem in šport je predsednik italijanske vlade De Gasperi govoril o sožitju dveh narodov v eni državi. Rekel je, da je treba najti način za sožitje večine in manjšine, da bomo tako ustvarili v deželi vzdušje miru in usmerili vse sile na pot gospodarskega in socialnega napredka. Medtem ko je italijanski ministrski predsednik imel na ozemlju, kjer biva nemška narodna manjšina tak farizejski govor, delajo njegovi oprični demokrščanski voditelji proti določbam, specialnega avtonomnega statuta in določbam, pariškega sporazuma med De Gasperijem in Gruberjem o južnotirolski narodni manjšini.

Njegove besede o potrebi sožitja večine in manjšine pa demantirajo tudi dejanja klerofašistične vlade v goriški in videmski pokrajini, kjer so vsi pogoji da oblasti lahko dokažejo željo po sožitju s tem, da priznajo pravice narodne manjšine. De Gasperijeve besede so torej odmaknjene od stvarnosti; teoretiziranje v času, ko je treba pristopiti k praksi. Zato mu Slovenci v Italiji ne verjamejo.

Novi odpusti v predilnicah

Skoraj je ni sobote, da ne bi delodajalci predilnic v Podgori in Ronkah sporočili delavkam, da jih s pricetkom novega tedna ne potrebujejo več. Tako se je prejšnjo soboto dogodilo tudi 220 delavkam iz predilnice v Ronkah. V sobotni plačilni kuverti so namreč našle poleg denarja kratko sporočilo, da jih ravnateljstvo «začasno» odpušča iz službe, kar pomeni, da jih postavlja na cesto.

Na občinskem uradu se je sestala trgovska komisija, ki je pregledala številne prošnje za izdajo obrtnic. Prosilcem je v glavnem ustregla.

Sovodnje

Čeprav je toča prizadela v juniju sovodenjskim kmetom ogromno škodo, je prefektura dodelila vsega skupaj 550 tisoč lir za oškodovance. Ker je bilo po uradnih cenitvah uničenega preko 30 odst. celotnega pridelka, smo mnenja, da bi morala biti prefektura pri razdeljevanju podpore bolj širokogrudna.

Oslavje

Občinski svetovalec tov. Pavlin je z osebnim posredovanjem pri goriškem županstvu dosegel, da so v sredo in četrtek z avtomobilsko cisterno večkrat pripeljali na Oslavje pitno vodo. V glavnem so jo razdelili neposredno kmetom, če pa jo je kaj ostalo, so jo odtočili v izpraznjene vodnjake.

Oslavci se tov. Pavlinu zahvaljujejo za zanimanje.

IZSELJENCI IN GOSPODARSTVO

Jugoslavija bi lahko zaposlila znatno število italijanskih delavcev - Italijanska vlada ne kaže za to nobenega zanimanja

V zadnjih tednih je časopisje mnogo pisalo o izseljeniški krizi v svetu. Zaradi slabe letine ali znižanja gospodarske konjukture so ZDA, Kanada, Avstralija in druge države močno znižale svoje kontingente za priseljence, ki so najbolj občutno zadeli Italijo, kot tisto državo, ki je v te kraje pošiljala največ svojih ljudi za delom in zaslužkom. Z Avstralijo, kjer je bila kriza najbolj občutna in so grozili celo z repatriacijo večje skupine italijanskih izseljencev, se je zadeva omilila in uredila z dogovorom avstralskega zastopnika v Rimu, vendar pa tu ljudje še vedno ne morejo dobiti drugačnega dela, kot pa «zaposlitev pri državnih ustanovah» z neizogibnim življenjem v taboriščih.

Tu ne gre za iskanje kakšnega hitlerjevsko - mussolinijanskega «prostora na soncu», z napadom in nasilno okupacijo sosednjih dežel, ki imajo mnogokrat iste ali enake probleme. Eno pa je gotovo: prebivalstvo v Italiji je nadštevilno in daleč prekaša meje možne zaposlitve razpoložljive delovne sile v okviru lastne države. To dejstvo so spoznale in priznale tudi vlade tistih držav, ki imajo z Italijo redne trgovske in gospodarske odnose.

Kar se goriške in videmske pokrajine tiče, mejita ti dve na Jugoslavijo, ki ji še vedno primanjkuje delovne sile spričo velikopotenze preobrazbe v industrijsko državo.

Maršil Tito sam je pred meseci nekemu italijanskemu novinarju v intervjuju izjavil, da bi lahko Jugoslavija zaposlila znatno število italijanskih delavcev, kar pa je odvisno seveda od rimske vlade in njene volje za sklenitev odgovarjajočega sporazuma. Na tak sporazum težko čakajo zlasti drvarji, zidarji in razni sezonski delavci iz Beneške Slovenije, ki so že pod Avstrijo hodili na delo v slovenske in hrvatske dežele in morajo sedaj hoditi umirat v belgijske rudnike, kadar jim sploh dovolijo odhod in lahko dobe delo, ter jih tam ne zavrnejo zaradi krumirstva, kot se je zgodilo v več primerih delavcem iz Južne Italije v zadnjih mesecih.

Tudi tu je treba začeti bodisi v državnem, ali našem deželnem merilu s popolnoma drugačno demografsko in gospodarsko politiko.

Dokler pa se bodo naše oblasti brigale prvenstveno za proslavo raznih imperialističnih obletnic in se tako skrbno, kot letos v Gorici, na dan 25. julija izogibale proslave padca fašizma, pa nimamo nobenega znaka, ki bi pokazal, da se je v tem oziru v Italiji kaj spremenilo in izboljšalo.

(Iz Soče)

Vozni red mestnih avtobusov

Glavni kolodvor - Severna postaja: ob delavnikih odhodi z glavnega kolodvora ob 5, 5.45, 6.20, 6.40, 6.50, 7, 7.15, 7.25 (do 20.2 vsakih 8 minut) 20.10, 20.20 20.30, 20.40, 20.50, 21, 21.15, 21.35, 21.50, 22.15, 23, 23.10 in 23.40. Odhodi s severne postaje ob 5.20, 6, 6.15, 6.40, 6.50, 7, 7.15, 7.25 (do 20.2 vsakih 8 minut), 20.10, 20.20, 20.30, 20.40, 20.50, 21 21.10, 21.20, 21.35, 21.55, 22.40, 23.20, 23.30 in 23.55. Ob praznikih odhodi z glavnega kolodvora ob 5, 5.45, 6.20, 6.40, 6.45 7 7.15, 7.25 (do 21 vsakih 8 minut), 21.15, 21.25, 21.35, 21.45, 21.55, 22.15, 23, 23.10, 23.40. — Odhodi s severne postaje ob 5.20, 6, 6.15, 6.40, 6.58, 7.10, 7.20, 7.30, 7.42 (do 21 vsakih 8 minut) 21.10, 21.20, 21.35, 21.45, 21.55, 22.10, 22.30, 22.45, 23.20 in 23.55.

Glavni kolodvor - bolnišnica: odhod z glavnega kolodvora ob delavnikih in praznikih ob 8, 9 14, 16 in 17.30; iz umobolnice ob 8.20, 9.50, 15.20 16.30, 17.50.

Gorica - Standrež - Sovodnje: ob delavnikih odhodi s Travnika za Standrež ob 7.30, 8.20, 8.40, 10, 11, 12.40, 13.30, 15.30, 16.40, 18, 19, 20. Odhodi s Travnika v Sovodnje: 7.30, 8.20, 11, 13.30 in 19. Odhodi iz Standreža ob 6.40, 7.10, 8, 8.50, 9, 10.20, 11.40, 13, 14.40, 15.50, 17, 18.20, 19.40 in 20.15. Odhodi iz Sovodenj: 7, 7.50, 8.50, 11.30, 14.30, 19.30. Ob praznikih odhodi s Travnika za Standrež: 8.30, 10, 11.15, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21. Odhodi s Travnika za Sovodnje: 13, 14, 15, 18 in 20. Odhodi iz Standreža: 8.50, 10.15, 11.30, 13.40, 14.40, 15.40, 16.30, 17.30, 18.40, 19.30, 20.40 in 21.20. Odhodi iz Sovodenj ob 13.30, 14.30, 15.30, 18.30, 20.30

Urnik vlakov na goriškem kolodvoru

ODHODI:

Proti Trstu: 6.20, 7.25, 8.44, 10.04, 13.45, 15.57, 17.26, 18.33*, 20.36, 21.26, 00.01.

Proti Vidmu: 4.50, 5.30, 6.36, 7.59, 8.28, 10.46, 13.48, 16.00*, 17.25, 19.15, 20.18, 23.20.

PRIHODI:

Iz Trstu: 5.26, 6.34, 7.57, 8.19*, 8.27, 10.44, 13.44, 17.21, 19.10, 20.16, 23.18.

Iz Vidma: 4.40, 6.18, 7.23, 8.43, 10.00, 13.43, 15.55, 17.23, 18.29*, 20.34, 21.24, 23.59.

* Ne vozijo ob nedeljah.

Rok za pokojnine do 31 t. m.

Kakor smo že poročali zapade 31. t. m. zadnji rok za predložitev prošenj za vojne pokojnine. To priliko lahko uporabijo vsi svojci padlih od 1. septembra 1939 dalje, ki so že vložili prošnje za pokojnino. Vsi svojci padlih od 1. septembra dalje, katerim so odrekli pokojnino ali so jim jo znižali zaradi njihovih ekonomskih ali družinskih razmer, lahko vložijo prošnjo za revizijo njihovega položaja z dokazi o nastali spremembi ekonomskih in družinskih razmer.

Kdor ne bi imel še vseh potrebnih dokumentov, naj pošlje prošnjo na «Ministero del Tesoro — sottosegretariato pensioni di guerra», s pripombo, da bo naknadno poslal ostale dokumente.

Našli so dokumente o jusarskih zemljiščih

VRH, 16. — Ker so našli v Trstu dokumente o jusarskih zemljiščih za Gabrje upajo, da bodo našli na istem uradu tudi one z Vrha. Upati je, da na to ne bo vplivalo dejstvo, da je bil Vrh pred razmejitvijo pod katastrsko občino Opatje selo. Takoj ko bodo našli dokumente jih bodo poslali v Benetke, kjer bo občina dosegla prepis jusarskih zemljišč na tiste ki jih dejansko uživajo. To delo je precej zamudno, vendar ga bodo sovodenjski občinski možje izvedli do kraja, ker so prevzeli to nalogo na eni izmed prvih občinskih sej.

Iz Doberdoba

Seja DFS

DOBERDOB, 16. — Na sedežu Demokratične fronte Slovencev v Italiji so imeli sejo krajevnega odbora. Razgovarjali so se o vaškem in občinskem gospodarstvu, niso pa pozabili tudi na važna politična vprašanja, ki imajo karkršnokoli zvezo s Slovenci v Italiji.

Prispevajte za KULTURNI DOM

Pogled iz Landarske jame na Nadiško dolino. Na levi strani vas Kras, v sredini Bijača, na desni Petjak, v ozadju pa Srženta

KRATKE VESTI iz beneških vasi

Oboroženi despoti

V vsaki vasi imamo malo postojanko orožnikov in financarjev, ki so pravi despoti. Na vsak način ustrahujejo naše prebivalstvo. Kako ravnajo razni financarji in karabinjerji z našim ljudstvom v Beneški Sloveniji, nam jasno dokazujejo dogodki v Prosnidu, o katerih smo že poročali. V Vidmu bo verjetno v kratkem času proces, proti financarjem zaradi grobega ravnanja z domačimi fanti, ki so se kopali v Nadiži. To bo nov dokaz o terorju, ki še vlada v Beneški Sloveniji.

Te dni so karabinjerji aretirali 41-letnega Ernesta Bergnaka, iz Gnidovice pri Srednjah, češ, da je pijan zmerjal financarje in se jim uprl, ko so ga peljali v kasarno.

Neme

V zvezi z ropom, katerega žrtev je bil 87-letni Peter Nimis iz Nem, o čemer smo že poročali, smo izvedeli še nekaj podrobnosti. Vsi domačini so poznali starčkovo navado, ki je bil tako navezan na svoj denar, katerega si je nabral s pokojnino za padlim sinom in izkupičkom za vino, da ga je vedno tiščal pri sebi.

Marsikdo mu je svetoval, naj vloži denar v banko, da bo bolj na varnem. Toda starček ni poslušal teh nasvetov, ker ni imel preveč zaupanja v banke in je rajši imel denar pri sebi.

Roparji so dobro poznali to starčkovo navado, zato so opravili svoj posel naglo in uspešno. Govorili so v domačem narečju, zato se da sklepati, da so bili domačini. V tej smeri se vrši preiskava in je upati, da bodo podlež v kratkem tudi odkrili.

Ahten

V nedeljo bo v Ahtenu tradicionalni domači praznik. Prosvetni odbor je pripravil bogat spored ter uredil vse potrebno za prevoz z avtobusi. Tudi vi boste okusili izvrstne rakarske ribe ter pili dobro vino.

Čedad

V sredo je bil pogreb pokojnega Bazilija Domenisa, znanega gostilničarja «Pri tej hiši». Pogreba so se udeležili številni pokojnikovi znanci in prijatelji. Domenisa so spremili v skupno družinsko grobnico blizu Čedada.

Št. Peter Slovenov

Kakor vedno dajajo tudi letos prednost zgled hribovske vasice Dreka, ki je najbolj oddaljena in letos najbolj pridna. Vsi radi ujme, plazov in toče, je prva izmed vseh občin Nadiške doline podarila 1.300 lir za gradnjo nove strokovne šole v Št. Petru Slovenov.

Pripeljali bodo iz tako oddaljenih krajev zidake, ki bodo poleg drugih pospešili gradbeni tempo poslopja, v katerem se bo marljiva mladina iz vseh vasi tudi strokovno pripravljala za svoj poklic in za izboljšanje svojega ekonomskega stanja.

Ta zgled je vreden vse pohvale. Oblasti pa, ki znajo obljubljati, se od tega lahko mnogo naučijo.

Upamo, da bo to delo vzpodbudo tudi drugim občinam in posameznikom, ki lahko prispevajo za zgraditev ali pa brezdvomno mnogo pripomorejo k izboljšanju ekonomskih razmer v naših krajih.

SKLEPI POKRAJINSKEGA UPRAVNEGA ODBORA

VISOKI POVIŠKI RAZNIH DAVKOV da bodo lahko krili stroške za leto 1951

GORICA, 16. — Pokrajinski upravni odbor je na svoji zadnji seji sprejel sledeče sklepe:

Občina Gorica: davek na živino za leto 1953; prispevek zboru Seghizzi; prispevek mestni knjižnici za leto 1952; prodaja občinskega zemljišča v Podgori za gradnjo hiš INA; nagrade za petindvajsetletnico službovanja raznim občinskim uradnikom.

Občina Steverjan: povišek plače občinskim uradnikom po zakonu štev. 212 z dne 8.4.52.

Občina Sovodnje: davek na živino za 1953; potrošniški davek za drugo šestmesečje 1952.

Občina Krmin: davek na živino za 1953; nakup slike na razstavi sodobne umetnosti; povišek plače osebju na podlagi zakona 228 T. U. 1934 LCP; potrošniški davek za drugo šestmesečje 1952.

Občina Gradiška: prodaja občinskega zemljišča Marussiju Mariju (odloženo); potrošniški davek za drugo šestmesečje 1952; davek na obrtnice za 1953.

Občina Kopriva: potrošniški davek za drugo šestmesečje 1952.

Občina Gradež: prispevek odboru za procesijo v Braban; prispevek šolskemu patronatu.

Občina Mariano: davek na živino za leto 1953; potrošniški davek za drugo šestmesečje 1952; davek na obrtnice za 1953.

Občina Tržič: davek na obrtnice za leto 1953; davek na živino 1953.

Občina Romans: davek na obrtnice za leto 1953; pristojbina za klanje živine.

Občina Zagraj: davek na živino za leto 1953; prodaja občinskega zemljišča Ceruttiju Canzio.

Skocjan ob Soči: davek na živino za leto 1953; nagrada članom občinskega urada za ljudsko štetje; davek na obrtnice za 1953.

Občina Starancan: davek na stroje za kavo; posojilo v znesku 20 milijonov pri goriški mestni hranilnici.

Občina Turjak: davek na obrtnice za 1953; povišek takse na stroje za kavo 100 odst., 100 odst. poviške za reklamne deske; 200 odst. poviška davka na obrtnice, ter 150 odst. na zemljišča za kritje obračuna za leto 1951.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

GORICA, 16. — V goriški mestni občini je bilo od dne 10. do 16. avgusta t. l. 9 rojstev, 11 primerov smrti, 9 vknjiženih porok in 5 porok.

ROJSTVA: Gasparut Aldo, Medeot Julijan, Gosa Marija, Tacchino Darej, Delneri Amalija, Baitini Franc, Trident Iride, Flapp Marjan, Devetak Loreta.

SMRTI: 51-letna gospodinja Kompare por. Jerkič Marija, 66-letna gostilničarka Petarin por. Bregant Angela, 62-letna gospodinja Mucci vd. Merljak Jožica, 73-letni sluga Petan Karel, 43-letni rokodelec Ponton Bruno, 43-letna gospodinja Santarosa Katarina, 32-letni upokojenec Pacorari Franc, 57-letni upokojenec Bavcon Herman, 58-letni trgovski potnik Martini Doimo, 22-letni Moscatelli Vitaliano, 1 uro star Flapp Marjan.

VKNJIŽENE POROKE: Furci Livij in Masone Marija, uradnik Ferrarin Vitterino in gospodinja Bujatti Nives, tovarniški delavec Rosimiro Primo in gospodinja Marzinotto Celeste, mehanik Besednjak Branko in gospodinja Bradač Gizela, brigadir orožnikov Enrico Franc in učiteljica Tiberio Silvana, brivec Gradolato Anton in gospodinja Pian Magdalena, mehanik Brumat Lucijan in šivilja Pischi Marija, delavec Celeghin Ivan in gospodinja Barle Irma, učitelj Folladore Julij in učiteljica Colmari Renata.

POROKE: delavec Gualdi Ivan in tkalka Montagnar Marija, uradnik Strekelj Dušan in učiteljica Makarovič Zlata, maršal finance Degiorgio Oktavijan in gospodinja Scarapellini Lukrecija, mehanik Comel Jordan in gospodinja Kosovel Viktorija, inženir Nicolais Anton in gospodinja Boschin Silva.

NACIONALISTIČNE SPLETKE okrog nagrade za književnost

Jasne in poštene besede furlanskega rodoljuba močno razburile italijanske šovinistične kroge - Zadeva postaja vedno bolj zanimiva - Še sodnijska razprava zaradi tega?

O nagradi za književnost «Friuli» smo že obširno poročali. Zadeva se je spremenila v hudo polemiko med vladnim in avtonomističnim tiskom, oziroma med zastopniki avtonomističnega furlanskega gibanja in demokristjani.

V zadnji številki avtonomističnega glasila «Patria dal Friuli» je duhovnik prof. don Giuseppe Marchetti, ki poučuje na neki srednji šoli v Vidmu, objavil oster članek, v katerem obsoja nacionalistične spletke okrog nagrade in pravi, da je zmagovalec že vnaprej določen po želji tistega, ki plača. Poudarja tudi, da vse te spletke žalijo čut poštenih domačinov.

Seveda je ta krepki odgovor močno razburil italijanske nacionaliste. Te dni je sen. Tessitori objavil v listu «Messaggero Veneto», ki je znan zaradi svojega prenapetega nacionalizma in fašistične ideologije, odgovor na članek v «Patria dal Friuli». Sen. Tessitori poziva člankarja, naj dokaže svoje trditve, sicer da bo sodilo kazensko sodišče.

Senatorja Tessitorija je verjetno najbolj zbodla trditev don Marchettija, ki trdi, da je nagrada «Friuli» protinaravna spojitev kulture in politike v propagandistične namene ter pripominja, da če bi napravila Jugoslavija kaj takšnega v kakšnem območnem kraju, bi v Italiji takoj zagnali, da je to nevarna provokacija.

Vsa zadeva postaja vedno bolj zanimiva in ne vemo, kako se bo vse to končalo. Vsekakor ima v sedanjih prilikah večji politični vpliv sen. Tessitori in več možnosti, da dobi pravdo proti furlanskemu duhovniku, ki si je upal odkrito povedati resnico.

LOTERIJA

VENEZIA	12	38	2	66	34
BARI	38	50	45	74	83
CAGLIARI	44	20	5	21	73
FIRENZE	65	46	44	3	11
GENOVA	67	15	66	69	18
MILANO	76	35	66	70	64
NAPOLI	46	24	47	38	48
PALERMO	56	40	45	65	35
ROMA	78	7	85	16	69
TORINO	30	86	46	49	14

KINO

VERDI. 15: «Mož z Vzhoda», T. Power in S. Hayward.

VITTORIA. 15: «Rojena včeraj», J. Holiday.

CENTRALE. 15: «Potepuh na konju», J. Mac Crea.

MODERNO. 15: «Proti zakonu», T. Guazzelli.

ESTIVO. 21: «Lincolnovo pismo», M. Freeman.

Na prostem v Standrežu. 21: «Počitnice v Mehiki», W. Pidgeon.

10-dnevni izlet v Dalmacijo
«Adria - Express» priredi od 7. do 16. septembra 1952
IZLET PO DALMACIJI
Vpisovanje do 23. avgusta
Ker je število prostorov omejeno, naj se interesenti čimprej javijo

5-DNEVNI IZLET V DALMACIJO
Zaradi tehničnih razlogov se izlet odloži od 4. do 7. septembra na 18. do 22. sept. t. l. Odhod iz Trsta z parnikom «Dalmacija» ob 4. uri zjutraj. Obisk Opatije, Raba, Zadra, Sibenika, Splita, Dubrovnika, Kotora in zopet Splita. Prekinitev vožnje za Dubrovnik, v Splitu in povratku v Sinj in na povratku v Split, kjer si bodo izletniki ogledali mesto in prenočili. Prvovrstna hrana na ladji. Z vpisovanjem pričnemo takoj. Cena vožnje (vključena hrana in prenočišče) je lir 14.350. Ob vpisu plača vsak izletnik polovico vsote, dva dni pred odhodom pa ostanek.
Ker je število prostorov omejeno, prosimo, se zainteresirani čimprej vpišejo. Vpisovanje pri «Adria-Express», Ul. Cicerone 5-b, do konca avgusta.

TRIDNEVNI IZLET
20., 21. in 22. septembra na
Zagrebški velesejem
Vpisovanje od 18. avg. dalje pri «Adria - Express» Ul. F. Severo 5 b; tel. 2

ADRIA EXPRESS
ADEX IZLET
7. SEPTEMBRA ENODNEVNI IZLET
Postojno
6. IN 7. SEPTEMBRA DVODNEVNI IZLET
Bled Reko in v Rovinj
Vpisovanje do 23. avg. 1952, pri «Adria - Express» Ul. F. Severo 5 b; tel. 2

OBČINSKI UPRAVNI ODBOR za nakup zemljišč in popravilo cest

GORICA, 16. — Pred dnevi se je sestal v beli dvorani županstva občinski upravni odbor. Odborniki so najprej odobrili plačilo računov raznim lekarnam za zdravila, ki so jih dedelile občinskim revežem v maju in juniju t. l.; odobrili so manjše izdatke za julij; nakup nekaj metrov zemlje v Ul. Torriani za gradnjo transformatorske kabine, s katero bodo krili večjo potrošnjo električne v tem predelu. Pristali so tudi na dodelitev izrednega prispevka pevskemu zboru v stolni cerkvi ter sprejeli številne sklepe glede manjših javnih del. Odborniki so tudi sprejeli sklep za nakup zemljišča za razširitev Ul. Romana v Ločniku ter sklenili da je treba porušiti pregrajni zid v Ul. Duca D'Aosta in popraviti Ul. sv. Mihaela, Ul. Torriani, Kraške ulice in Ul. Pola.

Nadalje so odborniki pristali na izdajo malega vodiča z izvlečkom zgodovine našega mesta, ki ga bosta priredila didaktični ravnatelj Franzot in prof. Digianantonio.

Če se starček preveč napije

GORICA, 16. — Rešilni avto Zelenega križa je danes ponoči pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia 80-letnega Seculina Antona, ki je že dalj časa v bolnici Fatebenefratelli v Ul. Diaz. Mož je včeraj zvečer šel iz bolnice in se napotil v neko gostilno v Ul. Oberdan. Tu je našel skupino veselih bratcev, s katerimi je preživel res lep večer. Ko je pozno v noči nameraval domov ga niso noge, zaradi več držale pokonci. Takoj so nekateri ljudje obvestili Zeleni križ. Moža so sprejeli v mestno bolnišnico, kjer se bo počasi streznil.

Nevarno rezilo

GORICA, 16. - Ko je danes zjutraj 43-letni Tonut Marcello iz Ul. Vicolo sel Guado 6 zbiral med kupom, starega železa neki nadomestni del za kolo si je ranil desno roko z zarjavelim rezilom. Možu so pritekli takoj na pomč bolničarji Zelenega križa in ga pripeljali v mestno bolnico Brigata Pavia, kjer so zdravniki ugotovili, da mu je rjavo rezilo globoko ranilo roko in mu tudi zastrupilo kri. V bolnici so z injekcijami preprečili nadaljnjo zastrupitev. Ozdravel bo v 10 dneh, če ne nastanejo kakšne druge komplikacije.

Za nov dohod k Vipavi

RUPA, 16. — Prejšnji teden je prišla v Rupo tričlanska komisija, katero so sestavljali neki major iz Padove ter sovodenjski župan in občinskin tajnik. Prišli so zato, da bi določili nov dohod iz Rupe k Vipavi, za katerega so dobili vaščani dovoljenje od vojaških oblasti.

Omenjeni dohod k Vipavi je za vaške potrebe nujen, ker bodo lahko po njem hodili z vozom po vodo in gnali napajat živino. Zaradi preobremenjenosti z delom pa doslej niso še pričeli z deli. Zato tudi komisija ni mogla na kraju samem ugotoviti nobene spremembe. Vrnila se bo, ko bodo imeli vaščani nekoliko več časa.

Zaprta pot v Kanado

Pokrajinski urad za delo obvešča vse prizadete, da zaradi zadnjih ukrepov kanadskih oblasti ne bodo več upoštevali prošenj za izselitev v Kanado. S tem je našim delavcem zaprta zopet druga pot za izselitev v tujino, kjer bi našli zaslužka, ki ga doma ne morejo dobiti.

To je posledica «daljnovidne» vladne politike, ki na ta način «pomaga» svojim državljanom, ki jih sama noče ali ne more preživljati.

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

GOSENICE - NOVA NEVARNOST ZA NAŠE KMETOVALCE

S.O.S. KMETOVALCEV IZ SLIVNA opomin Kmetijskemu nadzorništvu

Gosenice so v enem tednu uničile vse nasade detelje, pitnika, pese, ajde in drugih poljskih pridelkov, sedaj so pričele napadati celo vinsko trto - Kaj misli storiti Kmetijsko nadzorništvo?

Naši kmetje so obupani; suša jim je prizadejala veliko škodo na poljskih pridelkih, po nekaterih krajih je koloradski hrošč uničil vsa krompirišča, krme je izredno malo, tako da že sedaj mislijo, kam in kako bodo prodali živino. Vsemu temu se je pridružila nova nevarnost, ki grozi uničiti vse, kar je suša pustila. V Slivnem n. pr. pa o nevarnosti niti ne moremo več govoriti, kajti vse kar je bilo še zelenega, so požrle gosenice.

Gosenice so namreč tista nevarnost, za katero smo omenili, da grozi uničiti vse poljske pridelke. Kakšna je njihova uničevalna sila, nam pove najbolje tale primer: V Slivnem so gosenice v dveh dneh požrle peso na 70 m dolgi in 5 m široki njivi! Najprej so seveda požrle listje, potem so izžrle še plod v zemlji.

Kako se gosenice imenujejo ali vsaj iz katere vrste metulja izhajajo, nam ni mogel nihče povedati. Kmetje gosenice ne poznajo, saj nimajo zanjo niti domačega imena. Zanimivo je tudi to, da kmetovalci niso prej opazili nobenih metuljev, ki bi legli jajčka ter dejstvo, da se gosenice izogibajo krajev, ki so stalno v senci. Zdi se, da jim najbolj prija vročina. Ker ni bilo opaziti metuljev, sklepajo nekateri, da so jajčka legli kakšni nočni metulji ali vešče, ki so prišli iz toplejših krajev. Gosenica je dolga od pol do enega centimetra, je zelenosive barve, gladka in izredno požrešna. Na njivah v Slivnem jih je na milijone.

Kakšna je požrešnost te gosenice, nam priča dejstvo, da so popolnoma uničile vse nasade detelje, pitnika, pese, ajde, koruze itd. pri čemer niso izpustile niti plevela, med njim koprive! Vse to uničevalno delo so gosenice opravile v enem samem tednu. Prvič so jih namreč v večjih množinah opazili prejšnjo nedeljo, v naslednjih dneh pa so bila polja in njive uničene! Samo en kmet v Slivnem trpi zaradi tega ogromno škodo, ki se najbolj odraža v številkah: izgubil je 8 q ajde, od 25 do 30 q pitnika, vso deteljo, peso td.

Ko so gosenice uničile omenjene poljske pridelke, so se spravile nad trto! Videli smo dva latnika, med katerima je bila posajena pesa. Gosenice so med latnikoma požrle vse zelenje in plodove pese, ko jim je pa tam zmanjkalo hrane, so pričele žreti spodnje liste trte, ki je bila škropljena in grozdje samo. Ker je gosenica napadla tudi trte, so kmetje silno v skrbeh, kajti bojijo se, da jim uniči tudi vinski pridelek.

Zaradi vsega tega se kmetovalci zelo jezijo in pritožujejo nad Kmetijskim nadzorništvom, ki ni — čeprav obveščeno — storilo ničesar, da bi preprečilo ali vsaj omejilo katastrofo. Mislimo, da so pritožbe naših kmetovalcev upravičene, kajti v takem primeru bi bilo nujno potrebno, da bi Kmetijsko nadzorništvo oz. Kmetijska poskusna postaja takoj ugotovila, za kakšno gosenico gre in kakšne mere naj bi kmetovalci podvzeli, da škodljivca uničijo ter preprečijo nadaljnjo okužitev. Posebno sedaj, ko so gosenice pričele napadati tudi trte, bi bil skrajni čas, da se kmetovalcem nudi vso pomoč pri zatrtju tega škodljivca, sicer bodo kmetovalci letos res ob vse.

Omenimo naj še, da so gosenice napravile že precejšnjo škodo tudi v Šempolaju, Mavhinjah, Cerovljah in verjetno še v drugih vaseh.

Mojstri birokracije in nesramnosti

Italijanska birokracija je poleg moskovske menda «najboljša» na svetu. Razen po birokraciji pa slovi Italija tudi po svoji nesramnosti. Za obe te tipični lastnosti imamo pri roki lep primer:

V Trstu obstaja (v nasprotju z duhom mirovne pogodbe seveda) administrativni urad italijanske vojske za «ricupero». Kaj vse spada v kompetenco tega urada ni točno znano, vsekakor pa spada tudi izterjevanje nakazil, ki so bila nekoč izplačana vojnim ujetnikom. O tem nam govori dopis, ki ga je od tega urada dobil pretekli dni Franc Pertot pok. Josipa iz Nabrežine št. 75, ki ga je podpisal major italijanske vojske neki Liguori. Nunziante in v katerem stoji črno na belem, da mora Pertot vrniti (milostno dovoljujejo tudi v obrokih) lir 5403, ker so ugotovili, da nikoli ni bil vojni ujetnik.

Ne glede na to, da ne bi smel imeti noben urad italijanske vojske na STO pravice do kakršnega koli izterjevanja iz vojnih časov, je zanimivo dejstvo, da je ta urad sicer «ugotovil, da Pertot nikoli ni bil vojni ujetnik», da se mu pa ni zdelo vredno tudi ugotoviti, če je Pertot terjanih 5403 lir tudi prejel.

Kakor je namreč res, da Pertot ni bil vojni ujetnik, tako je tudi res, da Pertot omenjenih 5403 lir nikoli ni videl in da jih je po vsej verjetnosti prestregel kakšen «mojster poneverb», ki jih v italijanskih civilnih, bodisi vojaških aparatih prav gotovo ne manjka

IZPRED ZAVEZNIŠKEGA VOJAŠKEGA SODIŠČA

Wurmbrandtov prijatelj Baroni oproščen vsake obtožbe in izpuščen na svobodo

V torek pridejo pred Višje zavezniško sodišče ostali obtoženci: Puc-Wurmbrandt, Claudio Domini in dr. Doria Dario

Na zavezniškem sodišču za določevanje narokov niso praznovali velikega šmarna in so obravnavali položaj študenta Lina Baronija, aretiranega v zvezi z odkritjem orožja in razstreliva v vili industrijca Dorie. Sodišče je ugotovilo, da ni preiskava dognala nikake Baronijeve krivde, zato je odločilo, da se oprosti vsake obtožbe in takoj izpusti na svobodo.

Prihodnji torek se bosta morala zagovarjati pred višjim zavezniškim sodiščem študent Claudio Domini in industrijec dr. Doria. Puca Wurmbrandta pa bodo sodili v septembru, ker ga imajo sedaj v rokah psihiatri.

Tako vsi znaki kažejo, da se bo tudi ta zadeva precej razblinila, čeprav so našli toliko orožja. Kadar namreč kak šovinist kaj resnega zagreši, tedaj ga proglasijo za duševno bolnega, čeprav to ni v veliko čast tem šovinističnim «borcem».

Na ta način ga pač skušajo oprati krivde, češ da ni odgovoren za svoja dejanja.

Na to vprašanji bodo sicer odgovorili strokovnjaki, toda tu se postavlja drugo vprašanje. Če ni bilo v možganih mladega Puca vse v redu, bi moral to vedeti predvsem njegov očim Doria, v čigar vili je bival, in bi ga moral kot abnormalnega človeka vsaj malce nadzorovati. V tem primeru pa bi bil prav gotovo opazil, da skriva v sobi orožje, ki ga je šele kasneje spravil v podstrešje. Če pa Puca niso nadzorovali, potem je pač postal «abnormalen» šele po najdbi orožja. Drugega izhoda iz te dileme ni.

Vsekakor upamo, da bo razsodba nepristranska, da ne bodo ljudje še enkrat dejali, da je dovolj biti bogat in iredentist, da človek uide vsaki kazni. Naše ljudstvo namreč zahteva pravično obsodbo ljudi, ki se igračkajo z orožjem in ogrožajo njihovo varnost. Drugače bo teh «abnormalnih» ljudi vedno več

Grozdje dobro kaže

Po vsej jugoslovanski coni se obeta obilen pridelek grozdja, razen v nekaterih predelih, zlasti v bujskem okraju, ki so trpeli zaradi toče. Vinogradnike skrbi edinole to, če bo pravočasno padel dež, kajti huda suša, ki za zdaj vinogradom še ni škodovala, bi vinograde močno prizadela, če bo trajala še dalj časa.

ZAHVALA

Vsem sorodnikom, znancem ter vsem, ki so počastili spomin naše drage matere in žene

MARIJE PREGARC por. KARIŽ

se prisrčno zahvaljujemo. Nadalje se zahvaljujemo vsem darovalcem cvetja in vsem, ki so blago pokojnico spremili k večnemu počitku.

Družine Kariž, Ličan, Rakar, Skrjanec,

Trst, 17.8.1952.

Naše nedeljsko branje

MARA SAMSA

MEJA

(Nadaljevanje iz prejšnje nedelje)

Toda Sicilijancu je postalo v tistem vse bolj in bolj nerodno. Nekam negotovo se je prestopal kot v začaranem krogu vedno na istem mestu. Glava mu je lezla bolj in bolj med ramena, kot da jo hoče obvarovati pred nevidnimi udarci. Molčal je, kakor da za vse to ne najde odgovora in da tudi ne išče, ker mu je vse odveč, popolnoma odveč. Kaj njemu Vida, kaj vsi ti ljudje. Le da ima svoj denar in svoje ugodje. Kaj naj bi se upiral temu, kar terja od njega država? Ta že ve, kaj je prav.

V tistih trenutkih ni mogla misliti na drugo, kot da stoji pred njo človek s to ceneno miselnostjo in da bo ta človek odslej vzgajal njene otroke. Srce se ji je krčilo v prividu nečesa težkega, nedoumljivega, kar je skušala odpoditi daleč stran. Johanina glasna obtožba je bila kot olje, ki se je zlivalo na žgoče, boleče rane in ji jo hladilo. Cisto nepričakovano se je Sicilijanec obrnil in ne da bi kaj rekel, odšepal proti vrstorom. Telo mu je bilo še bolj sirotno in nagnjeno naprej, kot da ga na plečih vendarle teži nevidno breme.

Poslovila pa se je vendarle. In vsi so prišli, tudi tisti mali, ki jim ni pravzaprav skoraj nič dala. Pa še kakšno slovo je bilo! Podobnega morda ne doživi nikjer več. Morda bo delala sedaj le za denar in natanko odmerjen čas. Na Brju pa je iztrgala kos same sebe, kos svoje duše in kar je bilo v njej najlepšega je pustila tam.

Zgrozila se je ob misli, da bi mogla biti kdaj drugačna. Ali ni čisto vseeno, jo je obšlo spoznanje, kako se imenuje kraj, ali je na hribu ali v dolini, ali na tem ali onem koncu dežele. Skoraj povsod so zdaj taki, kot je kodrolasi Sicilijanec, ki bi iz naših otrok radi napravili tepce, tute. kot je rekla Johana.

Misel na to jo je pomirjala. Tudi njena premestitev se ji sprico tega pričela zdeti cisto navadna stvar v znamenju časa in razmer, ki so se zgrnile nad deželo. Otroški jok ob slovesu je zato zdaj utihnil. Ni ga slišala več in pregalsilo ga je cingljanje kraguljčkov in rahlo škripanje sani. Naglo so drsele po cesti, ki se je v ostrih, sunkovitih ovinkih spuščala v ozko, zaprto dolino. Na dnu doline se je skozi sneženo meglo zrcalila obmejna vas:

«Poglejte, gospodična, doma smo,» se je obrnila k njej debelušasta sopotnica. «Lepo smo se pripeljali. Snežilo je ravno toliko, da ni bilo prehudega mraza. Saj vas ni zeblo?» je spraševala zaskrbljeno. Siroki obraz se ji je razvlekel v dobrodušnem smehu. «Ne bo vam sile pri nas.» In vsi so prišli, tudi tisti mali, ki jim ni pravzaprav skoraj nič dala. Pa še kakšno slovo je bilo! Podobnega morda ne doživi nikjer več. Morda bo delala sedaj le za denar in natanko odmerjen čas. Na Brju pa je iztrgala kos same sebe, kos svoje duše in kar je bilo v njej najlepšega je pustila tam.

Zgrozila se je ob misli, da bi mogla biti kdaj drugačna. Ali ni čisto vseeno, jo je obšlo spoznanje, kako se imenuje kraj, ali je na hribu ali v dolini, ali na tem ali onem koncu dežele. Skoraj povsod so zdaj taki, kot je kodrolasi Sicilijanec, ki bi iz naših otrok radi napravili tepce, tute. kot je rekla Johana.

Misel na to jo je pomirjala. Tudi njena premestitev se ji sprico tega pričela zdeti cisto navadna stvar v znamenju časa in razmer, ki so se zgrnile nad deželo. Otroški jok ob slovesu je zato zdaj utihnil. Ni ga slišala več in pregalsilo ga je cingljanje kraguljčkov in rahlo škripanje sani. Naglo so drsele po cesti, ki se je v ostrih, sunkovitih ovinkih spuščala v ozko, zaprto dolino. Na dnu doline se je skozi sneženo meglo zrcalila obmejna vas:

«Poglejte, gospodična, doma smo,» se je obrnila k njej debelušasta sopotnica. «Lepo smo se pripeljali. Snežilo je ravno toliko, da ni bilo prehudega mraza. Saj vas ni zeblo?» je spraševala zaskrbljeno. Siroki obraz se ji je razvlekel v dobrodušnem smehu. «Ne bo vam sile pri nas.»

Iz teh begotnih misli jo je že v naslednjem hipu vzdramil moški glas. Zapel je v prijetnem toskanskem narečju: «Dobrodošli, gospodična Vida! Cim sem vas zagledal, sem vedel, da ste to vi. Kot vidite, vas poznamo že po imenu. Saj ne boste hudi zaradi tega. Vse se pač izve. Vzemite to za znamenje posebne vljudnosti in pozornosti.»

Pred njo je stal debelušasti italijanski kapitano s širokim obrazom, ki se mu je od zalitosti in tolšče ves bleščal. Nehote je morala pomisliti na Brje, na Sicilijanca. V grlu je začutila nekaj zagatnega in zgrozila se je v neki temni, zlovešči, a še neopredeljeni slutnji. Nato se je trudno zbrala in si prizadevala, da bi bila čim bolj ravnodušna. «Preseneča me vaša pozornost, čeprav Italijani slovite kot kavalirji,» je rekla s čistim, malce drhtečim glasom. Ne vem, čemu naj jo pripišem, s čim naj bi jo bila zaslužila.»

Napravil je, kot da bi preslišal vprašanje. Naglo je pričel besedičiti o vožnji, ki je zdaj naporna in dolga. Če ne bi bilo snega, bi bila takale vožnja malenkost. Z avtom bi se lahko pripeljala. Tudi on se vozi z avtom. Malone vsak dan gre v bližnje mestece ali še dlje. Pobral je njen kovček in zavil v hišo, češ da je gotovo lačna. Drugje tako ni dobiti hrane. Nehote mu je morala slediti.

V svetli gostilniški sobi je obotavljaje prisedla k njegovi mizi. Nekako nemirno je še kar naprej besedičil, da je samo zaradi nje čakal na kosilo polno uro in da sta oba novinca v tem kraju, ker je sam prišel tudi šele pred štirimi meseci. Zdelo se ji je, da ji je omenil to, da bi ji ne bil več tujec in bi mu pričela govoriti o sebi. Ali v njej je kakor vedno vpričo teh ljudi vse otrdelo. Ker ni spregovorila ničesar, je po molku, ki se je tako neprijetno vlegel med njiju, nadaljeval: «Moj prednik je tu storil žalostno smrt. Predober je bil z ljudmi in se mu je nazadnje zmešalo. Z ljudmi je treba biti nepopustljiv. Nad seboj morajo čutiti trdo gospodarjevo roko.» Pomolčal je in samovšečno pristavil: «Tu sem zdaj jaz gospodar. Meni je zaupana meja in njena varnost.»

To zadnje je povedal počasi in odsekano, kot da bi postavil vsako besedo na tehtnico, jo stehtal in potem prebral njeno težo.

Takoj jo je minila lakota. Najrajši bi bila odrinila krožnik, plačala in zbežala kamorkoli, da bi ga ne bilo treba več poslušati. Toda hkrati je čutila, kako jo nekaj trdo priklepa na sedež, kako ji vežе noge, da se ne morejo dvigniti. Če bi zdajci vstala in mu povedala, kako je majhen in smešen v svojem dostojanstvu in da se ne bo nikoli pokorila njegovi volji, bi bilo takoj vse končano. Še šole ni videla ne otrok, pa bi lahko spet natovorila kovček. Toda kam? Kaj bi rekli doma, ko prav zdaj pričakujejo njene pomoči.

Vsak grižljaj je v ustih čutila kot strnjeno kepo grenkobe. Njegov pogled se je venomer ustavljal na njenem obrazu. Nič posebnega ni bilo na njem. Bil je tak, kakršnih srečaš na tisoče. Resnično lepe so bile samo oči, velike, temne in zasanjane. Ali zdaj pa zdaj so se zaiskrile in v njih se je užgalo nekaj upornega.

«Tako je pri vseh teh ljudeh. Ne vidiš jim na dno, kjer trudno skrivajo svoje misli in nas sovražijo.» je bilo zapisano v njegovem pogledu.

Tudi on jih je sovražil. Iz Trsta, kjer je bilo življenje tako prijetno, je moral v to divjino, kjer človek še varen ni. Pisal je na poveljstvo in zahteval, da pomnože vojaške in obmejne straže. Kdo ti je bil porok, da te ne napadejo iz zasede. Za vsako smreko lahko tiči nevarnost. Treba jo je odstraniti, ponižati te ljudi. Ležati morajo kakor psi pred njegovimi nogami.

«Zakaj so vas premestili?» jo je nenadno vprašal. Zenici v njegovih očeh sta postali kot dve ostri šili, ko je z njima vrtal po njej. Pribor je odložil na krožnik in čakal odgovora.

«Ne vem!»

«Ne veste? Učiteljica, ki je bila pred vami tu, je bila premeščena zaradi nereda. Vse dni je hodila kdove kod, otroci pa so hodili v šolo čez mejo. Razumeli boste, da se to ni smelo več dogajati. Italija je kulturna država. Pomislite, za osem otrok je tu odprla šolo.»

To, kar je zdaj govoril, je bila že neštetokrat slišala. Ponavljalo se je kakor izpeta melodija na hreščeči gramofonski plošči in ji samo jasnilo in sproščalo misli. Postajale so vedre, skoraj vesele. Povrnilo se ji je zaupanje v samo sebe, ki jo je spremljalo na Brju.

«Če bi bila šola slovenska, bi otroci ne hodili čez mejo. Ali ne čutite, da je to vzrok? Bojim se le, da se bo godilo meni enako, da bo oblast z menoj prav tako nezadovolina.» ga je smehljaje zavrnila.

«Tega ne morete predvideti. Zakaj neki vas je poslala sem?» Pomembno je premolknil in nadaljeval z nekoliko svarečem glasom: «Samo, da mi ne boste uhajali čez mejo. Tega nimam rad. Dovoljeno je le ob nedeljah k maši. Zelo žal bi mi bilo, da bi moral za vas uporabljati posebne ukrepe in to preklicati. Se bolj žal, če bi se kako drugače z vami končalo.» Njegovi zenici sta se pri tem spet zožili in jo preteče prebadali.

(Nadaljevanje prih. nedeljo)

Motiv. (Foto Magajna)

Mojster vizij, barve in svetlobe

J. M. W. TURNER

eden največjih akvarelistov - krajinarjev

Joseph Mallord William Turner je bil znamenit angleški slikar, znan predvsem kot akvarelist — krajinar. Rodil se je 1775 v Londonu kot sin brivca. Umetniški čut se mu je zbudil že kot otroku ob pogledu na leva, ki ga je videl na grbu v hiši nekega očetovega klienta. Cim je prišel domov, je leva narisal po spominu in celo posloje, v katerem je naletel na grb. Še zelo mlad je izdeloval kopije grafik in zanimivo je, da so bile te slike, med temi mnoge v barvah, večkrat boljše od originalov. Komaj 15-letni je Turner vstopil na slikarsko akademijo, kjer je 1790 prvič razstavljal. Že čez tri leta je imel svoj atelje in zlasti velik uspeh je imel s pokrajinskimi skicami, ki so bile tedaj v modi.

Velikega pomena je bilo za Turnerja, da se je seznanil z dr. Monrojem, ki je zbiral okrog sebe mlade slikarje: nanj sta vplivala tudi Th. Girtin in Cozens, ki sta mnogo pripomogla, da je Turner vložil v svoje slike globoko notranjo vsebino. Če bi ga hoteli označiti z literarno primero, bi ga imenovali pesnika, mojstra vizij. Med slikarji pa se je zlasti odlikoval po tem, da je znal spretno uporabljati barve in svetlobo. Pri ustvarjanju mu je pomagala

Turner je kot umetnik svetlobe in barv postal predhodnik francoskih impresionistov

njegova bujna fantazija, ki pa mnogim ni bila dostopna. Nekateri so trdili, da barv njegovih slik v naravi sploh ni in tako kroži o njem anekdota, da je neka žena protestirala, češ da v naravi ni videti tako krasnega sončnega zatona kot na njegovih slikah; Turner pa ji je odgovoril, da bi videla tako kot on, če bi le hotela.

V umetnosti je Turner hodil svoja pota in odkrival doslej neznane lepote. Njegovo prizadevanje je bilo v tem, da se je poglabljal v lepote nekega idealnega sveta in črpal barve kot iz nekakega mističnega jezera, v katerem odsevajo mavrične barve in z njimi izražal čudovite harmonije. Znal je izbirati najlepše motive v naravi.

V Turnerjevem ustvarjanju razločujemo tri obdobja: v prvem je slikal predvsem akvarele, ki so umirjeni in zelo učinkoviti, nato sledijo pretežno olja, med katerimi se odlikuje «Pomol v Calaisu». Tu je poznati vpliv nizozemskih marin. Iz te dobe izhajajo tudi razne bajeslovne pokrajine, kot na primer Dido, ki gradi Kartagino, dalje slike, ki predstavljajo angleške pokrajine. V njih zasledimo vpliv Richarda Wilsona, znamenitega angleškega slikarja pokrajin iz srede 18. stoletja. V zadnji fazi svojega življenja pa je ustvaril slike, ki se odlikujejo po najnežnejših svetlobnih odtenkih. Bodisi da je slikal obalo Anglije ali Francije, pristanišča, lepe zalive, Švico ali Italijo, njegova pesniška domišljija jih je znala prikazati v večnem vesalju. V vsaki stvari je znal najti predmet, primeren svoji fantaziji; veličasten je na primer njegov Odisej, ki zasmehuje Polifema; to delo kaže tako kakor slika «Zaliv v Bajiu» popoln prelom v načinu njegove dosedanje tehnike.

Pri Odiseju se čudovito prelivajo zlate, škrlatnordeče, karminskordeče in rumene barve, ki se odražajo od temnomodrih senc in dajejo sliki prav poseben sijaj; prav tako se razliva žareča glorija preko slike, ki predstavlja sončni zahod na Temzi. Z nobeno besedo ni mogoče izraziti vso polno lepoto, ki jo razodevajo njegova dela. Prav vsi njegovi eksperimenti svetlobe in barv dokazujejo njegovo genialnost.

Čeprav se Turnerjeva fantazija igra z najrazličnejšimi oblikami impresionizma, nas vendar njegove slike prepričujejo o resničnosti; saj so vidni najnežnejši svetlobni odtenki barv in tudi najmanjši detajli. In bolj kot sliko proučujemo, več najdemo v njej. Tako so vidne celo barve prizmatične megle ali obrisi italo-grške arhitekture.

Na sliki, ki predstavlja grad Conway: Topli žar zahajajočega sonca za starim poslopjem z nazobčanimi stolpi in zidovi ovija vso pokrajino v mehko harmonijo, v ospredju vidimo temotno vodo in sidro, ki počiva ter čolnič in sinji jez, onstran mostu pa grič in na njem grad; s pogledom pa objamemo še vibarno nebo, ki se spaja na obzorju z vodo.

Turner je imel malo posnemalcev in ni ustvaril svoje šole, vendar je kot umetnik svetlobe in barv bil tako močan in izreden, da je postal predhodnik francoskih impresionistov, čeprav je gledal na ta problem luči in svetlob bolj s stališča fantazije kot pa znanstveno. V akvarelu je po svobodi ustvarjanja, po harmoniji barve in luči prekosil največje pokrajinarje in po svoji originalnosti zaslovel kot eden največjih akvarelistov.

W. Turner: Pogled na grad Conway (akvarel).

Nesoglasja med Čehoslovaki v inozemstvu

Iz strahu pred revizijo vzhodnih mej češkoslovaški emigranti že paktirajo s sudetskimi Nemci

Voditelji okrog 50.000 po drugi vojni izseljenih Čehoslovakov, ki živijo raztreseni po vsej Zapadni Evropi in v prekomorskih državah, so se po nedavni ločitvi v dva nasprotujoča si tabora na sestanku v Washingtonu zopet sporazumeli. Leta 1951 so namreč iz ustanovljenega «Sveta svobodne Češkoslovaške» izstopili vodilni politiki iz Benešove dobe kot Zenkel, Ripka, Stransky, in sicer v glavnem zaradi nesoglasja v vprašanju sorazmernega zastopstva Čehov in Slovakov. Dr. Zenker in njegovi somišljeniki so organizirali novo zastopstvo CSR pod imenom «Narodni odbor za svobodno CSR», medtem ko je prvotni «Svet» vodil socialdemokratski politik Majer. Pisatelju Peroutki pa se je vendarle posrečilo doseči združitev obeh skupin.

Za predsednika «Sveta» je bil izvoljen zopet dr. Zenkel, nekdanji voditelj Benešove stranke na Češkoslovaškem, ki je bil v času preobrata v Pragi podpredsednik vlade. Na čelu osrednjega odbora «Sveta» je dr. Stefan Osusky, predstavnik Slovakov; ta je bil vedno odločen zagovornik neločljivosti CSR in je do 1939. leta predstavljal svojo domovino kot poslanik v Parizu. Ko se je Beneš po monakovskem dogovoru umaknil iz države in v vojni sestavil begunsko vlado, je v njej sodeloval tudi Osusky, kasneje pa se je ločil od dr. Beneša, češ da je le-tega politika zašla docela v sovjetske vode.

Zdi se, da živijo češkoslovaški politiki v emigraciji pod vtisom ameriške zunanje politike, ki hoče v morebitnem sporu s Sovjetsko zvezo in njenimi sateliti imeti na svoji strani Nemce ter jim zato verjetno obljublja revizijo vzhodnih mej proti Poljski, glede ČSR pa zagotavlja, da se bo zavzemala za povrnitev sudetskih Nemcev na Češko.

Gotovo je v zvezi z zadnjimi dogodki v Nemčiji, da je «Svet svobodne CSR» v svojem glasilu «Čehoslovak» dne 9. maja objavil, da je imeti njega za edinega predstavnika Čehoslovakov v inozemstvu, glade političnega programa pa je podčrtal, da je njegova glavna točka nedeljivost CSR in osvojitev načela, da vidi «Svet» v izselitvi sudetskih Nemcev iz CSR, ki jo je potrdila potsdamska konferenca, za dokončno rešitev češko-nemškega vprašanja.

Toda politične skupine Čehov in Slovakov v inozemstvu, ki niso vstopile v zopet združeni «Svet», se zavzemajo za precej nasprotne rešitve: Gen. Prchala na primer, ki ima za seboj Češkoslovaški narodni svet, je l. 1950 sklenil s sudetskimi Nemci v Londonu sporazum, po katerem naj bi se sudetski Nemci smeli vrniti zopet na svoje nekdanje domove. Prchala jim ni stavil za ta korak nobenega pogoja. Skupina Čehov in Slovakov, živečih v Nemčiji, ki jo vodi Pekelsky, je prav tako za povratek sudetskih Nemcev, vendar pod pogojem, da se izjavijo za tako imenovane češke zgodovinske meje. Konservativni Čehoslovaki, ki se zbirajo okoli politika Grezerja, pa se navdušujejo za nekak podonavski commonwealth s Habsburžani; Slovaki, kot Sidor, Durčansky in Krajkovič, pa nočejo imeti s Čehi nobene zveze in tudi ne skupne države.

Kot vidimo, vlada med češkoslovaškimi emigranti prava Babilonija; vsi se pač bojijo, da bodo na ljubo sovjetskega imperializma utegnile morda plačati račun ČSR in Poljska. Dasi je ta bojazen prenagljena, je vseeno značilno pačno reševanje tako resnega vprašanja, kakor je češko-nemški spor. Zlasti manjka na češkoslovaški strani enotnost pogledov.

Pri vsem je pomembno, da ni v «Svetu» zastopnikov nekdanje agrarne stranke, ki je bila najmočnejša politična skupina. To stranko so že v aprilu 1945 razglasili kot kolaboracionistično in ji še pred političnim preobratom v dobi vladanja dr. Beneša niso dopustili, da bi sodelovala pri upravljanju in vodstvu države. Zastopniki češkh agrarcev so se očitno maščevali za ta ukrep in zato niso hoteli sprejeli dveh mest, ki so jim jih ostale skupine ponudile v «Svetu», ki šteje danes 70 nekdanjih parlamentarcev, 14 članov nekdanjih deželnih zborov in 20 bivših poslanikov in konzulov.

Zato nasprotne skupine napadajo «Svet», da ne predstavlja vseh Čehov in Slovakov. Najbolj se zaganjajo proti «Svetu» gen. Prchala, dalje skupina federalistov v Monakovem, meščanski liberalci v Londonu, češkoslovaško združenje v Chicagu, Montrealu, Buenos Airesu. Ostro napada «Svet» češkoslovaški list «Katolik» v Chicagu in list «Pacifik» v Avstraliji ter nekdanji urednik časopisa «Narodni listy» Rudolf Kopecky, ki izdaja revijo «Narod» in ima kot nameščenec angleške radijske oddajne postaje BBC v Londonu precej privržencev. Celo češkoslovaški legionarji iz prve svetovne vojne v Londonu, da ne govorimo o krščanskih demokratih, ki živijo v Rimu, so proti «Svetu».

Po zgledu Benešove eksilne vlade je «Svet svobodne CSR» postavil referate: zunanje zadeve vodi dr. Hub. Ripka, notranja vprašanja dr. Franek, urad za socialne zadeve je prevzel dr. Klimek, nekdanji tajnik katoliške ljudske stranke, prosveto vodi dr. Dieżka, predsednik slovaške stranke svobode, obnovo vseučiliški profesor dr. Macek, gospodarstvo in finance dr. Papanek, bivši delegat CSR pri OZN, urad za informacije nekdanji poslanik dr. Slavik in vojsko gen. Ingr, ki je bil vojni minister v Benešovi vladi v letih 1941 do 1945. Predsednik «Sveta» je dr. Zenkel, njegov namestnik dr. Letrich, voditelj slovaških demokratov, člani osrednjega odbora pa so: že imenovani dr. Osusky, Vaclav Majer, češki socialni demokrat, in dr. Prochazka za češko ljudsko stranko.

Delovanje češkoslovaških emigrantov občuti satelitska vlada v Pragi: ljudske množice se namreč zavedajo, da je zaradi slepe povezanosti svoje zunanje politike s Sovjetsko zvezo spravila v veliko nevarnost interese CSR.

Baski in Evropa

Kateri evropski narod je upravičen do naziva: najstarejši, najbolj evropski narod? Malokomu je znano, da so to Baski, ostanek praprebivalcev sedanje Španije. Žive ob obeh straneh zapadnih Pirenejev. Pretežni del na Španskem, 120.000 v Franciji. Vseh Baskov je okoli 725.000. Domnevno izhajajo naravnost od Iberijcev. To je bil narod, ki se je po vsej priliki že dva do tri tisoč let pred našim štetjem naselil po Sredozemski kotlini. Feničani so poznali Iberijce že 1900 let pred našim štetjem. Z veliko gotovostjo smatrajo zgodovinarji, da so prišli Iberijci v Evropo že pred velikimi egiptovskimi dinastijami v tretjem tisočletju pred n. št. Prišli naj bi bili iz Hindustana, ki je bil njihova pradomovina. Jezik Iberijcev kot tudi jezik Baskov sta zelo podobna jeziku prvih bramanov v južnem Hindustanu. Sorodna sta tudi s sanskritom, «omikanim jezikom indijske književnosti» v 3. stoletju pred našim štetjem. V pradavnih časih sosedi Arijcev v Srednji Aziji, so Iberijci prej kot ti odrinili proti zapadu in se naselili v Evropi.

Slovenec izdelovalec violin

Naši časopisi so prinesli nedavno članek o jugoslovanskih izdelovalcih violin v Barčiću z Reke in o Paržiku iz Beograda. Prav je, da smo izvedeli za ta dva odlična mojstra in da se njiju delo popularizira. Da bi pa dobili popolnejšo sliko o jugoslovanskih goslarjih, bi bilo treba seznaniti našo javnost še z dvema mojstroma, ki se bavita pri nas s toplemenito umetnostjo. To sta Franjc Schneider v Zagrebu in Blaž Demšar v Ljubljani.

V tem članku se bomo omejili na delovanje Blaža Demšarja, ki bo kmalu obhajal 50-letnico svojega rojstva. Demšar je doma v Selcih nad Škofjo Loko, kjer je njegov oče kmetoval na malem posestvu, poleg tega pa izdeloval čebre in škafe, da bi tako preživljal svojo številno družino. Pri tem delu mu je že zgodaj pomagal njegov najstarejši sin Blaž. Zanimivo je, da uporabljajo za čebre resonančni les in da prav tako preparirajo les za izdelovanje violin.

S 15 leti se je šel Blaž učit mizarstva. Pokazal je mnogo smisla in veselja za to obrt ter se je tako izuril, da se je kmalu lotil tudi najfinejših del od modernega do antičnega pohištva. Pri tem pa je venomer gojil željo, da bi se naučil izdelovati tudi violine. To se mu je izpolnilo šele, ko se je preselil v Sarajevo. Osnovno znanje za gradnjo violin si je pridobil pri mojstru Rapu iz Sombora. Izpopolnjeval pa se je ob knjigah in nasvetih prijatelja dr. B. Milankoviča. Ker je bil v času svojega bivanja v Sarajevu večinoma brezposeln, je izkoristil čas v glavnem za študij gradnje violin. Instrumentov, ki jih je izdelal, ni mogel prodati, zato jih je uporabljal za svoje poizkuse. Tako je vedno bolj napredoval. Kmalu, pred drugo svetovno vojno se je preselil v Ljubljano, kjer je še z večjim uspehom nadaljeval z delom, dokler se mu ni posrečilo načrtno izdelati kvalitetno violino.

Lahko trdimo, da si je s svojim dotedanjim delom, s poznavanjem lesa in lakov pridobil osnovo, ki mu je močno koristila pri gradnji instrumentov. Zaradi svoje prirojene ročnosti pri obdelavi lesa je čutil potrebo in željo po vedno bolj kompliciranem delu. Stalno se je izpopolnjeval in danes obvlada mehanično stran izdelave godal kot malokdo. Jasno je, da je odvisna kvaliteta godal tudi od raznih drugih komponent. No, Demšar se tega zaveda in posveča mnogo pažnje akustičnim momentom, predvsem pa skrbni pripravi laka.

Njegovi instrumenti so izredno lepi, imajo krasen ton in so glasovno izenačeni. Lak je prozoren, mehak in zelo trpežen.

Demšar je izdelal doslej okrog 200 violin, 15 viol in 25 violončelov. Prvih sto violin je zavrgel oziroma jih uporabljal samo za poskuse. Ostali instrumenti so večinoma v Ljubljani, nekaj jih je pa tudi drugod, v Beogradu, Zagrebu, Trstu in še kje. Mnogi naši violinisti imajo njegove instrumente, tako prof. Rupel, prof. Sancin, ravnatelj Stanič, koncertni mojster Burger itd.

Velika prednost Demšarjevih instrumentov je tudi ta, da so zaradi zmerne cene dosegljivi tudi našim študentom.

Ker je B. Demšar edini goslar v Ljubljani, ima mnogo dela s popravili godalnih instrumentov, tako da mu žal preostaja malo časa za gradnjo novih. Zelimo mu, da bi še dolgo tako uspešno deloval in nas obdaroval s še mnogimi dragocenimi izdelki.

Stare nemške metode proti manjšinam

V južnem Slezviku na Nemškem je ostala danska manjšina, ki jo hoče tamkajšnja pokrajinska vlada zatreti. Na Danskem se razburjajo zavoljo nacionalistične politike Nemcev, zlasti ker tvorijo Danci v Slezviku edino narodno manjšino, ki živi v nemški zapadni republiki. Lužiški Srbi so namreč na področju Vzhodne Nemčije. Vrh tega je danska manjšina po številu tako neznatna, da bi vsakdo pričakoval, da bo ravnala Nemčija z njo skrajno liberalno. Toda vlada v Kielu se poslužuje vedno bolj zloglasne manjšinske politike, ki so jo vodili Nemci pred prvo in drugo svetovno vojno.

Za posebno grob primer narodne nestrpnosti so občutili v Kodanju to, da je vlada v Kielu poskusila, kako bi spravila dansko manjšino ob njeno pravico, da bi si mogla izvoliti lastne parlamentarne zastopnike. Prišla je na misel, da je izdala ukrep, po katerem naj bi imela stranka ali katera koli skupnost volivcev šele tedaj pravico do lastnega parlamentarnega zastopstva, če je dosegla pri volitvah vsaj sedem in pol odstotka od števila vseh volilnih upravičencev. Ta odstotek, tako poudarjajo v Kodanju, so Nemci tako izračunali, da bi približno 70.000 glasov, ki bi jih danska manjšina v Slezviku mogla spraviti skupaj, ne zadoščalo za to, da bi dosegla manjšinskega zastopnika.

Zavednost Dancev je preprečila poskus vlade v Kielu. Njihova politična organizacija je namreč vložila ostro pritožbo na ustavno sodišče, ki se je očitno zavedalo, da je ravnanje kielske pokrajinske vlade zbudilo odpor in zgražanje vsega demokratičnega sveta, ter je sklep slezviške vlade razveljavilo kot protizakonit. Seveda s tem še ni rečeno, da Nemci ne bodo ponovili svojega poskusa in da so Danci rešili svojo manjšino.

KOLIKO CASA SO ZE PREBILI PRI ZELENI MIZI V PAN MUN JOMU?

Zastopniki Združenih narodov pri razgovorih za premirje na Koreji so izračunali, da so prebili doslej pri konferenčni mizi v Pan Mun Jomu in že prej okrog 800 ur. Na svojih vožnjah po «zemlji nikogar» na kraj razzovorov so napravili že toliko poti, da bi bila enaka dvakratni razdalji okrog sveta.

GROENLANDIJA

postaja industrijska dežela

Vse kaže, da Groenlandija ne bo samo dežela za zasilno pristajanje letal, zemljepisna in etnografska raziskovanja, temveč bo verjetno kmalu tudi industrijska dežela.

V bližini kraja Mester Vig v severovzhodnem delu Groenlandije je neki danski geolog odkril pred leti obsežna ležišča svinca, ki jih bodo začeli gospodarsko izkoriščevati. Izvedbo tega načrta so poverili nordijski rudniški družbi Det nordiske Mineselskab, ki so jo ustanovili ob obisku zastopnikov danske vlade in danskih ter drugih inozemskih zasebnih kapitalistov. Družba bo delala začasno z osnovno glavnico 15 milijonov kron, od katerih bodo dale danska država in danske družbe 27.5 odst. glavnice, ostali denar pa bodo preskrbele švedska družba Boliden in Stora Kopparberg ter kanadska firma Frobishers Ltd. Podjetje bo v začetku oproščeno plačevanja vsakega davka, kasneje pa bo plačevalo davke v razmerju z ugotovljenim čistim dobičkom.

Gospodarski krogi so mnenja, da financiranje ne bo delalo nobenih težkoč, pač pa tehnična izvedba načrta. To je bil tudi vzrok, da je Danska namenoma iskala pomoč pri inozemskih družbah in raziskovalcih, ker sama nima dovolj izvežbanih rudarskih inženirjev in strokovnega tehničnega osebja. Seveda želi danska vlada, da ostane tudi v bodoče večina delnic in vodstvo novega podjetja v danskih rokah.

V letošnjem poletju je zaposlenih šele okrog 200 ljudi, ki pripravljajo začetna dela za zgraditev letališča, začasnega pristanišča, stanovanj ter ceste, ki bo vezala luko in kakih 12 km oddaljeni rudnik v Mesters Vigu. Inženirji nadaljujejo z raziskovanji. Če se bo izkazalo, da se izkoriščanje rudnika izplača in da je mogoče izvesti prevoz rude, bo moralo podjetje investirati še najmanj 150 milijonov danskih kron, preden bo prišlo do prave produkcije.

Strokovnjaki so mnenja, da vsebujejo ležišča vsaj okrog 400 tisoč ton svinčene rude, ki ima 15 odstotkov svinca in 8 odstotkov cinka. Že po dosedanjih vrtanjih so ugotovili, da je kapaciteta rudnika še večja in sicer v tistih skladih, ki jih je mogoče gospodarsko izkoriščati.

Ko bo obratovanje novega rudnika v popolnem teku, bo znašala letna proizvodnja 25.000 ton svinčene rude; ker potrebuje Danska zase samo okoli 10.000 ton, bo vso ostalo količino lahko izvažala. Eksploatacijska družba ima v načrtu, da bo prevažala rudo z letali na zapadno obalo Islandije, ki je zavarovana pred severnimi viharji. Pot z Groenlandije do Islandije znaša komaj tri ure in jo je mogoče uporabljati skozi vse leto.

Če pomislimo na premog, ki ga pridobivajo na Spitsbergih in na bogastva, ki jih krije otok Island v gozdovih, kožah itd., spoznamo, da ta del zemlje ne bo predstavljal le morske poti na tej severni črti, ki se je tako obnesla v drugi svetovni vojni, temveč da bo postal kmalu tudi važna industrijska pokrajina.

Od vasi do vasi

NABREŽINA

Naši otroci so odšli v našo kolonijo v Beneško Slovenijo, kjer se bodo v gorskem zraku z dobro hrano opomogli. Je to tudi primerno mesto za dobro vzgojo v smislu naprednih vzgojnih načel, kar je naši mladini tako potrebno.

Vedno bolj čutimo naraščanje brezposelnosti in se bojimo še hujšega. Dolgovi v trgovinah naraščajo. Gospodarsko stisko razberemo tudi iz mrtvila v gradbeni aktivnosti. Ureditve na športnem igrišču, trije novi stavbeni objekti v centru dva privatna in novo šolsko poslopje in eden na postaji to je po večletnem presledku, če izzvamemo razširjenje sanatorija, vse. A koliko je brezdomcev, ki bi si tako radi postavili, čeprav najbolj skromen dom. Pričakujemo, da se bo občina čim bolj zavzela za rešitev stanovanjske krize.

Dne 31. t. m. se je sestal okrajni odbor OF in obravnaval naš položaj v širšem in ožjem (občinskem merilu) ter izglasoval protestno resolucijo proti landonskim interesom demokratičnih sklepom, naperjenim proti inteersom demokratičnih množic in posebno Slovencev na tukajšnjem ozemlju in posredno tudi ostalih Slovencev. Italijanska pravičnost, širokosrčnost, demokracijo smo že zadosti preskušali in smo njenih dobrot siti do grla. Naj se le čimprej loti reševanja svojih notranjih vprašanj in nas pusti, da si sami uredimo življenje na tem ozemlju.

Članek Pertota Slavka v zadnji nedeljski številki so vsi dobronamerni domačini odobravali, ker je povedal golo resnico.

OPČINE

Kdo ne pozna naše dobre in marljive Kate Peračeve?

Vidimo jo pred hišo, ko si pri svojih 92. letih plete za zimo nogavice.

SESLJAN

V znak protesta proti rimski jakoti na našo zemljo smo te dni tudi pri nas razobesili našo trobojnico in to na zemljišču slovenske družine Pernarčič. Na tako imenovanem Svobodnem tržaškem ozemlju pa se dogajajo kaj čudne stvari in ne vemo kdo ima pri določanju njegove usode večjo besedo, kapitan ali krmilar, po domače ZVU ali rimski funkcionarji. Praksa kaže, da je kapitan prepustil vso oblast rimskemu krmilarju. To opazimo tudi pri ravnanju policije, ki si tako prizadeva, da bi naša trobojnica zginila. Od nekod je pač prišel nalog, naj se ta naš znak, če le mogoče, odstrani. Posebno bode v oči «italianissime», če visi naša zastava ob glavni cesti, ki vodi iz Trsta proti Italiji, koder vozijo tujci raznih narodnosti. In to v kraju «Sistiana», ki velja po mnenju tržaške iredente za njihovo postojanko! Mi pa vemo, da je to naselje nad prastari Sesljan. Če jim je gostišče Castelregio ob obali prikladno za razne poltene zabave kot je bila na primer 3. t. m., ko so si volili «serenissimo di Trieste», svobodno jim. Toda prav tako svobodno lahko izražamo naše mišljenje in pravice na naši zemlji tudi mi.

GROPADA

Po napajališču in vodnjaku, ki smo ju dobili, so na vrsti dela za popravljanje ceste Gropada — Bazovica. Govorijo tudi, da bodo začeli asfaltirati cesto, ki pelje iz Padrič. Vse to je zelo ma-

lo, če bodo hoteli dobiti delo vsi brezposelni.

Včeraj je bil sv. Rok, patron naše vaši. Za danes vabimo vse okoličane in Tržačane; dobre kapljice in pršuta bo dovolj.

BRAZDE NAŠIH KMETOVALCEV

SEMENSKI KROMPIR

Na njivi treba odbrati dobre, zdrave in enakovrstne krompirjeve rastline za seme

Krompir razmnožujemo skoraj izključno samo z gomolji, ker krompir, ki ga sadimo, ohrani vse svoje lastnosti: obliko, velikost, okus, barvo itd. Vedeti moramo, da stalno razmnoževanje na izključno nespolen način (pri krompirju z gomolji) sicer omogoča večje in boljše pridelke, povzroča pa tudi, da postane rastlina vse bolj občutljiva za razne bolezni in škodljive vplive vremena, zemlje itd. S tem pa se začne seveda zmanjševati tudi količina in kakovost pridelka. Lahko bi rekli, da stalno nespolno razmnoževanje rastlin jih omehkuži. Navadno pravimo, da se rastline izrodijo.

V naravi pa opažamo še neki drug pojav. Krompir na primer, pa tudi druge rastline, ki so se v določenem kraju v teku dolge vrste let nespolnega razmnoževanja že čisto izrodile, se tako rekoč pomladijo, če jih presadimo v drug kraj, vendar pa pomladitev «montikacija» ni trajna, marveč samo začasna. Že v drugem letu morda, včasih pa šele v tretjem ali četrtem, začne pridelek spet pešati in spet moramo seme zamenjati.

Tako je nujno, da semenski krompir redno zamenjavamo. Ugotovljeno je, da krompir ne peša v vseh okoliših enako naglo, marveč ostane tam, kjer mu talne razmere posebno ugajajo, ena in ista krompirjeva vrsta desetletja zdrava, četudi ne menjamo semenskega blaga.

Krompir v montikaciji in krompir že letos sajen na domači njivi in ki ga hočemo obdržati kot seme še za drugo leto, moramo sistematično odbirati že na njivi. Dolžnost pridelovalcev krompirja je, da opazujejo in že med rastjo pregledujejo krompirjeve njive, in to vsaj trikrat.

Pregledujemo in zaznamujemo s paličicami, ko zrasejo 20 cm visoko, tiste rastline, ki so:

1. bujne, normalne in močno razvite;
2. ene in iste vrste, ki so torej po obliki listov in stebel, po barvi cvetja in po drugih lastnostih izenačene;
3. popolnoma zdrave in brez vsakih bolezenskih znakov;
4. enake glede na vrsto in bujnost, na čas cvetenja ter zdravja.

Glavni vidiki, po katerih opazujemo in zaznamujemo krompirjeve rastline, so vrtsni znaki in odpornost proti boleznim. Odbrati moramo na njivi sortno enotne in res dobre, zdrave krompirjeve rastline za seme.

Zdrave rastline imajo močno rast, enakomerno zeleno ali temnozeleno barvo listov in stebel ter srednje debele, zdrave gomolje. Bolne rastline pa so zaostale v rasti, listi so bledozeleni do svetlorumene barve, oveli, zaviti ali nakodrani; pridelek je nizek, gomolji drobni in dostikrat že mehki in nagniti. Če bolezni ne zapazimo pri prvem pregledu, jo bomo pa gotovo ugotovili pri drugem in tretjem pregledu.

Drugič pregledujemo navadno 10 dni po prvem pregledu, zato da jih izločimo vse po prvem pregledu obolele rastline.

S tretjim in morda s četrtim pregledom pa kontroliramo drugi in tretji pregled. Takoj odstranimo paličice z obolelih rastlin, da se ne bi gomolji izpod obolelih rastlin pri izkopavanju pomešali z zdravimi gomolji.

Odbiramo pa krompir še nadalje pri izkopavanju tako, da vse zaznamovane zdrave rastline jeseni vsako posebej prej izkopljemo, kakor ostali krompir; gomolje vsake rastline preštejemo in ocenimo njih zdravje in še, če se ujema oblika, barva, koža, barva mesa itd. z opisom vrste. Od semena izločimo pri izkopu vse tiste gomolje izpod rastlin:

1. ki jih je napadla kakršna koli bolezen;
2. ki imajo na gomoljih značilne znake druge vrste;
3. ki imajo povprečno število gomoljev. Pri tem smo lahko različno strogi, kar je odvisno od potreb po semenskem krompirju. Kdor je bolj natančen, bo ugotavljal poleg števila tudi še težo gomoljev, ki je merodajnejša za ocenjevanje semenske vrednosti.

Za seme določene gomolje lahko pomešamo in spravimo v suho, čisto in zračno klet, kjer se da temperatura uravnati na 3 do 4 st. C. Lahko pa trdimo, da v naših kleteh večinoma ne moremo dobro ohraniti semenskega krompirja. Da se nam bo pa krompir za seme ohranil do saditve res zdrav, ga moramo hraniti v suhih in zračnih prostorih, nikakor pa ne v popolnoma temnih. Vlaga in pomanjkanje zraka povzročata plesen in prezgodnje kaljenje.

Najbolje hranimo semenski krompir na policah ali pa v lesenih zabojih, ki merijo 60 x 40 x 10 cm. Ti zaboji morajo imeti na vseh štirih vogalih po 10 cm visoke podstavke, tako da lahko položimo po več zabojev drugega vrh drugega. Na policah ali v zabojih naj bodo očesa na krompirju obrnjena navzgor, tako nam ne bodo zrasli beli dolgi poganjki, ki izčrpavajo moč semena, temveč bo dobil krompir kratke, zelene in močne poganjke.

Mesec dni pred saditvijo naj bo shramba popolnoma razsvetljena. Toplota v shrambi naj ne bo pod 10 st. C in ne nad 10 stopinj. Da krompir ne ovene, ga večkrat poškropimo z vodo. Pred in med saditvijo moramo s krompirjem ravnati previdno, da se ne poškodujejo kali. Na ta način pripravljeno seme bo dozorelo 15 do 20 dni prej kakor seme, ki ga pripravimo šele ob času saditve, ter si bomo lahko oskrbeli semenski krompir z nadpovprečno vrednostjo.

SUŠENJE ŽITA Z LETALI

Na Angleškem so napravili poskus, ki bo verjetno pomenil rešitev visokih stroškov za sušenje žita. Pšenico in ječmen na površini 10 hektarov je letalo, ki je letelo tri metre visoko, poškropilo z neko novo kemično raztopino, ki pospešuje sušenje žita. Upajo, da bo tako poškropljeno žito zgubilo veliko količino vlage, ki jo navadno vsebuje pred žetvijo.

MEDNARODNA KMETIJSKA IN ZADRUŽNA KONFERENCA

Dne 4. avgusta se je začela v Berkleyu na kalifornijski univerzi šesttedenska mednarodna kmetijska in zadružna konferenca, ki bo trajala do 12. septembra in katere se udeležujejo zastopniki 34 držav iz Srednjega vzhoda, Afrike, Latinske Amerike in južne ter južnovzhodne Azije.

Na konferenci bodo razpravljali o možnostih povečanja kmetijske produkcije in kmetijskih dohodkov na navedenih področjih. V glavnem bodo udeleženci konference imeli priliko za izmenjavo misli in poročil o organizaciji in poslovanju kmetijskih kreditnih ustanov in možnosti ter o modernih metodah za izboljšanje kmetijskih posojil na navedenih področjih.

Dnevni red konference predvideva tudi, da si bodo delegati ogledali ameriško kmetijstvo in ameriške kmetijske prodajne zadruge. Po koncu konference bodo delegati potovali tri tedne po zahodnem in južnem delu Združenih držav in si ogledovali napredno kmetijstvo.

Pri konferenci sodelujejo poleg kalifornijske univerze tudi uprava tehničnega sodelovanja, agencija medsebojne varnosti, prehranjevalna in poljedelska organizacija Združenih narodov in ameriško poljedelsko ministrstvo.

Cepljenje v speče oko

Spomladi smo cepili v poganjajoče, sedaj pa v speče oko! Spomladi cepljeno oko požene še v istem letu, julija in avgusta pa ostane čez zimo speče in požene šele prihodnjo pomlad. Spomladi ne smemo cepiti prej, preden ne postane drevo sočno; poleti pa ne kasneje, ko drevo zgubi sok. Najboljši čas za cepljenje v speče oko je tik pred to dobo. Če cepimo poleti prezgodaj, požene oko že do jeseni in slabo; tudi poganjek se pozimi posuši.

Preden začnemo cepiti, si naberemo potrebnih cepičev. Te narežemo na drevesih dobrih, plemenitih in znanih vrst. Upoštevati pa ne smemo samo vrste, ampak tudi rodovitnost drevesa, od katerega hočemo vzeti cepiče. Zato je pogrešeno rezati cepiče od mladih dreves, ki niso še rodila. Za cepiče porežemo zdrave poletne poganjke z lepo razvitimi in spečimi očmi. Ko smo nabrali cepiče, jim odstranimo liste, pustimo jim pa eno do eno in pol cm peclja ob očeh. V primeru, da nabranih cepičev ne rabimo takoj, jih zavijemo v mokro cunjo in jih do uporabe hranimo v hladni kleti.

Cepljenje izvršimo takole: Z ostrim nabrušenim nožem napravimo z noževo ostjo na glavnem lubu na mladiki zarezo v podobi črke T. Navpična črta bodi dva in pol do tri cm dolga, povprečna pa do 1 in pol cm. Zarezi naj segata le do lesa, zlasti povprečna ne sme biti globoka, ker je podlaga tenka, se rada zlomi. Ko smo to zarezo napravili, izrežemo oko tako-le: V levo roko primemo cepič, v desno pa cepilni nož. Nato napravimo približno 1 do 1 in pol cm nad očesom plitvo povprečno zarezo. Enako zarezo in v isti razdalji napravimo tudi pod očesom. Nato nastavimo nož (ploskev) ob mladiki nekoliko više nad gornjo zarezo in začnemo rezati navzdol do nje zareze. Zaradi teh zarez se loči oko s koščkom lesa in luba v podobi dveh do treh cm dolgega ščita, od mladike. Sredi tega ščita je oko s koščkom peclja. Tedaj nekoliko dvignemo z nalašč za to pripravljenim hrbtom cepilnega noža lub na obeh straneh zareze na divjaku in porinemo ščit z očesom v to zarezo tako, da se bo njegov zgornji konec dotikal povprečne zareze črke T. Nato povežemo cepljeno oko z gumijastim trakcem.

Nekateri odstranjujejo košček lesa, ki je ostal na spodnji strani ščita. Vendar to ni potrebno in utegne celo škodovati, ker se večkrat dogodi, da z odstranjevanjem tega lesa oko poškodujemo. Ta les v ščitu pravnič ne škoduje. Seveda ne sme biti preglobok in preširok; zgornja prečnica na ščitu bodi nekoliko širša od spodnje. Drugi zopet delajo veliko napako, da takoj po cepljenju odrežejo mladiko nad očesom. To je zelo pogrešeno, ker v tem primeru oko gotovo požene in ne ostane speče čez zimo. Če to storimo pri breskvi, ga gotovo zalije smola. Cepljenje v oko se zelo rado prime. Pozna se že v osmih do desetih dneh po izvršenem cepljenju. Ako se je oko prijelo, odpade pecelj, čim smo se ga dotaknili. Če pa ne odpade, smo pa lahko gotovi, da se oko ni prijelo.

Tri tedne po cepljenju odstranimo povezo in prihodnjo pomlad odrežemo divjake nad očesom.

Živinorejci, varčujte s senom! Več zelene krme na naše njive!

Naši kmetovalci se ukvarjajo večinoma tudi z živinorejo, čeprav ta panoga sama pri nas ne donaša dovolj dohodkov in dobička zaradi močne konkurence živinorejcev iz naših sosednih krajev, zlasti iz Furlanske nižine, kjer lahko pridelujejo živinsko krmo vsake vrste mnogo bolj poceni kot na tukajšnjem, večinoma sušnem ozemlju. Tudi stane prevoz mleka in drugih živilskih proizvodov razmeroma mnogo manj kot pa prevoz težke in obsežne krme. Kljub temu pa naši kmetovalci ne morejo in ne smejo opustiti živinoreje, vsaj ne do one mere, ki ustreza njihovim zemljiškim razmeram, bodisi ker posedujejo pašnike in travnike, kjer lahko pridelujejo samo živinsko krmo, bodisi zlasti še, ker bi brez hlevskega gnoja njihove njive kaj kmalu odpovedale v svoji itak že slabi rodovitosti.

Povsem pravilno je torej, da naši kmetovalci — tudi vinogradniki in vrtnarji — redijo vsaj omejeno število domače živine, predvsem molznih krav, ki še najbolje izrabijo doma razpoložljivo krmo. Te dajejo poleg mleka za družinsko uporabo in za prodajo tudi na kmetiji nujno potreben hlevski gnoj, katerega je prav težko kupiti v mestu, odkar je skoraj ves prevoz motoriziran.

Preskrba potrebne domače živine z ustrezno količino in odgovarjajočo kakovostjo krme je v slabih letinah, kakor je žal tudi letošnje leto, prav težavna. Zaradi razmeroma zgodnje suše je bil letošnji pridelek sena prav skromen. Na drugo košnjo ali otavo se naši živinorejci na splošno tudi ne morejo zanašati. Krmilna pesa in podobne krmilne rastline obetajo le malo pridelka. Potrebno bi bilo dokupiti dovolj sena iz sosednjih krajev. Od kod pa vzeti denar, ko je letos seno povsod tako drago in ga je treba dosti? Še za nakup močnih krmil kakor so: otrobi, oljčne tropine, krmilna moka itd., katerih naši živinorejci ne pridelajo, je prav težko dobiti denar ob slabih letinah. Prodati živino pa tudi ne smejo, ker jo pač potrebujejo in bi v sedanjem času zanjo izkupili mnogo manj, kakor bi stal nakup druge ob boljši letini.

Zaradi velikih gospodarskih težkoč pri nakupu ustrezne količine sena je potrebno, da si naši živinorejci pomagajo iz stiske predvsem s setvijo čim več zelene krme. Zasejati morajo čim večje površine svojih zemljišč z zelenimi krmilnimi rastlinami, da bodo od njih imeli zeleno krmo čimprej in čim več časa do zime in s takimi, ki jim bodo nudile zeleno krmo zgodaj spomladi, preden je trava godna za košnjo.

Zelene krmilne rastline imenujemo one, ki jih sejemo navadno na obdelano zemljo, da jih pokrmimo živini v zelenem stanju, ne da bi jih prej posušili in jih kvečjemu hranimo v silosu. Čim hitreje rastejo in čim obilnejšo krmo nam dajejo, tem boljše so rastline za zeleno krmo in poberemo jih le enkrat, da ostane zemlja potem čista za drugi pridelek.

Zeleno krmo delimo v glavnem v poletno setev, ki daje pridelek že v tistem letu, in v jesensko setev, ki daje pridelek šele prihodnjo pomlad. Med najbolj znano zeleno krmo v naših krajih prištevamo koruzo, od katere dobimo po domače imenovani «pitnik». Za pitnikom sejemo hitro rastočo koruzo, ki daje močne, razmeroma visoke in sočne rastline. V ta namen sejemo zgodnje, drobnozrnate vrste ali činkvantin, da porabimo za setev tudi manj zrnja. Nizki činkvantini, ki poženejo hitro storže, niso pripravni za pitnik. Zelo dobra je vrsta «Marano», ki hitro raste in daje visoka stebla ter ima prav drobno zrnje. Dobre so tudi nekatere križane vrste ameriške koruze ali hibridi, ki jih gojijo nalašč za pridelovanje obilne krme. Sicer pa bi morali s križano koruzo pri nas tudi napravljati več poskusov setve in je zanjo potrebno dobiti res zanesljivega dobavitelja, ker je seme razmeroma zelo drago.

Prav priporočljiva domača zelena krma je tudi strnišča ali jesenska repa. Ta raste sicer bolj polagoma kot krmilna koruza, daje pa poleg obilice listov še prav znatno količino repe, ki jo tudi ljudje prav radi jedo, zlasti če je zribana in dobro okisana. Istočasno z repo sejemo lahko tudi inkarnatno detelje, katerih semena zmešamo pred setvijo. Za en hektar površine potrebujemo tri do štiri kilograme semena jesenske repe in 25 kg semena inkarnatke. Repo poberemo novembra in inkarnatna detelja se potem še prav dobro razvije za zgodnjo pomladansko košnjo, ako je le pozimi ne poškoduje prehuda burja.

Njivska, odbrana grašica (vicia sativa) daje prav obilno in izbrano zeleno krmo. Sejemo jo lahko poleti za jesensko rabo, ko je zelo priporočljivo mešati jo s krmilno koruzo ali s pitnikom. Dočim daje pitnik le mnogo ogljikovih vodenov s sladkim okusom, nudi grašica, kakor metuljnice na splošno, veliko beljakovin, ki so zlasti važne za proizvodnjo mleka in za rast mlade živine.

Nemški strokovnjaki priporočajo zaradi tega setev posebnih mešanic za izdatno zeleno krmo. Taka mešanica za poletno setev pri nas do začetka septembra, je n. pr.: 100 kg drobne koruze, 60 kg njivskega graha (navadni grah) in 40 kg visoke grašice. Ker je pri nas njivski grah težko dobiti in so ostale vrste graha preveč drage, tedaj nadomestimo grah z grašico. Namesto 60 kg graha sejemo 40 kg grašice (skupaj torej 80 kg grašice), ker je pač grašično zrno mnogo drobnejše od grahovega semena.

Za jesensko setev uporabljamo z najboljšimi uspehi mešanico žita, metuljnicami, za živino najbolj slastno in redilno krmo. S temi bolj umno izrabimo rodovitnost zemlje, ki jo metuljnice vrh tega še obogatijo z drugim dušikom za drugo setev in letino. Izmed mešanic zelene krme za jesensko setev je za naše kraje tudi po vinogradih zelo priporočljiva sledeča mešanica:

1. 80 kg njivske grašice (še boljša je «dlakasta grašica», ki je pa pri nas žal ni dobiti);
   80 kg rži;
   12 kg inkarnatne detelje.
2. 100 kg grašice njivske ali dlakaste;
   80 kg rži.

Namesto rži sejemo v bolj zavetne kraje in v vinograde lahko tudi enako količino dobrega ovsa. Vse navedene količine veljajo za setev na površini enega hektara (en ha je 10.000 kv. m).

Seveda mora biti njiva za setev krmilnih rastlin globoko preorana in zemlja dobro pripravljena ter pognojena po možnosti tudi s hlevskim gnojem, vsekakor pa vsaj s primerno količino mešanice umetnih gnojil. Ako hočemo, da nam bodo rastline hitro rasle in dale obilo pridelka, zlasti pa zelenja, kakor v našem primeru zelene krmilne rastline, tedaj jim moramo pač dobro pripraviti zemljo in jim dobro postreči s potrebnimi gnojilnimi snovmi.

A. Č.

V ZDA bo kljub suši dobra letina

Ameriški strokovnjaki predvidevajo, da bo letošnja letina v ZDA na splošno dobra kljub suši, ki je prizadela južne kraje.

Poročila tega meseca pravijo, da bodo pridelali letos milijardo 298 milijonov bušlov žita. Tako bo letošnji žitni pridelek sicer manjši kot leta 1948, ko je dosegel vrhunec z milijardo 359 milijonov bušlov, vendar pa večji kot je bil povprečno v zadnjih desetih letih, ko je znašal milijardo 85 milijonov bušlov.

Letošnji pridelek koruze cenijo na tri milijarde 136 milijonov bušlov. Povprečni koruzni pridelek zadnjih desetih let pa je znašal le 3 milijarde 12 milijonov bušlov.

Predvidevanja za riž pridelek so še vedno dobra. Trenutno sodijo, da bo vrgel 45 milijonov 400.000 vreč po 45 kg. Rekordna letina tega pridelka l. 1951 je dosegla 43 milijonov 800.000 vreč, zadnjih deset let pa povprečno 32 milijonov 800.000 vreč.

Povečanje britanskega uvoza paradižnikov

Britansko trgovinsko ministrstvo bo s 1. sept. posvečalo uvozne kvote za konzerviran paradižnik in paradižnikovo mezgo, ki so večinoma italijanskega izvora. Mesečno uvozno kvoto bodo zvišali od 165.000 funtov šterlingov na približno 400.000 funtov šterlingov. Zvišali bodo tudi mesečne uvozne kvote za ribe, močno pa bodo znižali uvozne kvote za šunko v konzervah, slanino in vse druge vrste mesa. Mesečne uvozne kvote za gotove izdelke in druge predmete bodo ostale še naprej približno v sedanji višini.

V ZDA proučujejo posebno korejsko rastlino, imenovano lepedozo, ki je odporna proti suši in padavinam.

ŠIBA

PEPA piše JUCI

Ljuba Juca!
Ker prišlà nezaželena
nam nasprotna je uprava,
širom zemlje protestira
zdaj slovenska naj zastava.

V domovini Lepe Vide
iznad skalnatih pečin
skrajna straža je slovenska
prvi dvignil sé Devin.

Od Devina do Doline
plane narod na nogè,
do oblakov klic zaori:
Nočemo Italije!

Zapostavljanj nam dovolj je
in dovolj nam je krivic!
To Italija naj pomni
in amerikanski stric!

Ne verujemo obljubam,
za teater nam ni mar!
Eno vemo, eno znamo:
Tukaj mi smo gospodar!

Svoje hočemo življenje
tu na svojih tleh živeti,
delati le kot Slovenci,
kot Slovenci tud' umreti.

Po vsem kršnem, sivem ...
duša je slovenska vstala,
v vsaki vasi koj zastava
je slovenska zavihrala.

Plapolajte v našem zrn...
protestirajte, zastave:
Nočemo Italije,
tuje nočemo upravel...

Tisočletni naš sovražnik
ta protest je koj opazil
in kot tat zahrbtni v n...
pod zastavo se je splazil.

Kakor v Afriki tam ...
glavo v pesek noj ...
in si misli, da od ...
s tem nevšečnosti ...

Lah tako na naj...
v gluhi, temni ...
in s pogumom, ki ...
hrabro prapor z ...

Kakor tat se je ...
kakor tat spet v ...
čast s tem hrabrim ...

«matere» je «domovino»

Tam na drogu kos ...
strgane je še ostal,
še bolj živo je in hr...
v zrak slovenski zavih...

Ni nam prva to ...
ki nam v boju v kos ...
s tem samò postaja ...
bolj jekleno nam srce.

Pod slovensko se zast...
obračun je že polagal,
trgala se je zastava,
toda narod, ta je zm...

Vi le skrivajte se v ...
roke stezajte latinske,
le naklepe in podvige
nadaljujte še slončinske!

Narod naš na svoji ze...
sebi zvest in neugnan,
čakal mirno bo, da pr...
zopet obračunski dan!

Mihec in Jakec

Mihec: Cudne stvari s... šijo. V tržaški jedi sos... nekaj odvetnikov, ki ... svoje plačane agente, ... tiranci sploh nimajo ... sti, da bi si izbrali ... po svoji volji. Ali ... zbornica spi, da tu ... vi reda?

Jakec: Nikakor ne ... da preveč je zaposlena ... da odpravi dvojenje ... na sodniji. To je nego... bolj važno!

S tajne vladne s...

Minister za socialno ... stvo: Prebivalstvo se ... bolj množi. Treba bo ... na odpomoč ter pogled... pore za izseljevanje.

Minister za notranje ... ve: Bolj primerno bo, da ... datno podpremo industrijo, ... ki izdelujejo vesje in ... brete. S tem se bo število ... bivalstva takoj zmanjša...

Na otoku Ce...

Dvorjan: Kaj pravi ... čanstvo, iraški kralj ... vašemu zgledu in tudi ... tel.

Faruk: Odlično! Podo... še na perzijskega šaha ... mo imeli imenitno ... tijo.

ŽENA - ZDRAVJE - DOM

ZDRAVNIK: Blagodejen vpliv spanja pri otroku

Kako prijetno je gledati mirno spečega otroka! Kako blagodejno in pomirjevalno vpliva tak pogled na človekovo srce in ni čuda, da je tak prizor privlačeval slikarje vseh časov. Kako srečno in zadovoljno se počuti mati, če otroka osrečuje osvežujoče spanje, iz katerega črpa rast in moč.

Otrokovega spanja ne smemo brez važnih vzrokov nikdar motiti, saj je spanje pri otroku izredno važno, včasih celo važnejše kot pa njegova prehrana. Cim mlajši je otrok, tem več spanja potrebuje. Dojenček naj spi petnajst do dvajset ur dnevno, saj se zbudi pravzaprav le takrat, ko je lačen. Do pričetka šolske dobe naj spi otrok do dvanajst ur dnevno.

Otrokova spalnica naj bo zatemnjena, ker je spanje v temnem prostoru bolj globoko in osvežujoče. Skušnja namreč uči, da otrok tem bolje spi, čim manj je podvržen zunanjim čutnim vplivom. Matere se pogosto pritožujejo, češ da otrok zvečer ne more in ne more zaspati. Povečini je to posledica kakega vzgojnega pogreška. Morda je otrok prezgodaj večerjal, morda je bila hrana pretežka, ali pa je otrok še vse preveč pod vtisom dnevnih dogodkov, kot na primer živahnih in razburljivih iger. Paziti je treba, da gre otrok pravočasno k počitku, kajti točnost je bistvenega pomena za otrokovo spanje. Važno je tudi, da ne dajemo otroku hrane neposredno pred spanjem in da je otrok ob osmih zvečer že v postelji. Neredost v tej zadevi povzroča pri otroku živčnost in polno drugih neprijetnih motenj.

Če ne moreš otroka pravočasno pripraviti do spanja, opusti tu pa tam opoldansko spanje in tako bo otrok zvečer hitreje in laže zaspal. Sploh pa vedi, da je treba otroka navaditi z ljubeznijo in lepim ravnanjem sčasoma do tega, da gre redno in pravočasno k počitku in da kmalu zaspi. Če temu ni tako, leži mnogo krivde pri starših.

Sobo, kjer otrok spi, je treba pred spanjem temeljito prezračiti. Če je otrokova postelja v neposredni bližini okna, naj bo otrok z glavo obrnjen proč od okna, tako da ne gleda v svetlobo. Če je postelja pretopla, otrok nemirno spi. Ne zavijaj otroka v pernico, ki je njegovemu zdravju le v kvar. Kakor odraslim, tako koristi tudi otrokom spanje pri odprtem oknu. Otrok naj torej spi pri odprtem oknu, izjemo delaj le pri zelo hudem mrazu, kajti takrat so dihala preveč izpostavljena nevarnosti prehlada.

Navajaj otroka že v nežni mladosti, da spi v temi. Če se otrok teme boji, je to posledica napačne vzgoje. Nespametne pripovedke o strahovih in razburljivih dogodkih so povsem pogrešne. Otroci, ki niso nikdar čuli takih pripovedk, se teme ne bojijo.

Če otrok v večernih urah bere, zlasti če gre za razburljivo čtivo, ali če mora reševati težke naloge, če se je neposredno pred spanjem jezil ali razburjal, bo to kvarno vplivalo na spanje, ki bo zaradi tega nemirno in polno razburljivih sanj. Tako spanje pa ne osvežuje in ne krepi otroka, ampak ga slabi, kajti le v zdravem spanju rasteta in se razvijata telo in duh. Skrbimo torej za zadostno in trdno spanje svojih otrok!

Dr. S. S.

KUHINJA

OCVRTE MARELICE

Zrele marelice razpolovimo, jim odstranimo kosti, jih namočimo v vroči vodi, olupimo, potresemo s sladkorjem ter jih pustimo, da se odcedijo. Medtem pa zmešamo 3—4 žlice moke z mlačnim vinom v testo, ki mu dodamo 3—4 beljake; razpolovljene marelice pomočimo v testu ter jih ocvremo na olju ali masti, položimo na razgret pladenj, potresemo s sladkorjem in z njimi postrežemo.

KOMPOT IZ HRUSK IN ČESPELJ

Olupljene in na četrtinke zrezane hruške, ki smo jim odstranili peščice, kuhamo v obilni vodi, dokler se ne zmehčajo, nato šele dodamo češplje. Po 15 minutah vzamemo sadje iz vode in kuhamo sok s sladkorjem še 15 minut in ga nato zlijemo na sadje. Te vrste kompot je najboljši mrzel.

* * *

APARAT ZA MERJENJE OGREVALNE VREDNOSTI OBLEKE

Ameriško poljedelsko ministrstvo je postavilo na trg nov aparat za merjenje ogrevalne vrednosti bombaževih tkanin. S pomočjo tega aparata bodo lahko trgovci svojim odjemalcem dali točne podatke o ogrevalni vrednosti oblačil iz bombaža v primerjavi z oblačili iz volne ali drugega materiala.

Naprava obstoji iz kovinske lakti, ki se jo obleče v rokav iz blaga, katerega toploto naj se preizkusi. Tako oblečeno laket vtaknejo nato v navaden hladilnik, v katerem lahko ventilator povzroča veter s hitrostjo 12 do 13 milj na uro, ki piha po blagu. S toplomerom se nato ugotovi temperaturo mrzlega zraka, ki pronica skozi material na strani proti vetru in v zavetrju.

Po dosedanjih načinih za ugotavljanje ogrevalne vrednosti posameznih izdelkov ocenjujejo z ugotavljanjem razlike v energiji, ki je potrebna za obdrževanje toplega telesa pri stalni temperaturi na mrzlem zraku, če je telo pokrito z dotičnim blagom ali ne. Novi aparat sloni na istem načelu, vendar uporablja tehniko vetrnega predora.

Tu vidimo številne delavce in nameščence, ki darujejo svojo kri za krvno zalogo bolnišnice, da razpolaga za transfuzije z določenimi vrstami in količinami krvi.

MODNI POMENKI

V znamenju tekmovanj

Olimpiada je zaključena, ali spomin nanjo še živi po svetu ter vpliva tudi v modne zadeve.

Navajeni smo bili, da so bili Francozi prvi v predvajanju nove jesenske in zimske mode. Dandanes se bližnji in daljni sosedje potegujejo za to, da jim odvzamejo to prvenstvo. Kdor je bil prvi, je že pričel objavljati v najrazličnejših časopisih nove jesenske modele. V svoje veselje moramo ugotoviti, da se moda izživlja v podrobnostih in v manjšem obsegu brez velikih sprememb. Seveda je še prezgodaj, da bi dokončno določili linijo oblek, ki jih bomo nosili v prihodnji sezoni, a vendar jo skušamo uganiti že ob prvih novostih.

Ako pričnemo pri klobukih, bomo takoj opazili tri glavne oblike:

1. Klobuk, ki ima zelo majhne ali nič krajcev ter tesno obdaja glavo; v okras so pentlje ali naborki.
2. Klobuk, ki ljubko počiva na temenu ter je ravno postavljen na glavo.
3. ... in končno, klobuk, ki je najnovejši, kajti od lepo zaokroženega oglavja se spuščajo na obraz neenakomerni krajci. Včasih se nehote spomnimo na klobuke iz leta 1920, ker tudi današnji klobuki omejujejo očem pogled na vse strani. Ali jih bomo radi sprejeli?

Krila bodo verjetno malo daljša od poletnih; kimono rokavi so še vedno priljubljeni, nadomestujejo jih tudi všiti rokavi, ki pa so vendar povsem gladki ter ne potrebujejo podloženih ram. To pravilo velja tudi za plašče.

Život je zelo poudarjen, le pri športnih oblekah je hrbet obilen. Tako polagoma dosežemo ovratnike. Ti so najrazličnejši, že znanih oblik, a opažamo še težnjo k visokim ovratnikom.

To je v glavnem za sedaj vse, kar smo lahko izvedeli in kar nas direktno zanima; vemo pa, da je zelo moderno, ako sta plašč in obleka iz istega volnenega blaga, prepredenega z zlatimi nitkami, ter da je plašč podložen s krznom; da je često glavni okras obleke na hrbtni strani, kot na primer izrez, naborki, gube itd.; da je čipkasto blago od dneva do dneva bolj priljubljeno.

Do prihodnjega tedna bomo že kaj več izvedeli.

SONJA MIKULETIC-PALME

ZA BISTRE GLAVE

UGANKE

(Valentin Vodnik)

Kože smo strojene,
imamo pa šivane
prste vse zvotljene.

Rokavice

Ljubi moj, poznaš ptico,
ki nam sladi potico

Čebela

Spomladi dišim,
poleti hladim,
jeseni redim,
pozimi gorim.

Drevo

Na postelji
preležim,
nikdar pa
ne zaspim.

Blazina

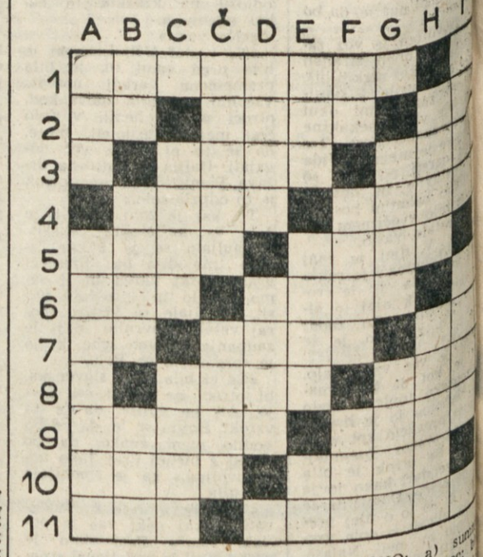
* * *

RESITEV KRIZANKE IZ PREJSNJE STEVILKE

Vodoravno: 1. in, pl.; 2. zalet, šerpa; 3. prisad, pepita; 4. gad, kapitan, čer; 5. poroka, ovalen; 6. pirat, Rok, tenor; 7. dan, pav; 8. da, in, ro, in; 9. Mal, Ren; 10 loden, len, rjast; 11. kosilo, oznake; 12. sem, livarna, uka; 13. kritik, Anetam; 14. konec, ekipe; 15. ak, in.

Navpično: a: P. G. (Pavel Golja), SK (športni klub); b: rapir, poker; c: Izidor, domika; č: nas, Radames, tok; d: lakota, anilin; e: bedak, Nil, liker; f: par, lov; g: vi, ol, ne, as; h: tok, nor; i: šepav, por, znaki; j: Renata, Ernani; k: ppp, levinja, epi; l: laičen, akuten; m: tenor, oseka; n: ar, am.

Križanka

VODORAVNO: 1. kraj na Notranjskem — član; 2. nada — del telesa — vprašalni zaimek; 3. matematik slovenskega rodu — poslopje; 4. rastlina — pritok Donave; 5. nemški filozof — ogenj; 6. žuželka — kemična prvina — oziralni zaimek; 7. veznik — holm — borba; 8. sramežljivost — osnova; 9. drevo — mesto v Jugoslaviji; 10. moško ime — veznik; 11. povodna žival — kraj na Goriškem.

NAVPICNO: a) slovenski jezikoslovec; ... nitev — pasma — pesem; ... la — pokveka; č) ... nov sin — tresk; d) ... gorovje; e) žensko ime ... bližu Ljubljane — ... ime; f) veznik — ... baniji — okrajek; g) ... — uboštvo; h) planota v ... venskem — mesto v ... skem Primorju; i) kača ... mača žival; j) domovje ... log.

PRED VOLITVAMI PREDSEDNIKA ZDA

Dva programa

V Ameriki obstaja več mišljenj o vlogi političnih programov. Nekateri trde, da nimajo programi nikakega vpliva na volivce, drugi pa dokazujejo, da so odločilnega pomena. Bilo, kakor bilo, nikdo ne zanika, da predvolilni program odraža poglede neke stranke in da je zaradi tega važen dokument.

Politične programe so sestavili na nedavnih kongresih republikanske in demokratične stranke najizkušenejši politični profesionalci. Po dolgih diskusijah za zaprtimi vrati so s pomočjo kompromisov sestavili oba programa in ju nato predložili delegatom takoj na glasovanje, ne da bi delegati lahko izrazili svoja mnenja in pripombe.

Na naša vprašanja, kako je mogoče, da se na političnem kongresu stranke o njenem glavnem vprašanju sploh ne razpravlja, so nam Amerikanci, in to tako delegati kot novinarji odgovorili, da je razpravljanje pred celotnim kongresom odveč, ker so prišla vsa mišljenja na dan v komitejih za sestavo političnega programa. Oni trde, da delajo sicer ti komiteji za zaprtimi vrati, vendar pa je prav to ugodno, ker nihče ne ve, do kakšnih sporov je prišlo v stranki.

Mnogi ameriški komentatorji tudi trde, da je politični program v Ameriki napisan s takimi splošnimi formulacijami, ki omogočajo predsedniškemu kandidatu zgraditi v predvolilni kampanji lasten program. Za dokaz navajajo letošnji zunanjepolitični program republikanske stranke, ki je bil sprejet še preden se je vedelo, kdo bo kandidat: ali Taft ali Eisenhower. S tem stališčem sta soglasna tudi oba kandidata, kljub temu da so njuni zunanjepolitični pogledi v bistvu nasprotni. To pomeni, da bi lahko Taft na osnovi antiizolacionističnega programa vodil predvolilno borbo z izolacionističnimi gesli.

Na drugi strani pa je vendarle res, da program odraža določene politične in gospodarsko-socialne poglede neke stranke. Če pa s tega stališča primerjamo programa republikanske in demokratične stranke pridemo do zaključka, da je demokratični program naprednejši od republikanskega.

Demokrati menijo, da je jačanje vloge države v gospodarstvu nujno potrebno za zagotovitev nadaljnjega napredka Amerike. Zato je tudi skoro vsak govornik na kongresu omenil veliko gospodarsko krizo in depresijo 1933. leta. Glavni govornik demokratskega kongresa — guverner Dever — je kritiziral zastarele poglede republikancev o državi in gospodarstvu. Naslanjajoč se izključno na politiko «frienterpreis» (privatne iniciative) so republikanci pod Hooverom dovolili, da je Amerika zašla v strašen gospodarski kaos. Edino demokratska stranka — pravi guverner — je razumela, da je gospodarski napredek mogoč le na ta način, da država odločno nastopa v gospodarstvu.

Glavni govorniki na kongresu republikanske stranke — general Mac Arthur, Herbert Hoover in senator Mac Charty — so najbolj napadali prav državno intervencijo v gospodarstvu. Prvi govornik Mac Arthur je odkrito dejal, da sicer res ni prišlo v 20 letih demokratske vlade do gospodarske krize, vendar se je treba vprašati, za kakšno ceno so to dosegli. Cena je po mnenju generala — popuščanje socializmu! On pravi, da se država z vsakim dnem bolj vmešava v gospodarstvo in s tem hočeš nočeš spodkopuje temelje sistema privatne iniciative in vodi Ameriko postopoma proti socializmu. Mac Arthur je poudaril, da je edino republikanska stranka sposobna ustaviti sedanji proces socializacije Amerike ter obnoviti tisto gospodarsko uredbo, ki je bila pred prihodom Roosevelta na oblast.

Ne bi mogli reči, da je kongres republikanske stranke sprejel v celoti te poglede. Mnogi republikanski delegati, s katerimi sem se razgovarjal, so mnenja, da so ti pogledi vseeno preveč reakcionarni. Vendar pa bi bilo netočno reči, da je kongres te poglede odbil in je resnica nekje v sredi. Republikanski program napada sedanje veliko mešanje države v gospodarstvo in povezuje to vprašanje z velikimi davki. Republikanci stopajo pred volivce z naslednjimi obljubami:

Republikanci bodo končali s «socializacijo» Amerike. Oni ne bodo več potrebovali dela za graditev električnih central, kot sta to delali Rooseveltova in Trumanova vlada. Oni ne bodo metali denarja za proizvodnjo blaga, ki ga lahko napravi privatna industrija. Republikanci obljubljajo, da se bo država umaknila iz gospodarstva in da bodo pustili odprte roke privatnim podjetnikom, vse to z jamstvom, da se bodo zmanjšali davki.

Ta glavna razlika med obema konkurenčnima strankama pride še posebej do izraza v odnosu do farmarjev. Demokrati obljubljajo farmarjem, da bodo nadaljevali s politiko subvencij in da bodo zato cene njih proizvodov ostale visoke. Republikanci pa pravijo, da je državna subvencija v bistvu denar, katerega država v obliki davkov izvleče iz farmarjev, in da bodo v znatni meri zmanjšali te davke.

Republikanske parole o zmanjšanju davkov in taks imajo največ uspeha. Nedavna anketa privatnega statističnega zavoda Galup je pokazala, da so si volivci najbolje zapomnili sledeča republikanska gesla: prvič, republikanci so za nizke davke, drugič, demokrati so predolgo (20 let) na oblasti in je zato sprememba nujno potrebna, in tretjič, republikanci bodo očistili državni aparat korupcije.

Ista anketa je odkrila, da si je povprečni Amerikanec najbolje zapomnil iz množice parol sledeče demokratske: prvič, demokrati so izvlekli Ameriko iz gospodarskega kaosa, depresije in nezaposlenosti, drugič, zagotovili so, da se že 20 let ameriško gospodarstvo razvija brez kriz, in tretjič, da so garancija, da v Ameriki ne bo prišlo več do masovne brezposelnosti.

JOŽE SMOLE
(Po «Borbi»)

Po vrnitvi so v newyorški luki navdušeno pozdravljali najnovejši parnik «Združene države», ki je nato 3. julija prvič odplul v Evropo in začel redno prevažati potnike čez Atlantski ocean.

LOVSKA STRAST - EDEN NAJMOČNEJŠIH NAGONOV

POSEBNOSTI ESKIMSKEGA LOVA

Kako lovijo Eskimi bele medvede v kajaku z ostjo in tjulenje z majhno lovsko puško. Najbolj zanimiv in običajno najbolj uspešen pa je lov s harpuno

Lovska strast je eden najprimitivnejših in zato najmočnejših človeških nagonov. Vendar je mnogo ljudi, posebno med prirodoslovci in ljubitelji ptic, ki obsojajo lov na take ljubke živali, kakor so jeleni, divje gosi in celo zajci, vsaj če to ni nujno potrebno za preživljanje človeka. Na skspedicijah pa se udeleženci upravičeno hranijo s tistim, kar jim nudijo tamkajšnji kraji, posebno v polarnih pokrajinah, kjer je potrebno uživati sveže meso, da ne obolijo na skorbutu in kamor je težko vzeti s sboj toliko konserviranih ali kondenziranih živil, da bi zadostovala za vso polarno zimo.

V pokrajinah okoli Južnega tečaja lov ni posebno zabaven. Tam ne živijo ljudje, pa tudi ne beli medvedje in polarne lisice, zato so tjulenji in pingvini tako domači, da ne zahteva lov nanje prav nobene spretnosti. V krajih okrog Severnega tečaja pa so tjulenji zelo plašni, prav tako pa tudi beli medvedje, ki jih zasledujejo, in lov nanje pomeni res užitek, zlasti še v spremstvu Eskimov, ki so zelo simpatični ljudje.

Pred leti sem se udeležil dveh Watkinsonovih ekspedicij na Vzhodno Groenlandijo, kjer smo hoteli ugotoviti možnosti za letalsko progo čez arktične kraje, pravi angleški polkovnik Spencer Chapman. Ker nam ni bilo mogoče vzeti s seboj toliko hrane, da bi dve zimi zadostovala za nas in naše pse, smo sklenili, da se bomo naučili eskimskega lova in da bomo živeli od tistega, kar bomo ujeli. Tako ne bomo prišli samo do svežega mesa, ampak bomo imeli tudi užitek in zabavo z lovom, gibanje pa nam bo pomagalo laže vzdržati dolgo polarno zimo, ko več mesecev ni videti sonca.

Eskimi na Vzhodni Groenlandiji radi lovijo bele medvede in mrože ali pa se podijo v kajaku in z ostjo za narvalom, toda njihovo gospodarstvo je odvisno v največji meri od lova na tjulenje. Tjulenje meso in mast predstavljata 95 odst. njihove hrane in tjulenjo maščobo uporabljajo tudi za gorivo v svojih ploskih kamnitih svetilkah na stenj, na katerih kuhajo in ki jim služijo hkrati za razsvetljavo šotorov ali zimskih bivališč, ter tako dobro grejejo, da so lahko ljudje kljub hudemu mrazu zunaj v šotorih čisto nagi. Iz tjulenjih kož si delajo kožuhe z oglavnico, ki jim pravijo anorak, hlače, rokavice in nogavice. Kože večjih vrst tjulenjev, na primer bradatega tjulenja, ki tehta do pet stotov, jim služijo za izdelovanje podplatov, za prevleko lovskih čolnov — kajakov — pa tudi za prevleko večjih čolnov, ki jim pravijo umiak in v katerih prevažajo pri svojih selitvah iz poletnih bivališč v zimska in obratno svoje žene, otroke, pse, sani, šotore in sploh vse, kar premorejo. S tjulenjimi ži. lami šivajo, iz kosti in zob pa izdelujejo lovsko orožje in igrače.

Na obrežju Vzhodne Groenlandije je sorazmerno malo belih medvedov. Prav zato mora biti lovec še posebno spreten in pogumen, če jih hoče ujeti. Zaradi tega in zaradi vrednosti, ki jo predstavljata za Eskime medvedje meso in koža, pomeni uspeh pri medvedjem lovu največji božji dar in stari lovci znajo natančno povedati vse podrobnosti s svojih lovov na bele medvede, tudi če so jih ubili že sto ali še več.

Eskimi vedno pazijo, da bi odkrili medvedje sledove v snegu, ali da bi zagledali veliko belo-rumeno kepo, jasno odražajočo se od modrikaste snežne beline. Zanimivo je, da pripade vsa slava za uspešni lov tistemu, ki je medveda prvi zagledal, ali zasledil njegove stopinje, meso pa si ponavadi razdelijo vsi, ki so se udeležili lova.

V kratkem arktičnem poletju je tjulenjev dovolj, vendar pa nimajo mnogo maščobe, in se takoj potopijo, ko so zadeti. Poleti jih lovijo le s kajakom, s čudovitim lovskim čolnom, ki je okrog šest metrov dolg, a niti 60 cm širok. Leseno ogrodje je prevlečeno s tjulenjo kožo, poganjajo pa ga z ročnim veslom. Tak čoln lahko doseže veliko hitrost. Ko dohitijo tjulenja, ga ustrelijo z lovsko puško ali z 22-mm karabinko v glavo, to je v edini del, ki moli nad vodo, če bi uporabili težje orožje, bi se tjulenj takoj potopil in tudi ob uporabi 22-mm karabinke ga je lahko izgubiti, če ga takoj ne nabodejo na harpuno. Spretnejši lovci rajši sploh ne uporabljajo puške, ampak lovijo tako, da se s kajakom približajo tjulenju na nekaj metrov, nato pa ga ubijejo s harpuno.

Kadar pozimi morje ob obrežju zamrzne in nastane več km širok led en pas, ki loči celino od odprtega morja, uporabljajo več načinov lova na tjulenje. Lov na robu obrežnega ledu ni posebno prijeten in ribič mora loviti zaradi zelo hudega mraza v trdih pogojih.

Ne preostane mu drugega, kakor da vztrajno čaka in čaka, v upanju, da se bo pojavil tjulenj nad vodo. Če pomoli tjulenj glavo nad vodo izven strelne daljave, mora praskati po ledu s posebno sulico, ki jo nosijo Eskimi vedno s seboj, da preizkušajo z njo trdnost ledu. Pravijo, da postane tjulenj radoveden, kaj tak šum pomeni, in se približa.

Ko morje zamrzne, si pustijo tjulenji v ledu nekaj lukenj, po katerih dobivajo zrak. Te luknje so v določeni razdalji druga od druge, a so tako skrite, da jih ni lahko najti. Beli medvedje jih najdejo samo s pomočjo svojega dobrega vonja.

Ko lovec odkrije tako luknjo, se postavi ob njej na prežo, sedeč na majhni klopici, ki jo je v ta namen prinesel s seboj, ali pa na medvedovi koži, ki preprečuje vsak šum in mu greje noge, da mu ne zmrznejo. Ko zasliši tjulenjevo dihanje pri luknji, zažene vanjo harpuno. Konica harpune pri zadetku zdrsne z držaja, vendar je navezana na vrv, ki jo drži lovec v roki.

Mnogo bolj zanimiv je lov z dolgo harpuno. Neki Eskim, ki sem ga poznal, je v enem samem dnevu ujel na ta način devet tjulenjev. Harpuna je sestavljena iz deset ali dvanajst metrov dolgega in lahkega lesenega držaja, s koščeno konico, ki se da sneti. Na njo je pripeta dolga vrv iz tjulenje kože. Konica harpune se da v višini 7 ali 8 cm upogniti, toda ravna ostane s pomočjo nataknjenega obročka iz tjulenje kože, tesno spetega okrog nje. V trenutku, ko harpuna zadene žival, zdrsne ta kožnati obroček zaradi pritiska po držaju navzgor in osvobodi konice, tako da se upogne in prepreči, da se os ne more več izmakniti iz tjulenja.

Eskimi napravijo v ledu dve luknji. V manjšo moli eden lovcev harpuno, nad večjo pa se leže nagiba drugi lovec, čez glavo pokrit s kožo, tako da je podoben nekdanjim fotografom ter opazuje vsak gib tjulenja v vodi, z roko pa daje lovcu s harpuno znak. Na doljnjem koncu držaja sta privezana dva majhna koščka kosti, ki plavata v vodi. To premikanje in nenavadni šum, ki ga povzroča lovec z usti tik nad vodo, privabita tjulenja, ki bi si rad zadevo pobliže ogledal.

Če očistimo večjo luknjo vseh koščkov ledu, lahko čudovito jasno razločimo vse dogajanje v vodi. Razločimo lahko črni držaj harpune, ki moli v globino prozorne zelene vode, premikanje na nitko privezanih koščic na koncu držaja in celo rake, ki plavajo okrog. Nenadno — če je lovcu sreča mila — se približa tjulenj, ki je bolj podoben kakšnemu liku Walta Disneya kakor pa črni in sluzasti živali, kakršno vidimo na suhem. Previdno začne plavati okrog harpune, ves prevzet od gibanja na konc. osti in od čudnih šumov. Pogosto po kratkem ogledu spet izgine. Toda če se samo za trenutek ustavi pod konico harpune, da opazovalec lovcu znak in ta tjulenja v hipu nabode in ga potegne na led.

SPENCER CHAPMAN

Senator ameriške zvezne države Kalifornije, Richard Nixon, ki ga je kongres republikanske stranke določil za kandidata podpredsednika Združenih držav, dviga roko izvoljenega kandidata za predsednika Združenih držav, generala Dwighta D. Eisenhowerja.

ŽABEC

E. Allan Poe

Nikoli nisem poznal človeka, ki bi bil za šalo tako dovzeten, kot je bil kralj; šala mu je bila kar življenjska potreba. Najbolj gotova pot do njegove naklonjenosti je bila kakšna dobro pripovedovana vesela zgodbica. Tako je prišlo do tega, da je bil vsak izmed njegovih sedmih ministrov daleč naokrog znan kot dovršen šaljivec. Svojemu kralju pa so bili podobni tudi na zunaj; niso bili samo nedosegljivi burkeži, ampak tudi veliki, živòtni, zavaljeni ljudje. Nikoli nisem mogel čisto točno ugotoviti, ali napravi nagnjenost k šalam in burkam ljudi debele ali pa so ravno debeli ljudje večji šaljivci kakor ostali; dejstvo je vsekakor, da je suh šaljivec prav redek ptiček.

Fine duhovitosti, ali kakor je pravil, «poduhovljene šale» pa so bile kralju kaj malo mar. Najbolj je občudoval «širino» šaljive zgodbe in je zaradi te rad vzel v zakup tudi njeno dolžino. Prefinjene duhovitosti so ga dolgočasile. Rabelaisov «Gargantua» bi mu bil vsekakor ljubši od Voltairovega «Cadiga», sploh pa je rajši kakšno burko izvedel, kakor da bi jo bil poslušal.

V času, ko se moja zgodba dogaja, so bili na dvorih poklicni burkeži še vedno v modi. Mnoge takratne «velesile» na kontinentu so imele svoje «norce» v burkastih oblekah in kapah s kragulj čki, ki so morali biti vedno pripravljeni za norčije in šale; v zahvalo pa so dobili drobtinice s kraljeve mize.

Tudi n a š kralj je imel — razumljivo — svojega dvornega norca. Razumljivo je tudi, da je moral imeti okoli sebe norčavost kot protiutež velikanski modrosti sedmih modrecev, njegovih ministrov, da o njem samem sploh ne govorim.

Njegov norec ali poklicni burkež pa ni bil s a m o norec. V kraljevih očeh je bila njegova vrednost potrojena, kajti razen tega je bil tudi pritlikavec in pohabljenec. V tistih davnih časih niso bili pritlikavci nič manj redko posejani med ljudmi kot norci. In mnogim vladarjem bi bilo težavno preživljati neskončno dolge dneve (na dvorih so še daljši kot drugod), če ne bi imeli norcev, s k a t e r i m i, in pritlikavcev, k a t r e r i m bi se lahko smejali. Ker pa so, kakor sem že omenil, v devetindevetdesetih od sto primerov šaljivci mastni, debeli n okorni, si je lahko naš kralj res čestital, da je imel Zabca (tako je bilo njegovemu dvornemu norcu ime), ki je v eni osebi združeval trikratno vrednost.

Ne verjamem, da je pritlikavec dobil ime Zabec že pri krstu. Zanj se je imel zahvaliti modremu svetu sedmih ministrov in svoji lastni nesposobnosti, da bi hodil pokonci kakor ostali ljudje. Premikal se je lahko samo z nenavadnimi gibi, ki so bili napol skok, napol plazeče se metanje naprej — v večno zabavo vsemu dvoru in kralju v pravo tolažbo; kajti ta je v primerjavi s svojim norcem veljal kljub ogromnemu trebuhu in vodenični glavi za lepo raščenega moža.

Vendar pa je bil Zabec, ki se je po ravnem premikal le stežka in z bolečinami, odličen plezalec; narava mu je v zameno za pohabljene noge podarila mogočne mišice na rokah. Če je torej plezal po drevju in po vrveh, je bil prej podoben veverici ali opici kakor žabi.

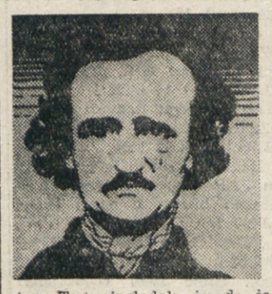
Kje je bil Žabec doma, ne morem točno povedati. Vsekakor pa je bila to neka daljna, negostoljubna dežela, o kateri ni živa duša ničesar vedela. Žabca in neko mlado deklico, ki ni bila skoraj nič večja od pritlikavca (samo s to razliko, da je imela lepo, sorazmerno postavico in je bila odlična plesalka), so s silo odvedli v sosedne province, odkoder ju je poslal eden kraljevih vedno zmagovitih generalov v dar svojemu vladarju.

Potemtakem je razumljivo, da se je med obema malima ujetnikoma razvilo iskreno prijateljstvo. Zabec, ki ni bil kljub svoji kratkočasnosti na dvoru prav nič priljubljen, ni mogel Tripetti izkazati posebnih uslug; ona pa je bila (kljub svoji pritlikavosti) ljubka in nežna in zaradi tega pri vseh priljubljena in od vsakega razvajena; imela je torej veliko moč in je Žabcu pomagala vedno, kadar je bilo potrebno.

Ob nekem velikem državnem prazniku (kaj je bilo, sem pozabil), je sklenil kralj prirediti velik ples v maskah in ob takšnih ali podobnih priložnostih so Tripetto in Zabca vedno poklicali na pomoč. Posebno Zabec je bil tako iznajdljiv, je znal prirediti take mimohode mask in si je zamislil tako sijajne maske, da brez njegove pomoči niso hoteli ničesar napraviti.

Napočila je noč plesa in maškarade. Pod Tripettinim nadzorstvom so razkošno okrasili dvorano, da bi dali plesu z maskami razpoloženju primerno ozadje. Ves dvor je bil poln mrzličnega pričakovanja. Lahko si mislimo, da si je vsakdo že dolgo poprej izbral masko in obleko. Mnogi so že tedne, da, celo mesece poprej sklenili, kakšno vlogo bodo igrali; in res ni bil glede tega nihče več v negotovosti — razen kralja in njegovih sedmih ministrov. Zakaj so odlašali tako dolgo ravno oni, ne bi vedel povedati, razen, če se jim je to zdelo smešno. Bolj verjetno pa je, da jim je bilo za svoje debele postave težko najti primerne vloge. Kratko in malo — čas je bežal in kot zadnji up so poklicali Tripetto in Zabca.

Ko sta oba mala prijatelja prišla, kakor jima je bilo ukazano, sta našla kralja in sedem članov njegovega kabineta pri

vinu. Toda izgledalo je, da je kralj zelo slabe volje. Vedel je, da Zabec ne mara vina, ker je pijača razburjala ubogega pohabljenca do blaznosti in blaznost ni ravno prijetno razpoloženje. Toda kralj, ki je rad komu kaj zagodel, ga je za šalo večkrat prisilil piti, da bi bil (kakor je to imenoval) bolj vesel.

«Pridi sem, Zabec,» je rekel, ko sta burkež in njegova prijateljica stopila v sobo. «Ta kozarec izprazni na zdravje tvojih daljnih prijeteljev (tu je Zabec vzdihnil) in nas potem osreči s svojo iznajdljivostjo! Potrebujemo vloge — vloge! Človek, nekaj novega, nekaj še nevidenega! Siti smo večne vsakdanjosti. Pij! Vino te bo razveselilo.»

Kot vedno, je hotel Zabec tudi sedaj odgovoriti kraljevim dobrohotnim besedam s šalo, toda napor je bil prevelik. Ravno danes je bil namreč rojstni dan ubogega pritlikavca in povejte, da bi pil na zdravje «daljnih prijateljev», mu je pognalo solze v oči. Velike, grenke kaplje so padle v čašo, ki jo je ponižno sprejel iz tiranove roke.

«Ah! Hahaha!» se je režal kralj, ko je pritlikavec z odporom izpraznil čašo. «Poglejte, kaj zmore kozarec dobrega vina! Resnično, tvoje oči se že svetijo!»

Ubožec! Njegove velike oči se niso samo svetile, ampak so žarele; kajti na njegove občutljive možgane je delovalo vino izredno močno in v hipu. Z drhtečo roko je postavil čašo nazaj na mizo in z na pol blaznim pogledom pogledal družbo okli sebe. Vsi prisotni pa so se hahljali nad vidnim uspehom kraljeve «šale».

«Sedaj pa na delo!» je rekel ministrski predsednik, zelo debel mož.

«Da,» je rekel kralj. «Pomagaj nam, Zabec! Karakterne vloge, prelepi moj dečko! Manjka nam karakterja — nam vsem — hahaha!»

In ker je bila ta izjava očividno šaljiva, se je smejalo tudi njegovih sedem ministrov.

Smejal se je tudi Žabec — toda ne preveč prisrčno.

«Daj, daj,» je silil kralj, «kaj nom ne moreš ničešar predlagati?»

«Trudim se, da bi si izmislil nekaj novega,» je pritlikavec raztreseno odgovoril, kajti vino mu je stopilo v glavo.

«Trudiš se!» je besno zavpil tiran. «Kaj meniš s tem? Ah, že vidim, ti si slabe volje in rabiš še vina. Tukaj je, pij!» In natočil je drugo čašo in jo ponudil pohabljencu; ta pa je lovil sapo in se ni ganil.

«Pij, ti pravim!» je tulil hudobnež, «ali pa — tri sto hudičev...»

Pritlikavec se je obotavljal. Kralj je postal od jeze škrlatnordeč. Tripetta se je mrliško bleda približala kralju, se vrgla pred njim na kolena in ga rotila, naj prizanese njenemu prijatelju.

Tirana je njen pogum osupnil. Ves presenečen jo je pogledal. Bil je v veliki zadregi. Kaj naj stori, kaj naj reče, kako naj svojo jezo uteši? Končno pa jo je brez besede porinil nazaj in ji izlil v obraz vse vino, iz kozarca.

Uboga deklica je opotekaje se vstala, se usedla nazaj na svoj prostor ob koncu mize in ni več upala niti vzdihniti.

Pol minute je bilo tiho ko v grobu; na tla bi bili slišali pasti vsak listič. Tedaj pa se je zaslišal tih, toda oster in presunljiv zvok in bilo je, kakor da bi škripal od vsepovsod, iz vseh kotov prostora. —

«Zakaj — zakaj? — zakaj? ti pravim, delaš to?» se je kralj besen obrnil k pritlikavcu.

Ta pa je bil na videz čisto ozdravljen pijanosti; ostro, toda mirno je pogledal kralju v obraz in rekel samo:

«Jaz — jaz? Kako naj bi to napravil jaz?»

«Zdi se mi, kakor da je zvok prodrl od zunaj,» je rekel eden izmed dvorjanov. «Verjetno je papagaj tam pri oknu brusil kljun ob svojo kletko.»

«Morebiti,» je rekel vladar in

Nove knjige

Novodošle knjige v ljudski knjižnici v Trstu, Via Geppa štev. 9:

1. Lev N. Tolstoj: «CEMU»

pet novel velikega ruskega pisca, ki spadajo med najlepše primere Tolstojeve kratke proze.

2. Wiljem Faulkner: «SVETLOBA V AVGUSTU»

roman. Ameriški pisec Faulkner je Nobelov laureat v letu 1950 za literaturo. Svetovna kritika ga prišteva med najpomembnejše ameriške pisatelje. «Svetloba v avgustu» sodi med tista njegova dela, s katerimi močno posega v družbeno problematiko ameriškega Juga ter razkrinkava in obsoja verske in plemenske predsodke ameriškega človeka.

3. Ignazio Silone: «FONTAMARA»

Presunljiva povest o Fontamarezih. Z njo je Silone odgrnil pred svetovno javnostjo pravo, nepopačeno podobo italijanskega življenja pod fašizmom in obtožujoče dvignil svoj glas zoper fašistično barbarstvo. Knjiga je prevedena v 22 jezikov. Pisana je v svojevrstnem slogu, veličastnem in preprostem, odkriva pa tudi pisateljev oster opazovalni dar, zgoščenost in jedrnatost pripovedi, smisel za dramatičnost in jedko ironijo, ki jo pisatelj ublažuje s toplim humanizmom.

4. Milovan Djilas: «LEGENDA O NJEGOSU »

Posegajte po slovenski knjigi v ljudski knjižnici (Trst, ul. Geppa 9-IV).

Začelo se pravzaprav ni čisto po planinsko

PO GORSKIH SAMOTAH

ZORKO JELINČIČ

A nekoliko smo se oddaljili od poti z našim razmiljanjem.

Precej globoko pod mano se je na mah posvetilo gornje Kriško jezerce. Da, dobesedno posvetilo, ker je še skoro vse — zapolnjeno s snegom. Na severni strani prehaja sneg z mogočnim snežiščem še precej gori v skale pod Križem. Le eden, južni del kaže temnomodro gladino. S pobočja Razora, kodar m je vodila pot, v globoki kotlini opazim drugo jezerce, oz. bolje snežišče. Takrat še nisem vedel, ali bo iz tega nastalo jezerce. Vsekakor takrat učinek nikakor ni bil tak, kot če bi se doli zrcalilo temnomodra gladina mesto snežišča, ki ti sedaj itak blešči od koder koli.

Zdi se mi, da bo malo koč na tako posrečenem kraju kot je Pogačnikov dom, — neprimerno na boljšem kot nekdanja Seppenhoferjeva koča, ki je stala precej prenizko, na robu Podov proti Trenti. Dom leži nekako na osrednji vzpetini Podov, na Grivi med omenjenim snežnim in dolnjim, največjim, modrim jezerom. Viden je nele z vseh vrhov, marveč celo z vsakega razmeroma nizkega prehoda, sedla, z lahkimi dostopi in krasnimi razgledi na izredno lepe, divje strme, samostojne gorske kope krog in krog: Planja, Razor (ne pravi vrh), Križ, Stenar, Sovatna, Pihavec, Splevta, Kanjavec. Le na južni strani se pogled odpre v zeleno dolino Trente in desno nad njo na mogočno kopo Bavškega Grintovca.

Marsikaj v domu še ni dograjenega. — število postelj še ni doseglo več kot polovico predvidenih itd., vendar ima vsakdo vtis kot da je vstopil v majhen, lep in prijeten hotel. Velika, skoro luksusna obednica s širokimi okni skoro čez vso južno in zapadno steno, z zeleno kmečko pečjo, — je pravi biser prostorov, od koder uživaš ob vsakem vremenu vedno novih vtisov iz divjih sten in dolin ob vsakem svetlobnem razpoloženju. Zraven pomisli še na ge. Maro in Slavo v prijazni kuhinjici, kjer ti vedno postreženta iz obširnega jedilnega lista. In kar je najvažnejše v tej časih: ni predrago, nič draže, če ne ceneje kot v dolini.

Popoldne je vreme nagajalo, megle so se vlačile okrog vrhov in nas včasih zavijale v svoje koprene. In dež je pršil z vetrom. Pravzaprav mi ni bilo žal, ker sem šele sedaj opazil, da me je višinsko sonce preko mere ožgalo, v vetru z odbijanjem od skal in snega,— poleg tega pa sem še zakrpal prejšnje čase nezadostno prespane noči. Kot nalašč je bil v koči nebeški mir. — v tem vremenu ni bilo novih planincev.

Zal tudi drugo jutro ni bilo mnogo bolje. Ko so se dvignile in malo raztrgale megle, sem poskušal, da bi zlezel na kak bližnji vrh. Mahnem jo po lepi skalni stezici, ki vodi čez sedlo med Stenarjem in Sovatno v Vrata.

Z roba skale na desni opazim šele sedaj v globini pod Sovatno in Splevto najnižje, čudovito modro jezerce. Spotoma opazujem vse skalne previse, ki bi mi v primeru potrebe služili pred mokro prho iz megle. Kako urico sem vedril blizu omenjenega preboda. Ni mi bilo dolgčas. Opazil sem, da so se že pred menoj sem zatekale ovce, trentarske ali mojstranske, ki so se mirno dalje pasle po vesinah pod Stenarjem in Križem. Ne vidim jih, a njih zvonci enakomerno povzanjajo iz dalje. Megle se dvigajo, trgajo in padajo, prepeljavajo se v vetru kot čudovita zavesa pred tem ogromnim skalnim amfiteatrom, ki se veličasten odpira zdaj pa zdaj v krogu okrog Kriških podov, in vedno menjava slike kot v kaleidoskopu.

Na Sovatno ni zaznamovane steze. Smer kaže greben in sled nekake stezice, ki so jo menda izhodili delavci, ko so postavljali pred četrt stoletjem tiste nesrečne rapalske mejnike. A glejte čudo, ti mejniki (kolikor jih je še ostalo po grebenih) ne nosijo več kot spočetka, oznake: na eni strani I (Italija), na drugi strani pa SHS (Eshaezija ali kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev) z letnico 1920 Na južni strani je pač še ostal I, na severni pa je tu veliki «D», pač «Deutschland». Hitlerjeva Nemčija, ki se je še sredi vojne vihre igrala s takimi bežnimi iluzijami, ki so padle v zasluženi grob skupaj z njihovimi pustolovskimi stvaritelji.

Višje ko se pnem, bolj strma postaja skala in ožji greben. Za prvim višjim brdom, kjer je nedavno gorel kres, je postal greben naenkrat zelo zračen, silno strma stena na desno proti jezerski strani ali na levo v Vrata. Povzpel sem se v megli, ko je že nadležno pršilo iz megle z vetrom, še na prvi višji vrh. Tu me je pa že minilo veselje iti naprej. Naj začne še močneje liti ali celo treskati, ko se nimam kam umakniti razen v zračne stene, sem si mislil. Tudi vedno bolj ostri veterni sunki na ozkem grebenu, so bili vse prej kot prijetni. Ne z lahkim srcem sem se odločil za povratek.

Ko sem, nekoliko namočen, spet stal na sedlu, se je nekoliko zboljšalo. — Prav nič me še ni mikalo nazaj v kočo. Pa jo mahnem čez skalnate dolke proti Steharju v menjajočem se ozračju med meglo in redkejšo prho. Više gori na sipini, kjer je bil snežni plaz upognil kot travne bilke železne drogove z žičnimi ovirami iz predvojnih časov, postavljene zaradi tajnega prehajanja čez mejo, — se je pot razcepila na desno na Stehar, na levo pa na Križ. Istočasno se je kar na mah močno ulilo iz megle in hitel sem navzgor v nekak žleb proti Stenarju, kjer me je za silo zaščitila previsna stena. Le da je za smolo prav ostro vlekla sapa skozi žleb ter me pošteno zmrazila. Vendar je tudi to le malo časa trajalo. Usulo se je še malo babjega pšena, da je odskakovalo od sten, — in spet se je zvedrilo.

Iz previdnosti, namesto na Stenar, sem jo udaril na Križ. Že po znani stezici nad gornjim jezercem, sem krenil više gori za križpotjem na Križ ali na vrh Kriške stene, po nevisokem žlebu na greben in po tem zlažno, razen na kratkem zračnem mestu, na vrh, 2410 m. Vrh je bilo zaznamovalo še staro SPD, vpisna knjiga v kositrni škatli pa je seveda iz povojnih časov. Letos je bilo komaj dve desetini obiskovalcev.

Megle so se kar prijetno trgale in odpiral se je mogočen razgled mimo Stenarja v Triglavsko pogorje ali proti zapadu v Razor, ki tu posebno mogočen kipi čez stebre svoje razrvane severne stene v meglo. Iz globine onkraj našega prijaznega doma pa vabi in mika zelena Trenta.

Že niže spodaj na sipinah in po poti po grebenu so se neprestano spreletavale iz megle planinske kavke, ki vedno presunljivo vrešče. Ne vrana ne kavka v dolini nista prijetni ptici, da ne rečem zoprni. Vedno sem imel občutek bližajočega se slabega vremena, ko sem jih opazil. Planinska kavka, malo manjša in tudi vsa črna kot dolinska, pa mi je bila vedno bolj priljudna ptica. Spomin mi jo je vedno družil s predstavo gorskih vrhov in obronkov, skupaj z živordečim slečem in s pohlevno očnico. Manjša, toda boljša letalka kot njena dolinska sestra, me skoro spominja po letu na sokola, ko na mestu mlje v zraku le s peruti mahajoč, je smela in ponosna in se nikdar ne poniža v dolino. Drži se le skalnatih vršacov, kamor ne seže ne kanja ne sokol (to pomeni, da bi tudi orli zaostajali pred njo na pohlevnejših vrhovih, če bi še bili tod). — Enako kot megla z vetrom, kot planinsko cvetje, so planinske kavke tiste, ki dajejo negibni, enolični planinski skalnati naravi vtis in oznako bolj živahnega, pestrega, bolj polnega, značilno planinskega življenja.

Prigrizek iz krušnika se je pri tem razgledovanju izvrstno prilegel.

Malo planinske trme je vedno dobro, sem si pri tem užitku mislil. Kalila mi ga je le misel, da bi bil najbrže dobro prilezel tudi na Stenar.

Povratek je bil takole brez posebnih presenečenj. Popoldne pa je spet lilo. Po razgledovanju skozi okno ali izpod vzhodne lope po kosilu, sem odrinil, s tako ali tako pretvezo, na Gornje Ležeče.

Proti večeru, ko se je zvedrilo, je bilo prepozno za kak vrh. Pa sem jo mahnil po stezi in bližnjicah proti Trenti k dolnjemu, modremu jezercu, ki se tako ljubosumno skriva v svoji globoki kotlini, da ga največ planincev, celo takih, ki prilezejo iz Trente mimo njega, ne vidi.

To je res pravo «planinsko očesce» (Alpenauge) kot pravijo Nemci. Podolgovati, stisnjeno v ozki kotlini pod stenami in sipinami pod Splevto in Pihavcem na eni strani ter skalami pod Grivo, na kateri stoji Pogačnikov dom, zrcali v svoji temno modri gladini sive stene in zelene travnate ruše.

Jezerce je dolgo približno 50 metrov, široko morda 30 do 35 m ali celo več. Za globino pa ne bi mogel reči niti približno: morda 15, morda 30 ali več metrov. Ko od strani s strme skale mečem bele kamne vedno dlje od brega, le nekaj časa lahko sledim beli lisi, ki se vrtinči v skrivnostno globino, dokler mi čisto ne izgine iz vida.

Jezerska kotanja je najnižji, najgloblji zaključek precejšnje amfiteatrske dolinice pod divjimi stenami pod Splevto, Pihavcem, v krogu pod ostrimi vršički ali bolje žandarji Špičja, pod Sovatno in proti zapadu pod Grivo. Seveda je tudi ta dolina ledeniškega izvora, izjedena od odtekajoče se vode od ledeniške in snežniške gmote nakopičene med temi vrhovi. Višje nasute sipine nad skalnatim pragom ob doljnjem izhodu iz jezerske kotline, ki zaustavlja sedaj snežniško vodo v jezercu, je pravzaprav ostanek stare snežniške grobije, ki so jo odtekajoče se vode valile s seboj v preteklih tisoč letjih ter obrušeno odlagale na dnu.

(Nadaljevanje sledi)

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za nedeljo predvideva še nadalje sončno vreme s precejšnjo vročino in visoko relativno vlago: Včeraj je bila v Trstu najvišja temperatura 31,5 stopinj, najnižja pa 24,1.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje. **Jug. cone Trsta:** 17.00: Dežela pod Krnom. 18.15: Slušna igra: E. Schulberg: «Jutri». — **Trst II.** 15.00: Debussy: La mer — simfonična pesnitev. 21.40: Richard Strauss: Elektra — tragična opera v enem dejanju. — **Trst I.:** 17.30: Simfonični koncert iz Rima, dirigira v Fernando Previtali. — **Slovenija:** 20.00: Antonin Dvorak: «Odlomki iz opere «Rusalka».

PASIVNOST NAJBOLJŠIH NA TRADICIONALNI DIRKI

Letošnja izdaja tekme „Tre Valli Varesine" je prinesla precejšnje razočaranje zaradi pasivnosti asov - Zmagal je Minardi

LUINO, 16. — V današnji kolesarski tekmi «Tre valli Varesine» je zmagal Minardi, ki je prevozil 232 km v 6 urah 15 minutah s povprečno brzino 37.388 km.

Tekma, ki so jo pričakovali z velikim upanjem, se je končala s prav tako velikim razočaranjem. «Asi», ki se bodo kmalu morali pomeriti v Luksemburgu na svetovnem kolesarskem prvenstvu, so ostali nekje v ozadju in niso pokazali prav ničesar. Glavnina, v kateri so bili vsi razni «campioni» in «campionissimi»; je prišla na cilj celih 8 minut in pol za prvim.

Glavna junaka tekme sta bila dva «outsiderja», Bof in Massocco, ki sta lep del tekme skrbela za hiter tempo. Kasneje so prešli v akcijo Barozzi, Ortelli, Assirelli, Faccioli in Scudellaro, ki so dali pečat srednjemu delu tekme. Minardi je začel svojo zmagovito pot pri vzponu na Marchirolo, nakar se je omejil na nadzorovanje majhne skupine, ki je vozila na čelu. Precejšnjo smolo je imel Brasola, ki je preluknjal nekaj kilometrov pred ciljem in izgubil upanje na prvo mesto; v borbi z ostalimi bi Brasola, znan kot dober sprinter, imel precej upanja na uspeh.

O znanih imenih ni mogoče povedati prav ničesar. Tako do pozne ure zvečer sploh ni bilo mogoče vedeti, kaj se je zgodilo z Van Steenbergenom, ki je prav na tiho odstopil, ko ga nihče ni videl.

Svetovni prvak Ferdi Kubler je izjavil: «Nisem mogel storiti več. Celih 150 km so vsi pazili samo name in se sploh nisem mogel ganiti».

Vrstni red na cilju:

1. Minardi v 6 ur 15' s povprečno brzino 37.388 km;
2. Martini;
3. Padovan;
4. Scudellaro;
5. Barozzi, vsi s časom zmagovalca;
6. Brasola po 1'10"; 7. Bonini po 2'50"; 8. Bof; 9. Massacco; 10. Ortelli, vsi z Boninijevim časom; 11. Faccioli po 4'05"; 12. Pasotti; 13. Assirelli, oba s Facciolijevim časom; 14. Olmi po 8'30"; 15. Roma v istem času; 16. skupina s časom Olmija, med njimi Astrua, Barducci, Vitali, Clerici, Barbiero, Pezzi, Chiti, Bobet, Maggini, Casola, Magni, Giudici, Volpi, Ferrari, Kuebler, Gestri, Dordoni itd.

Motorne dirke v Crikvenici

V nedeljo so bile v Crikvenici velike motorne dirke z udeležbo najboljših vozačev iz Zagreba, Ljubljane, Reke, Bjelovara in Crikvenice. Z dirkami je bila povezana tudi otvoritev nove dirkališčne steze ob prisotnosti več tisoč gledalcev in pokrovitelja dirke tovariša Večeslava Holjevca.

Novi stadion za motorne dirke v Crikvenici so zgradili ob izdatni pomoči avto-moto društev iz Hrvatske ter Slovenije. Prednost stadiona je v tem, da bodo lahko vozači na njem trenirali tudi pozimi.

Od Slovencev sta na dirkah nastopala z velikim uspehom Vinko Mrak v kategoriji 350 in 500 ccm ter Ivan Ribič v dirki prikolic, oba člana AMD Ljubljana. Vinko Mrak je v prvi vožnji z motorjem JAP 350 ccm postavil rekord steze z brzino 64 km na uro in je kljub temu, da je vozil v prvi dirki tri kroge s prazno zračnico dosegel s 14 točkami drugo mesto. Ribič je na prikolici «Ariel» 1000 ccm po najbolj zanimivi borbi dneva tik pred ciljem «izgubil» sigurno zmago zaradi nepazljivosti.

Tehnični rezultati:

motorji do 125 ccm: Snjarič Miko (Crikvenica) 20 t. (58,33 km), Križan Mirko (Zagreb) 14 točk.

do 250 ccm: Klemenčič Josip (Slijeme) 17 t., Regvart Branko (Zagreb) 15.

do 350 ccm: Dobrinič Zvonko (Zagreb) 15 t., Vukovič Vladimir (Zagreb) 15 t., Mrak Vinko (Ljubljana) 14 točk.

do 500 ccm: Regvart Branko (Zagreb) 20 t., Mrak Vinko (Ljubljana) 12 točk.

Regvart Branko je na motorju JAP dosegel največjo povprečno hitrost v enem krogu 70.400 km na uro.

Prikolice do 1000 ccm: Pažur Stjepan (Zagreb) BMW 500 ccm, Ribič Ivan (Ljubljana) Ariel 1000 ccm.

V zadnji dirki prikolic se je smrtno ponesrečil (ko je vozil izven konkurence) Ivan Kralj iz Zagreba, eden najboljših jugoslovanskih vozačev s prikolico.

Najlepša dirka dneva je bil nastop najboljših motoristov Jugoslavije v dirki motorjev do 500 ccm, v kateri so vsi štirje tekmovalci nastopili s specialnimi «stroji» JAP, za dirkališčne vožnje.

Na dirki je omembe vreden plasman slovenskih predstavnikov, katere so številni Slovenci, ki so na letovanju v Crikvenici, burno bodrili v zanimivi borbi.

Na samem stadionu bo potrebno še mnogo dela, ker je proga zlasti na zavojih nevarna.

Šahovska olimpiada

HELSINKI, 6. — Danes so odigrali šesto in sedmo kolo šahovske olimpiade.

Rezultati: Posarje-Luksemburg 4:0, CSR-Kuba 3:0 (1), Zahodna Nemčija-Danska 3,5:0,5. Druga grupa je bila prosta.

III. skupina: Amerika-Grčija 4:0, SZ-Finska 2,5:1,5, Izrael-Holandska 2,5:1,5, Svica-Poljska 1,5:0:5 (2).

VII kolo: Argentina-Zahodna Nemčija 2:2, Kuba-Islandija 2,5:1,5, Luksemburg-CSR 0:4, Anglija-Posarje 4:0.

II. skupina: Avstrija-Norveška 2,5:1,5, Madžarska-Brazilija 4:0, Italija-Vzhodna Nemčija 2,5:1,5, Svedska-Jugoslavija 2:2. Tretja skupina je bila prosta.

Rezultati prekinjenih partij: Poljska-Svica 2,5:1,5, Zahodna Nemčija-Island. 2:1 (1), Češkoslovaška-Kuba 3,5:0,5.

Osem milijard za olimpijski stadion v Stockholmu

STOCKHOLM, 16. — Svedski olimpijski odbor, ki upa, da bo lahko v Stockholmu organiziral olimpijske igre leta 1964, je razpisal natečaj za načrte za olimpijski stadion, za 80.000 oseb. Zgraditev tega stadiona bi stala približno 75 milijonov kron (približno 8 milijard lir).

KINO

V TRSTU

Excelsior. 16.30: «Irma gre v Hollywood», Diana Lina.
Nazionale. 16.30: «Lepa in perverzna dekleta», P. Henreid.
Arcobaleno. 14.30: «Štiri dekleta pri naskoku», T. Martin.
Astra Rojan. 17.00: «Skrivnost jezera», G. Ford in G. Tierney.
Alabarda. 15.00: «Helena plača dolg», Linda Darnell.
Aurora. 15.30: «Dinastija sovraštva», B. Hale, R. Greene.
Ariston. 18.00: «Zakon srca», M. O'Brien.
Garibaldi. 15.00: «Gentelmen ljubezni», M. Girotti, M. Lotti.
Ideale. 15.30: «Bil, velik sil», D. Dailey.
Impero. 16.00: «Maščevalci», D. Fairblanks.
Italia. 15.30: «Kraljica Kristina», Greta Garbo.
Viale. 14.30: «Maščevanje blaznice», Lida Baarova.
Kino ob morju. 16.30: «Adamovo rebro», S. Tracy, K. Hepburn.
Moderno. 17.00: «En dan v New Yorku», Gene Kelly.
Savona. 14.00: «Venere iz Chicaga», B. Gable, V. Mature.
Vittorio Veneto. 15.30: «Tvoja sem», D. Dally.
Azzurro. 14.00: «Strelci puščave», **Belvedere.** 16.30: «Orli nad Pacifikom», Rosalind Russell.
Marconi. 15.30: «On je bil... da, dal», W. Chiari.
Massimo. 16.00: «Usodna dolina», Greer Garson.
Novo cine. 14.30: «Bandit Cartouche».
Odeon. 14.30: «Sedem ur gorja», Totò.
Radio. 16.00: «Čudež v Milanu».
Venezia. 16.00: «Trije norci redo na potep».

POLETNI KINO

Arena dei fiori. 20.00: «Yvonne-Francozinja», S. Winters.
Garibaldi. 21.00: «Nos iz usnja», M. Girotti.
Ginnastica. 20.00: «Generalni inšpektor», D. Kaye.
Pončana. 20.15: «Ljubezen pod palubo», J. Carson.
Ilirian. 20.00: «Potujoči oblaki», J. Allyson, Van Johnson.
Sv. Ivan. 20.30: «Na nekem otoku s teboj», E. Williams.
Pattinaggio. 20.45: «Trubadur».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

NEDELJA, 17. avgusta 1952

8.00 Poročila. 8.15 Jutranja glasba. 8.30 Za naše kmetovalce. 9.00 Najlepše pravljice: «Makaloncа». 13.00 Promenadni koncert. 13.30 Poročila. 13.45 Glasba po željah. 14.30 Domači zvoki. 17.00 Z mikrofonom med našim ljudstvom: Dežela pod Krnom. 18.15 Slušna igra: E. Schulberg: «Jutri». 19.15 Poročila. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.
306,1 m ali 980 kc-sek

8.00 Jutranja glasba. 8.15 Poročila. 8.30 Lahke melodije. 9.00 Kmetijska oddaja. 9.30 Odmevi iz naše dežele. 10.00 Prenos maše iz sv. Justa. 11.15 Komorna glasba. 12.15 Od melodije do melodije. 12.45 Poročila. 13.00 Glasba po željah. 14.30 Parada lahkih orkestrov. 15.00 Debussy: La mer — simfonična pesnitev. 15.23 Ameriški zbori. 15.45 Vesela glasba. 16.00 Lepe slovenske pesmi. 16.30 Pestra ritmična glasba. 17.00 Malo za šalo — malo zares — ponovitev. 17.30 Priljubljene melodije. 18.05 Koncert orkestra ruskih balalajk. 18.30 Plesna glasba. 19.00 Iz filmskega sveta. 19.45 Poročila. 20.00 Operetna glasba. 20.30 Sportna kronika. 20.35 Rimsky-Korsakov: Španski capriccio op. 14, 21.15 Chopinovi scherzi in poloneze. 21.30 Izbrana lirika. 21.40 Richard Strauss: Elektra — tragična opera v enem dejanju 23.15 Poročila. 23.30 Polnočna glasba.

TRST I.

8.15 Poročila. 8.45 Veseli motivi. 9.00 Operni odlomki. 11.30 Iz tedenskega programa. 13.00 Poročila. 13.30 Pojejo Gigliola Della Corte, Corrado Pacini in Sergio Lari, igra orkester Guido Cergoli. 14.20 Poje Giorgio Consolini. 14.10 Južnoameriški ritmi. 15.00 Radijski oder. 16.45 Sentimentalni pregled zadnjih 25 let, sodeluje Gianni Giannantonio. 17.30 Simfonični koncert iz Rima, dirigira v Fernando Previtali. 19.45 Sportna poročila. 20. Poročila. 20.30 Orkester modernih ritmov. 21.00 Radijska revija. 22.15 Čarovniška roke: Wanda Landowska 23.00 Pesmi brez besed 23.30 Plesna glasba.

SLOVENIJA
327,1 m 202,1 m 212,4 m

6.00 Pester glasbeni spored. 8.15 Vedre melodije. 9.00 Spominu padlih pesnikov Mirana Jarca in Karla Destovnika-Kajuha. 9.40 Isaac Albeniz: Klavirske skladbe. 10.00 Dopoldanski orkestralni koncert. 11.30 Igra orkester Radia Ljubljana. 12.00 Oddaja za beneške Slovence. 12.15 Slovenske narodne pesmi. 12.30 Poročila. 13.00 Pogovor s poslušalci. 15.00 Poročila. 15.10 Zabavna glasba. 15.40 Veseli slovenski napevi. 16.00 Iz naše predvojne proletarske književnosti. 16.40 Narodne v priredbah Antona Foersterja in Janka Ravnika. 17.00 Pri pastirjih in gočcih ob Soči. 17.40 Poje zbor SKUD «Slava Klavora». 18.15 V valčkovem ritmu. 18.30 Igra godba na pihala. 19.00 Poročila. 19.10 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana. 19.40 Reportaže z Gubčeve proslave v Krškem. 20.00 Antonin Dvorak: «Odlomki iz opere «Rusalka». 21.00 Popularni zvoki. 22.00 Poročila.

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

PONEDELJEK, 18. avgusta 1952

6.45 Pogovor z ženo. 7.00 Poročila. 7,15 Slovenske narodne. 13.30 Poročila. 13.45 Od včeraj do danes. 13,50 Domači zvoki. 14.20 Ob Soči in Zili. 18.15 Polke in valčki. 18.30 Melodije iz operet, filmov in revij. 19.15 Poročila. 21.00 Igrajo orkestri zabavne glasbe. 22.00 Nočni koncert. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.
306,1 m ali 980 kc-sek

7.15 Poročila. 7.30 Jutranja glasba. 11,30 Zabavni orkestri. 12.10 Za vsakega nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Pestra operna glasba. 13.30 Kulturni obzornik. 13.40 Lahke melodije. 14.00 Poročila. 14.15 Pestra ritmična glasba. 14.30 Dnevni pregled tiska. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Koncert sopranistke Vide Jagodic. 18.35 Prokofjev: Koncert za klavir in orkester št. 3. 19.00 Mamica pripoveduje. 19.15 Priljubljene melodije. 19.45 Poročila. 20.00 Večerni koncert. 20.30 Sportna kronika. 20.40 Lahke melodije. 21.00 Književnost in umetnost. 21.45 Biseri Fritza Kreislerja. 22.00 Čajkovski: Violinski koncert v D-duru. 22.30 Glasba iz revij. 23.00 Večerni ples. 23.15 Poročila. 23.30 Polnočna glasba.

TRST I.

11.00 Pesmi od včeraj in danes. 11.30 Wagnerjeva glasba. 13.25 Glasbena biografija Duke Ellington. 14.00 Stari in novi Neapelj. 14.25 Baletna glasba. 18.30 Klavirske skladbe. 19.25 Basist Ettore Geri. 20.30 Pesmi, ki sežejo v srce. 21.00 Operni koncert, dirigent Ferruccio Scaglia, sopranistka Irene Fratiza Gasperoni in tenorist Tommaso Spataro. 22.10 Pol stoletja revij. 23.30 Plesna glasba.

SLOVENIJA
327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

12.00 Zborovske in solistične skladbe slovenskih skladateljev. 12.30 Poročila, 13.00 Popularne operne arije. 14.00 Sahovski pregled. 18.30 Umetne in narodne pesmi. 19.15 Skladbe Oskarja Nedbala. 19.30 Poročila. 20.00 Iz sodobne makedonske proze. 20.20 Simfonični koncert Radia Ljubljana. 22.00 Poročila. 22.15 Igra Študentski plesni sekstet.

KOLESARSKA TEKMA «OD TRIGLAVA DO JADRANA»

Ljubljančan Perne prvi v Postojni

V oceni moštev vodi koprski Proleter, v postavi Brajnik, Apollonio, Lonzarič - Danes iz Postojne v Koper

POSTOJNA, 16. — Danes se je začela dvodnevna kolesarska dirka «Od Triglava do Jadrana», ki jo organizira koprski tednik «Slovenski Jadran» in ki vodi po vsej osvobojeni Primorski. Proga je razdeljena na dve etapi; prva etapa je vodila iz Bovca v Postojno in je bila dolga 160 km.

Start je bil danes ob 17.15 v Bovcu. Na cilj je prva prispela četvorica dirkačev, ki je prehitela glavnino za skoraj dve minuti. V zaključnem sprintu je zmagal Ljubljančan Vinko Perne, drugi je bil Koprčan Bruno Apollonio, tretji Zagrebčan Vid Ročič, četrti pa Tržačan Rinaldi.

Vrstni red na cilju:

1. Perne Vinko (Ljubljana) 4 ure 55:55, 2. Apollonio Bruno (Koper), 3. Ročič Vid (Hrvatska), 4. Rinaldi Walter (Trst), vsi s časom zmagovalca, 5. Mičič (Srbija) 4 ure 57:45, 6. Polak (Ljubljana), 7. Lonzarič (Koper), 8. Brajnik (Koper), 9. Colič (Srbija), 10. Blažun (Ljubljana).

V oceni po moštvih je na prvem mestu Proleter (Koper) v postavi Brajnik, Apollonio, Lonzarič, druga je Srbija, tretja je Nova Gorica.

Startalo je 39 tekmovalcev, od katerih je 13 odstopilo med tekmo.

Jutri ob 8.30 bo v Postojni start druge etape, ki bo vodila preko Ilirske Bistrice, Rupe, Sapjan, Podgrada in Kozine v Koper, kamor bodo tekmovalci prispeli med 12. in 13. uro.

Mizarji podjetniki kmetovalci!
Deske smrekove, macesnove in trdih lesov in trame, nudi najugodnеje
CALEA IRSI viale Sonnino 24 Tel. 90441

Transportne vinske hrastove sode
odlične kvalitete in kadi vseh vrst vam dobavi po nizkih cenah
SODARSKA ZADRUGA Tacen-Ljubljana

Kdor uporablja pibigas svetuje pibigas
KOMPLETNE INSTALACIJE
od 12.000 lir dalje
PRODAJALCI NA VSEM TERITORIJU

ETAŽNA STANOVANJA
(CONDOMINIO) 3 DO 4 SOBE,
kopalnica, dvigalo in druge pritikline, se bodo gradila v Ul. R. Sanzio (plačilne olajšave ALDISIO)
Informacije pri admin. MICHELUZZI, UL. ROSSETTI 59. Tel. 93050 od 17. do 18. ure.

ŠTEDILNIKE ZOPPAS RADIOAPARATE NAJBOLJŠIH ZNAMK
Razprodajalec Liquigasa za zgornjo okolico Trsta
M. SOSSI - Opčine Trg Monte Re št. 4.
Tel. 21-155 Prodaja na obroke

Kopališče SV. NIKOLAJ
Prijetna obala, bufet, izvrstna kuhinja, izborna vina, weekends, penzioni, različne igre in zabave, ob sobotah in nedeljah koncert.
ODHOD PARNIKOV:
Ob delavnikih:
iz Trsta .....: 9.50, 11.00, 12.30, 14.00
iz Sv. Nikolaja .....: 18.30
Ob nedeljah in praznikih:
iz Trsta .. 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14.20
iz Sv. Nikolaja : 18.00, 18.45, 19.15, 21.15
AVTOBUS:
Ob sobotah:
iz Skofij .....: 15.30, 18.00, 21.00
iz Sv. Nikolaja .....: 19.00, 20.00, 21.00
Ob nedeljah:
iz Skofij ...: 10., 12., 14., 16., 20.30, 21.30
iz Sv. Nikolaja : 11., 13., 15., 20., 21., 23.
Cena za odrasle: obojestranska vožnja in kopanje 200 lir. - Cena za otroke: obojestranska vožnja in kopanje 100 lir. - Fakultativna cena 300 lir. za konsum. bon.

TRGOVINA Trevisani Trst, Ul. G. Vasari 10
OGLEJTE SI NAŠE IZLOŽBE!

"MOTO GUZZI"
EKONOMIČNA LAHKA MOTORNA KOLESA
GALLETTO 160, 4 PRESTAVE
AIRONE 250 normalna - Sport
ASTORE 500 - FALCONE-SPORT
MOTORNI TOVORNIK 15 Q.
PREVRNLJIVI
"MONDIAL PISTON"
bati za motorje avtomobilov, motornih koles, Diesel
MEHANIŠKA DELAVNICA za vsa popravila
CREMASCOLI
TRST - UL. FABIO SEVERO 18
TELEFON 89-03

Slovenski poročevalec Ljubljanski dnevnik
Ljudska pravica Borba
in drugi jugoslovanski časopisi in revije so v prodaji v glavnih prodajalnah časopisov v Trstu

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

Preden greste na dopust,
se naročite na «PRIMORSKI DNEVNIK».
Pošljemo Vam ga v katerikoli kraj.
15 — dnevna naročnina samo L 180.—
— Telefonirajte na štev. 7338 —

"Barvarnica Rico" Turitto Nicola
sprejema vsako barvarsko delo. Čiščenje na suho. Pranje z vodo. Posebno čiščenje na suho krzna, zaves, preprog, itd. Opozarja vas, da boste dobro ohranili svojo garderobo po primernih cenah ako telefonirate na štev. 21-147.
PODRUŽNICE: TRST, Ul. F. Severo 99, telefon 31-249. — OPCINE, Ul. Nazionale 32.
CENTRALA: Tvornica v BANAH 70 (Trst), telefon 21-147.
MILJE, Korzo Puccini, telefon 22-659. — TRŽIČ, Drevored Friuli 55.

Batič Franc
KLJUČAVNIČARSKA MEHANIČNA DELAVNICA
TRST
Ul. F. Crispi 15
Telefon 95214

Charles Dickens

PICKWICKOVCI

59.

Prevedel prof. dr. Fr. Bradač

«Na primer Jinkinsa,» je rekel Tom.»

«Ah, ne!» je spet vzkliknila vdova.»

«Ah, kaj bi — jaz ga že poznam.»

«Kdor ga pozna, sem prepričana, da ne more nič slabega povedati o njem,» je odgovorila vdova ter postajala občutljiva.»

«Hm!» je rekel Tom Smart.»

«Zdaj je vdova mislila, da bi bilo najbolje jokati; zato je vzela žepni robec in vprašala Toma, ali jo hoče žaliti; ali meni, da se poštenemu možu spodobi, jemati čast drugemu poštenjaku za njegovim hrbtom; ali se ne strinja bolj z njegovo častjo, da pove, ako hoče kaj povedati, kot mož možu v oči, namesto da tako straši ubogo slabotno žensko in tako dalje.»

«Mu bom že povedal in dovolj zgodaj,» je odgovoril Tom, «vendar pa želim, da najprej čujete vi.»

«Kaj je?» je vprašala vdova in pričakujoče pogledala Toma.»

«Zelo boste ostrmeli,» je rekel Tom in segel v žep.»

«Če hočete s tem reči, da se žene za denarjem, je odgovorila vdova, ko je Tom segel v žep, «potem že vem in ni se vam treba več truditi.»

«Smešno! To bi ne bilo nič!» je nadaljeval Tom Smart. «Denar potrebujem jaz tudi. To ni nič takega.»

«Sveta nebesa, kaj bi potem moglo biti?» je vzkliknila preplašena vdova.»

«Nikar se ne ustrašite,» je rekel Tom Smart, vzel počasi pismo iz žepa ter ga odprl. «Ne boste kričali?» je rekel.»

«Ne, ne,» je odgovorila vdova; «le dajte mi čitati.»

«In ne boste omedleli in tako dalje —»

«Tudi k njemu ne smete steči in ga ostevati,» je nadaljeval — se ni treba prav nič truditi.»

«Seveda, veseda, samo pismo mi dajte,» je prosila vdova.»

«Nate!» je rekel Tom Smart ter ji dal pismo.»

«Gospoda moja, moj stric je pravil, da je Tom Smart rekel, da bi se bilo moralo kamenito srce omečiti ob tarnanju vdove, ko je prečitala pismo. Tom je bil po naravi mehkega srca in zato mu je tarnanje tem bolj presunilo dušo. Vdova se je brezupno zibala sem in tja ter vila roke.»

«O, kakšen malopridnež, kakšen hinavski, nesramen malopridnež!» je vzklikala.»

«Zares, ostuden človek,» je rekel Tom Smart; «to je strašno, moja draga gospa; toda pomirite se!»

«O, ne morem se pomiriti,» je ihtela vdova. «Nikoli ne bom našla moža, ki bi ga mogla tako iskreno ljubiti.»

«Boste, boste, gotovo boste našli takega moža, zlata dušica,» je rekel Tom Smart in potočil potok najdebelejših solz iz sočutja z vdovo. V ognju svojega sočutja jo je objel okrog pasu in ona je od prevelike bolesti prijela Toma za roko. Gledala mu je v oči ter se smehljala skozi solze. Tom pa jo je gledal odzgoraj dol ter se tudi smehljal skozi solze.»

«Ampak tega nisem mogel nikoli izvedeti, gospodje, ali je Tom v tistem hipu vdovo poljubil ali ne. Mojemu stricu je večkrat rekel, da je ni; toda jaz dvomim o resničnosti njegove izjave ter mislim — med nami povedano — da jo je poljubil.»

«Toliko je vsekakor dognano, da je Tom pol ure nato vrgel velikega moža iz hiše in se čez štiri tedne oženil z vdovo. Se dolgo se je vozil na svojem rjavem gigu z rdečima kolesoma in s svojo kobilo, čez nekaj let pa je odšel z ženo v Francijo. In kmalu nato so tisto staro hišo podrli.»

«Dovolite mi vprašanje,» je rekel neki radoveden star gospod, «kaj pa se je zgodilo s stolom?»

«Na poročni dan so opazili,» je odgovoril enooki, «da močno skriplje; Tom Smart pa ni prav vedel, ali dela to od veselja ali zaradi starostne onemoglosti. Bolj se je nagibal k drugemu nazoru, zakaj stol ni nikoli več govoril.»

«Pa je to povest verjel slehernik?» je vprašal mož z umazanim obrazom ter spet basal pipo.»

«Da, slehernik, izvzemši Tomove sovražnike,» je odgovoril potnik. «Izmed teh so nekateri rekli, da se je Tom od začetka do kraja zlagal, drugi, da je bil pijan, da se mu je sanjalo in je našel pismo, ker je zamenjal hlače. Toda nihče se ni menil za njih govoričenje.»

«Ali je Tom Smart rekel, da je vse res?»

«Seveda.»

«In vaš stric?»

«Seveda tudi.»

«Oba sta morala biti izvrstna moža,» je rekel mož z umazanim obrazom.»

«Da, bila sta,» je odvrnil trgovski potnik; «zares sta bila.»

PETNAJSTO POGLAVJE

Točna slika dveh izvrstnih oseb. — Nazoren opis slavnosti v njuni hiši in v parku, ki je povzročila nepričakovano srečanje s starim znancem ter začetek novega poglavja.

Gospoda Pickwicka je precej pekla vest, da v poslednjem času zanemarja svoja prijatelja Pri pavu; zato ju je hotel tretji dan po končanih parlamentarnih volitvah obiskati, ko mu prinese njegov zvesti sluga vizitnico, na kateri je čital:

MRS. LEO HUNTERJEVA

Den, Catanswill

«Eden čaka,» je rekel Sam epigramatično kratko.

«Ki bi rad z menoj govoril, Sam?» je vprašal gospod Pickwick.

«Na vsa muč b rad guvuru z vam, gspud, prou z vam in z nubenem drugem, kokr je djau hudiču privatsekreter, k je šou pu dohtarja Fausta,» je odgovoril Sam Weller.

«Je to gospod?» je dalje vprašal gospod Pickwick.

«No, zgleda saj tku; prsečt pa na morm,» je odgovoril Sam.

«Toda ta vizitnica je vizitnica dame,» je pripomnil gospod Pickwick.

«Ampak men jo je dau gspud,» je rekel Sam, «in čaka u salone in prau, da b raj ceu dan čaku, kokr de b vas na vidu.»

Ko je gospod Pickwick to slišal, je šel doli v sprejemnico, kjer je sedel zelo resnoben mož, ki je pri vstopu gospoda Pickwicka brž vstal in rekel kar najspoštljiveje:

«Gospod Pickwick?»

«Da,» je odgovoril gospod Pickwick.

Potem mi dovolite čast, gospod, da vam smem podati roko — dovolite mi, gospod, da vam izrazim svoje iskreno spoštovanje,» je nadaljeval resnobni mož

«Sem vam na uslugo, gospod,» je rekel gospod Pickwick.

Neznanec je stisnil gospodu Pickwicku roko in nato govoril:

«Slišali smo o vaši slavi, gospod. Glas o vaših arheoloških odkritjih je prišel na uho gospe Leona Hunterja — moje soproge; jaz sem Leon Hunter.»

(Nadaljevanje sledi)

Glavni urednik BRANKO BABIC. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20. — Telefonska št. 73-38 — OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. — Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din — Tiska Tiskarski zavod ZTT. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel 11-32. — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900 polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 2005 tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.ZO.Z. - TRST.